

**RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 3. OKTOBER 1986
I SAK NR. 8/1986**

**TVISTENE MELLOM AKADEMIKERNES FELLESORGANISASJON
OG STATEN V/FORBRUKER- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET
VED TARIFFREVISJONEN PR. 1. MAI 1986.**

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 3. OKTOBER 1986

I SAK NR. 8/1986

Twistene mellom Akademikernes Fellesorganisasjon og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved tariffrevisjonen pr. 1. mai 1986.

Nemndas sammensetning:

Riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn, formann

Jernbanedirektør Tore Lindholt

Direktør Jon A. Solheim

Leder i Statstjenestemannskartellet Nils Totland

Avdelingsdirektør i Justisdepartementet Berit Fosheim

Forhandlingsleder i AFs statssektor Anders Frivold

Statens personaldirektør Nils R. Mugaas

Forhandlingsleder i AFs statssektor Anders Frivold og statens personaldirektør Nils R. Mugaas er utpekt av partene i twistene. I samsvar med lov av 19. desember 1972 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Anders Frivold og fra arbeidsgiversiden Nils R. Mugaas.

Som sekretær for nemnda har fungert førstekonsulent Inger Pettersen.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 30. juli 1986.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter, avsa Rikslønnsnemnda 3. oktober 1986 denne

k j e n n e l s e :

Tariffavtalene mellom staten på den ene side og Statstjenestemannskartellet, Akademikernes Fellesorganisasjon, Yrkes-

organisasjonenes Sentralforbund Seksjon Stat og Norsk Lærerlag på den annen side utløp 30.4.1986 etter lovlig oppsigelse.

Det ble innledet forhandlinger om nye tariffavtaler 7.4. Forhandlingene ble senere brutt uten at partene var kommet til enighet. Arbeidstakerorganisasjonene sa 22.4. opp plassene for sine medlemmer.

Etter bruddet i forhandlingene innkalte Riksmeklingsmannen partene til tvungen mekling. Meklingen ble innledet 23.4. Det ble holdt flere meklingsmøter uten at det lyktes å bringe partene til enighet.

På grunn av regjeringsskiftet ble partene enige om å utsette meklingen 1 uke. 14.5. krevde de 4 arbeidstakerorganisasjonene meklingen avsluttet. Riksmeklingsmannen hadde etter dette 1 uke til rådighet for å bringe partene til enighet. Etter at meklingsfristen utløp kl. 2400 natt til 22.5. ble det meklet på overtid utover natten. Det ble kl. 0500 klart at Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund godtok statens tilbud til nye tariffavtaler. Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon avviste imidlertid forslaget til ny tariffavtale.

Kommunalministeren innkalte Akademikernes Fellesorganisasjon og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet til et møte kl. 0900 torsdag 22.5. Partene ga en redegjørelse for situasjonen, og det ble på møtet klart at det ikke var grunnlag for fortsatt mekling. Partene avviste også løsning av tvisten ved frivilling lønnsnemndsbehandling.

Norsk Lærerlag og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet møtte hos kommunalministeren kl. 1000 samme dag. Kommunalministeren mottok en redegjørelse for situasjonen også i denne tvisten. Det ble klart at det heller ikke her var grunnlag for å fortsette meklingen, og frivillig lønnsnemndsbehandling av tvisten ble avvist.

Fra morgenen torsdag 22.5. iverksatte Akademikernes Felles-

organisasjon og Norsk Lærerlag de varslede arbeidsnedlegg-
elser.

Etter at konflikten hadde vart i vel 2 uker innkalte kommunalministeren partene til et møte i departementet torsdag 5.6 kl. 1530. Partene ga en redegjørelse for situasjonen. Statsråden meddelte deretter at han i statsråd fredag 6.6. ville foreslå at det ble fremmet forslag for Stortinget om tvungen lønnsnemndsbehandling av tvistene. Etter oppfordring fra statsråden erklærte AF at organisasjonen avblåste streiken med øyeblikkelig virkning. Norsk Lærerlag meddelte senere at de ville avslutte streiken fredag 6.6. kl. 2400.

Ved lov av 13. juni 1986 ble det bestemt at tvistene mellom staten på den ene side og Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon på den annen side skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

* * *

Tvistene er brakt inn for Rikslønnsnemnda ved to ulike lover:

1. Ved lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 § 26 a, som lyder:

"Har det vært foretatt megling i en tvist som gjelder tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse, og meglingen ikke har ført frem, skal den meglingsmann som har ledet meglingen, innen 3 dager etter at meglingen er slutt, sende innberetning til formannen i Rikslønnsnemnda. Nemnda avgjør tvisten med bindende virkning for partene. Reglene i § 26 annet og tredje punktum får tilsvarende anvendelse.

Når det er sendt innberetning som nevnt i første ledd, er det forbudt å forsøke å sperre vedkommende tjenestegren for arbeidskraft.

Så lenge tvisten ikke er avgjort av Rikslønnsnemnda eller løst på annen måte, skal den tariffavtale og de lønns- og arbeidsvilkår som gjaldt ved tvistens utbrudd, stå ved makt hvis ikke partene blir enige om noe annet."

Denne lovbestemmelse har betydning for de medlemmer av

Akademikernes Fellesorganisasjon som ikke har streikerett. Dette gjelder embetsmenn, militære tjenestemenn, tjenestemenn ved politiet og andre tjenestemenn med politimyndighet.

Innberetning etter tjenestetvistlovens § 26 a ble gitt fra Riksmeklingsmannen til Rikslønnsnemndas formann ved brev av 13. juni 1986.

2. Ved lov av 13. juni 1986 om lønnsbehandling av arbeidstvistene i den offentlige sektor i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1986.

§ 1

Arbeidstvistene mellom staten på den ene side og Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag på den annen side i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1986 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

(...)

3 §

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister og lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister kap. 7 får tilsvarende anvendelse.

§ 4

Kongen kan bestemme at Rikslønnsnemnda skal avgjøre også andre tvister som måtte oppstå i forbindelse med tariffrevisjonen i den offentlige sektor pr. 1. mai 1986, og at det skal være forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene. § 3 annet ledd gjelder i slike tilfeller tilsvarende.

Kongen kan på vegne av staten bringe tvister i forbind-

else med tariffoppgjøret i statlig sektor pr. 1. mai 1986 inn for Rikslønnsnemnda i samsvar med bestemmelsene i lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister § 26.

Kongen kan bestemme at resultatet av annen frivillig lønnsnemndsbehandling i tvister som nevnt i annet ledd skal ha bindende virkning for staten.

§ 5

Loven her trer i kraft straks.

Akademikernes Fellesorganisasjon har nedlagt følgende påstand:

De inngåtte avtaler mellom staten på den ene siden og Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat på den annen side endres/ suppleres slik det fremgår av nedenstående punkter og utgjør dermed ny hovedtariffavtale mellom staten og Akademikernes Fellesorganisasjon.

I. LØNNSTABELLEN

1. ledd endres slik:

Det gis et likt prosentvist tillegg på lønnsstabell A (Hovedlønnstabellen) med 6,0 % for all voksen arbeidskraft. Satsene på lønnsstabell B (Tilleggslønnstabellen) reguleres tilsvarende rammen på oppgjøret, 9,6 %.

2. ledd endres slik:

Fra 1. september 1986 endres lønnsstabell As (Hovedlønnstabellens) oppbygging slik at avstanden mellom lønnstrinnene fra 29 og oppover blir 4,5 %.

II. 2. AVTALEÅR

2. ledd endres slik:

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling/ lønnsnivå skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen/ -nivået i arbeidslivet for øvrig.

Nytt 3. ledd:

Høsten 1987 gjennomføres det justerings- og normeringsforhandlinger på fritt grunnlag.

IV. SÆRLIGE LØNNSTILLEGG, BISTILLINGSGODTGJØRELSER OG SÆR- AVTALER

1. ledd endres slik:

Særlige lønnstillegg som tidligere har vært regulert i forbindelse med de generelle lønnsreguleringer og som ikke er innført på tilleggslønnstabellen (tabell B) og bistillingsgodtgjørelser som ikke reguleres på annen måte, økes med en prosentsats tilsvarende rammen for oppgjøret; 9,6 %.

Nytt 2. ledd:

Opprettelse eller revisjon av eksisterende særavtaler i virksomhetene/etatene kan det i perioden forhandles om på fritt grunnlag.

V. ENDRINGER I HOVEDTARIFFAVTALENE I PERIODEN

A. 1. ledd endres slik:

Det føres sentrale justeringsforhandlinger på fritt grunnlag. Resultatet gjøres gjeldende fra 1. januar 1987 og inngår i den økonomiske ramme for 2. avtaleår.

C. "endringer i virksomhetenes/etatenes særavtaler" - tas ut jfr. AFs påstand under pkt. IV, nytt 2. ledd.

D. 1. ledd endres slik:

Det opprettes nye stillingskoder som følger:

Nye stillingskoder

LØNNSPLAN	KODE	STILLINGSBESKRIVELSE	LØNNSTRINN 1/9
-----------	------	----------------------	----------------

90.103

SAKSBEHANDLER

Ny	Konsulent	20-0
		21-1
		22-2
		23-4
		24-6
Ny	Førstekonsulent	25-0
		26-2
		27-4
Ny		28-6
Ny	Førstekonsulent	30-

Merknader:

De nye kodene er forbeholdt de med høyere akademisk utdanning.

Godskrivningsregel:

Ved tilsetning godskrives all offentlig tjeneste fullt ut, likeså privat saksbehandlerarbeid.

* Ny	Ny	Spesialrådgiver	27-
			28-
			29-
			30-
			31-
			32-
			33-
			34-
			35-
			36-
			37-
			38-
			39-
			40-
			41-
	42-		

* Ny	Ny	Prosjektleder	27-
			28-
			29-
			30-
			31-
			32-
			33-
			34-
			35-
			36-
			37-
			38-
			39-
			40-
			41-
			42-
* Ny	Ny	Direktør m.v.	32-
			33-
			34-
			35-
			36-
			37-
			38-
			39-
			40-
			41-
			42-
* Endret fra ltr. 30-39 til 27-42 i forhold til opprinne-			
lige krav. (Direktør fra ltr. 32.)			
Ny	Ny	Avdelingssjef m.v.	30-
			31-
			32-
			33-
			34-
			35-
			36-
Ny	Ny	Seksjonssjef	28-
			29-
			30-
			31-
			32-
			33-
			34-
90.205	Ny	Hovedbibliotekar	29-
Ny		FYSIOKJEMIKER/MED. LAB. ING.	
	Ny	Fysiokjemiker/medisinsk lab.ingeniør	16-0
			17-1
			18-4
			19-6
			20-8

	Ny	Fysiokjemiker/med.lab.ing.	17-0 19-2 20-4 21-6 22-8 23-10
	Ny	Fysiokjemiker/med.lab.ing.	21-0 22-2 23-4 24-6
	Ny	Fysiokjemiker/med.lab.ing.	25-
	Ny	Fysiokjemiker/med.lab.ing.	26-
	Ny	Fysiokjemiker/med.lab. ing. (sjef)	27-
	Ny	Fysiokjemiker/med.lab. ing. (sjef)	28-
90.303	Ny	Avdelingsarkitekt	28-
90.401	Ny	Vitenskapelig konsulent	31-
	Ny	Vitenskapelig konsulent	32-
00.100	Ny	Byråsjef/kontorsjef	32-
	Ny	Underdirektør	34-
	Ny	Avdelingsdirektør	36-
11.100	Ny	Herredssagronom	28-
	Ny	Fylkesagronom	29-

PLANTEINSPEKTØR

	Ny	Planteinspektør	20-0 21-1 23-4 24-6 25-8 26-10
--	----	-----------------	---

Merknad:

De med høyere akademisk utdanning innplasseres på den nye koden.

11.215	Ny	Herredsskogmester	28-
	Ny	Fylkesskogmester	29-
14.910	Ny	Ass. sjefspesykolog	31-
14.926	Ny	Bedriftsfysioterapeut	25-
	Ny	Ass. sjefsfysioterapeut	26-
17.515	Ny	Vitenskapelig assistent	25-
	Ny	Stipendiat	25-

Merknad:

De med mer enn 6 års godkjent ansiennitet innplasseres på den nye koden.

Lønnsplan for rådgiver og prosjektleder settes til lønnsjiktet ltr. 27-42.

2. ledd endres slik:

Partene kommer umiddelbart tilbake til utformingen og bruken av de nye lønnsplanene.

VI. SÆRLIGE LØNNSTILTAK

A. Lønnsendringer

Nytt pkt. 5. Langtidsutdannede:

Det gjennomføres særlige lønsmessige tiltak pr. 1. mai 1986 som følger:

A. Direkte innplassert

Stillinger direkte innplassert i ltr. 24 og over oppjusteres med 1 lønnstrinn pr. 1.5. (hvis ikke noe annet er nevnt i punktene nedenfor).

B. Enkelte lønnsplaner

<u>LØNNSPLAN</u>	<u>KODE</u>	<u>STILLINGSBESKRIVELSE</u>	<u>LØNNSTRINN 1/5</u>
90.205		BIBLIOTEKAR	
	0020	Bibliotekar	15-0 16-1 17-4 18-6 19-8
	0021	Bibliotekar	20-0 21-10 22-14
	0022	Bibliotekleder	24-
	0023		

	0025	Hovedbibliotekar	26-
	0026	Hovedbibliotekar	27-
90.301		INGENIØR	
	0031	Ingeniør	15-0 16-1 17-4 18-6 19-8
	0032	Avdelingsingeniør	16-0 18-2 19-4 20-6 21-8 22-10 23-12
	0033	Avdelingsingeniør	20-0 21-1 22-4 23-6 24-8 25-10
	4203	Avdelingsingeniør	27-
	0034	Overingeniør	27-0 28-10
	0035 3240	Overingeniør	30-
	0036	Sjefsingeniør	33-

Merknader:

Tjenestemenn med 2-3 årig ingeniørutdanning eller tilsvarende gis opprykk fra kode 0031 til kode 0032 senest etter 10 år i stillingen, og fra kode 0032 til kode 0033 senest etter 6 år i stillingen.

De med høyere akademisk utdanning innplasseres i kode 0033. Etter konkret vurdering kan tjenestemennene gis inntil 4 års tjenesteansiennitet.

90.303		ARKITEKT	
	0040	Avdelingsarkitekt	20-0 21-1 22-4 23-6 24-8 25-10
	0041	Overarkitekt	27-0

	0042	Overarkitekt	28-10
	3241	Overarkitekt	30-
	0043	Sjefsarkitekt	33-
	4205	Sjefsarkitekt	
90.400		FORSKER	
	0070	Forsker	22-0
			23-2
			24-4
			25-6
			26-8
			27-12
			28-16
	0071	Forsker	31-
	0072	Forsker	33-
	4206		
	0073	Forskningssjef	34-
	3714	Forskningssjef	35-
	4207	Forskningssjef	36-
90.401		VITENSKAPELIG KONSULENT	
	0074	Vitenskapelig konsulent	22-0
			23-2
			24-4
			25-6
			26-8
			27-12
			28-16
	0075	Vitenskapelig konsulent	30-
00.100		LEDER/SPECIALSTILLING I DEPARTEMENTENE	
	2972	Politifullmektig	21-0
			22-2
			23-4
			24-6
			25-8
	1291	Veterinærinspektør	31-
05.100		BEFAL	
	2285	Løytnant Endring i godskrivingsregelen: Løytnant som har gjennomgått KS 2-ut- danning og bestått eksamen, innplas- seres på ltr. 20.	
	2291	Oberstløytnant	30-

	2292	Kommandørkaptein	
	2293	Oberst II	31-
	2294	Kommandør II	
	2295	Oberst I	33-
	2296	Kommandør I	
08.010		DOMMERFULLMEKTIG	
	3402	Dommerfullmektig	19-0 21-1
	3403	Dommerfullmektig	22-0 23-1
08.205		FENGSELSPREST	
	0637	Fengselsprest	20-0 21-1 22-4 23-6 24-10 25-12 26-14 27-16 28-18
08.301		POLITIEMBETSMENN	
	0649	Politifullmektig	21-0 22-2 23-4 24-6 25-8
	0657	Politimester	32-
	0658	Politimester	33-
	0660	Politimester	34-
	2884	Politimester	35-
	3501	Politimester	36-
09.101		PREST	
	3272	Kapellan (og tilsvarende stillinger)	19-0 20-1 21-4 22-6 23-10 24-12 25-16
	3279	Sokneprest (og tilsvarende stillinger)	20-0 21-1 22-4 23-6 24-10

		25-12
		26-14
		27-16
		28-18
09.155	ADM. STILLINGER	
	1637 Rektor	24-
09.160	INSPEKTØR	
	1649 Undervisningsinspektør	24-
09.165	UNDERVISNINGSSTILLINGER	
	1656 Lærer og faglærer u/opprykk	16-0 17-4 18-8 19-10 20-12 21-16 22-18
	1657 Lærer og faglærer m/opprykk	16-0 17-4 18-8 19-10 20-12 21-14 23-18
	2545 Lærer og faglærer u/opprykk ved skoler for spesial- undervisning	16-0 17-4 18-8 19-10 20-12 21-16 22-18
	1658 Lærer og faglærer m/opprykk ved skoler for spesial- undervisning	16-0 17-4 18-8 19-10 20-12 21-14 23-18
	1660 Adjunkt	17-0 18-1 19-6 21-10 23-14 24-16

			25-18
	2998	Adjunkt m/opprykk	18-0 19-1 20-6 22-10 23-12 25-16 26-18
	1663	Lektor	20-0 21-1 22-6 24-10 25-12 26-14 27-16 28-18
11.100		HERREDSAGRONOM/ FYLKESAGRONOM	
	1903	Herredssagronom	19-0
	2878		20-1
	3711		22-4 23-6 24-8 25-10
	3618	4 H-agronom	19-0 20-1 22-4 23-6 24-8 25-10
	1905	Fylkesagronom	21-0 22-2 23-4 24-8 25-10 26-12
11.155		UNDERVISNINGSPERSONELL	
	1971	Praksislærer	12-0
	4147		14-2 15-4 16-6 17-8 18-10 19-12
11.215		STATENS SKOGOPPSYN	
	1982	Herredsskogmester	19-0
	3376		20-1

	3712		22-4 23-6 24-8 25-10
	1983	Fylkesskogmester	21-0 22-2 23-4 24-8 25-10 26-12
14.300		ADM. STILLINGER	
	2866	Legemiddelinspektør	30-
14.901		LEGESTILLINGER VED HELSEINSTITUSJONER	
	3166	Underordnet sykehuslege	19-0 21-2 23-4 24-6 25-8 26-10 27-12 28-16
14.910		PSYKOLOG	
	2173	Psykolog	19-0 20-1 21-2 22-4 23-6
	2175	Psykolog	24-0 25-4 26-6
	3359	Spesialpsykolog	26-0 27-4 28-8 29-10
14.926		FYSIOTERAPEUT	
	2348	Fysioterapeut/turnustj.	12-
	2223	Fysioterapeut	15-0 16-1 17-4 18-6 19-8 21-12
	2224	Ledende fysioterapeut	20-0

		21-4	
		22-6	
		23-8	
	2225	Avd. leder/fysioterapeut	24-
	2937	Instruktør/fysioterapeut	24-
	2226	Sjefsfysioterapeut	26-
	4274	Sjefsfysioterapeut	27-
17.510	UNDERVISNINGS/ FORSKNINGSSTILLINGER		
	2759	Høgskolelærer/øvingslærer	17-0 18-1 19-4 20-8 21-10 22-14 24-16 25-18
	2760	Høgskolelektor	22-0 23-2 24-4 25-6 26-8 27-12 28-16
	3828	Hjelpelærer	20-0 21-1 22-6 24-10 25-12 26-14 27-16
	1746	Amanuensis	22-0 23-2 24-4 25-6 26-8 27-12 28-16
	1747	Førsteamanuensis	31-
	1748	Hovedlærer jur. fag	31-
	3033	Høgskoledosent	33-
	4251		
	1751	Observator	33-
	1752	Leder	33-
	3740	Professor	33-
	4252	Professor	34-
	3715	Professor	35-
	4253	Professor	36-

Merknad:

Personer innplassert på kode 2759, 2760 og 1746 med kompetanse i skoleverket får som minimumsplassering den lønn de ville hatt ved stilling i skoleverket.

17.511	TANNLEGE	
	1754	Ass.tannlege
		20-0 21-1 22-4
	1755	Avdelingstannlege
		23-0 24-2 25-4 26-6 27-8 28-12 29-16
	1756	Førsteavd.tannlege
	4254	Førsteavd.tannlege
	1757	Spesialtannlege
		30- 31- 31-
17.515	UTDANNINGSSTILLINGER	
	1761	Vitenskapelig ass.
	1762	Stipendiat
		20-0 21-1 22-4
17.520	UNIVERSITETSIBLIOTEKAR	
	1766	Bibliotekaspirant
		20-0 21-1 22-4
	1767	Universitetsbibliotekar
		22-0 23-2 24-4 25-6 26-8 27-12 28-16
	1769	Førstebibliotekar
	4255	Førstebibliotekar
	3766	Ass.verbibliotekar
		30- 31- 32-
17.700	STATSMETEOROLOG	
	1831	Statsmeteorolog
		20-0 21-1 22-6 24-10 25-12 26-14

27-16
28-18

Punkt 6 endres slik:

Fra 1. september 1986 flyttes alle stillinger - direkte plasserte stillinger på ett lønnstrinn og stillinger med lønnstiger - opp ett lønnstrinn.

C. Produktivitetsavtaler

Endres slik:

- a. Partene er enige om at det innenfor statlige virksomheter er nødvendig med et kontinuerlig arbeid for enda høyere produktivitet ved å utnytte ressursene slik at de gir størst mulig kvalitativ og kvantitativ effekt overfor brukerne av statlige tjenester samtidig som det ivaretar de ansattes krav til bedre arbeidsforhold.

Dersom administrasjonen eller en av tjenestemannsorganisasjonene innenfor den enkelte virksomhet krever det, skal det opprettes et partssammensatt produktivitetsutvalg som arbeider med utgangspunkt i den rapport partene i fellesskap har utarbeidet. Utvalget skal ha et likt antall representanter for hver av partene. Hver hovedsammenslutning som har medlemmer i virksomheten skal være representert i utvalget.

Hvis det ikke blir enighet om annet, oppnevnes representantene for de tilsatte i fellesskap av tjenestemannsorganisasjonene under samme hovedsammenslutning.

- b. Utvalgets oppgaver skal være:

1. Å foreslå tiltak for å oppnå høyere produktivitet.
2. Å vurdere resultatet av tiltakene og anslå økono-

misk / ikke økonomisk gevinst av disse.

- c. 1. Forhandling om fordeling av økonomisk gevinst føres i virksomheten med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner etter følgende fordelingsnøkkel:

40 % til virksomheten

40 % til de tilsatte i form av bonus eller lønnsmessige forbedringer

20 % til staten v/Finansdepartementet.

2. Ved påviste ikke-økonomiske gevinster skal det i virksomheten forhandles om bonus eller lønnsmessige forbedringer.

- d. Det føres forhandlinger i tariffperioden om en eventuell tilpasning av denne avtale for skoleverket.

D. Arbeidstiden

I bokstav b. nr. 2 settes inn nytt 2. ledd:

Tiltakene nevnt foran er ikke til hinder for at det i perioden også kan reises krav i tilknytning til effektivisering og/eller produktivitetsøkning, jfr. pkt. VI C.

E. Undervisningspersonalets arbeidstid

Nest siste ledd endres slik:

Utvalget sammensettes med en representant fra hver av de berørte tjenestemannsorganisasjoner under en hovedsammenslutning / Norsk Lærerlag, samt representanter fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet, de berørte fagdepartementer og Norske Kommuners Sentralforbund.

Siste ledd endres til:

Utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. januar 1987, og det skal deretter forhandles om innstillingen.

XI. PENSJONSFORHOLD

Bokstav C endres slik:

For arbeidstakere som fratrer i tiden mellom 1. mai og 1. september skal pensjonsgrunnlaget fastsettes ut fra den lønsplassering stillingen ville ha etter hovedtariffavtalen pr. 1. september 1986.

VIRKNINGSTIDSPUNKTET

For personell uten streikerett, jfr. tjenestetvistlovens § 26 bokstav a, settes virkningstidspunktet til 1. mai 1986. For annet personell settes virkningstidspunktet til 15. mai 1986.

Akademikernes Fellesorganisasjon har i det vesentlige anført:

1. INNLEDENDE MERKNADER

1.1 Oppsigelse av hovedtariffavtalen

Hovedtariffavtalen mellom staten og Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) utløp 30. april 1986 etter lovlig oppsigelse i henhold til § 12, 2. ledd i Lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958.

1.2 Lov om lønnsnemndsbehandling av 6. juni 1986 og Lov om offentlige tjenestetvister § 26 a

Lov om lønnsnemndsbehandling av tvisten mellom staten og AF ble godkjent i statsråd 13. juni d.å. Loven fastsetter i § 1 at tvisten skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 § 26 a 2. ledd inneholder følgende bestemmelse:

"Har det vært foretatt megling i en tvist som gjelder tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse, og meglingen ikke har ført frem, skal den meglingsmannen som har ledet meglingen, innen 3 dager etter at meglingen er slutt, sende innberetning til formannen i Rikslønnsnemnda. Nemnda avgjør tvisten med bindende virkning for partene. Reglene i § 26 annet og tredje punktum får tilsvarende anvendelse."

Denne lovbestemmelse har betydning for de medlemmer av AF som ikke har streikerett. Dette gjelder embetsmenn, militære tjenestemenn, tjenestemenn ved politiet og andre tjenestemenn med politimyndighet; anslagsvis 5.000 av AFs medlemmer hører til disse gruppene.

Tvistene er derved brakt inn for Rikslønnsnemnda ved to ulike lover. Tvistepunktene - bortsett fra virkningstidspunktet - er imidlertid de samme for begge disse gruppene arbeidstakere. AF tillater seg derfor å henstille til Rikslønnsnemnda om at hele sakskomplekset behandles i en

sak, på tilsvarende måte som i Rikslønnsnemndas behandling i sak nr. 1/1980 og i sak nr. 6/1984.

1.3 Visse særtrekk ved AF som organisasjon

AF ble etablert 1. januar 1975. Den nye organisasjonen avløste Embetsmennenes Landsforbund (EL) og Norges Akademikersamband (NAS). AF omfattet fra starten alle foreninger som var medlemmer av en eller begge de to forannevnte organisasjoner.

AF har samlet praktisk talt samtlige grupper med langtidsutdanning i Norge i én organisasjon. AF har i dag ca. 135.000 medlemmer som er fordelt henholdsvis på den statlige sektor, kommunale/fylkeskommunale sektor og den private sektor. Videre har AF også frie yrkesutøvere som medlemmer.

AFs konkrete arbeidsoppgaver er preget av at organisasjonen er en interesseorganisasjon for samtlige medlemmer, mens den i tillegg skal opptre som hovedsammenslutning for de statsansatte medlemmene og via Sammenslutningen av Akademikerforeninger i Kommunene (SAK) opptre som forhandlings-sammenslutning på den kommunale sektor. SAK består av foreninger som har selvstendige overenskomster med kommunene, og representerer ca. 22.000 arbeidstakere.

Som hovedsammenslutning overfor staten representerer AF ca. 50.000 medlemmer. AFs medlemmer er spredt på et meget stort antall stillingskategorier. Disse befinner seg hovedsakelig i den midtre og øvre del av statens lønnsregulativ. I forhold til det private og kommunale tariffområde står medlemmer innen administrativ/juridisk/økonomisk-, teknisk- og helsesektoren i en spesiell stilling. De berørte medlemsforeninger har på det ene eller begge av disse tariffområder selvstendige tariffavtaler. Det er derfor naturlig at lønns- og arbeidsvilkårene i staten blir sammenlignet med hva som eksisterer i det øvrige arbeidsliv. Medlemmene innen skolesektoren utgjør halvparten av de 50.000 medlem-

mene som omfattes av hovedtariffavtalen med staten.

1.4 Særtrekk ved hovedtarifforhandlingene i staten

Som det bl.a. er påpekt i innstillingen fra komitéen til å utrede spørsmålet om et nytt lønssystem i staten (Statens lønnskomité av 1971), omfatter et hovedtariffoppgjør i staten hele stillingsspekteret, mens tilsvarende forhandlinger innen LO/N.A.F.-området er begrenset til å gjelde arbeidere på det lavere og midlere funksjonærskjikt. Vesentlige grupper av privatansatte funksjonærer og frie yrkesutøvere omfattes derved ikke av LO/N.A.F.-oppgjøret. Når således samtlige grupper i staten blir berørt av at inntektsoppgjøret mellom LO/N.A.F. er retningsgivende for både rammer og innretninger for statsoppgjøret, oppstår det skjevheter i lønnsnivået mellom den offentlige og den private sektor for enkelte yrkesgrupper. Om dette forhold uttaler Statens lønnskomité av 1971 i Delinnstilling I, side 23, 2. spalte bl.a. følgende:

"Det kan derfor lett oppstå skjevheter i lønnsnivået i forholdet mellom den offentlige og den private sektor for enkelte yrkesgrupper. Denne skjevhet synes i dag ofte å slå ut i de statsansattes disfavør, jfr. avsnitt 3.4 Lønnsnivået og lønnsutviklingen i offentlig og privat virksomhet. Det vil således være nødvendig å påse at forskjell i lønnsystemer ikke fører til for store lønnsvariasjoner når det gjelder sammenlignbare stillinger i og utenfor statstjenesten."

Det faktum at det eksisterer forskjellige utgangspunkt i mekanismen for fastsettelsen av inntekten for arbeidskraft med samme utdannelse og sammenlignbare arbeidsforhold i den statlige, kommunale og private sektor, skaper betydelige problemer og misforståelser.

I denne forbindelse vil AF påpeke den betydning forskjellen i beregningsprinsipper har for forståelsen av lønnsoppgjørene og selve lønnsfastsettelsen i den statlige og private sektor. Dette kan best illustreres ved kalenderårsmodeller med overhengsbetraktninger kontra avtaleårsmodeller. Ved årets tariffoppgjør la AF vekt på at oppgjøret i staten i

større grad skulle bli ført etter de prinsipper som benyttes i privat sektor og at hele beregningsgrunnlaget i den statlige sektor skulle vurderes nærmere.

I likhet med Statens lønnskomité mener AF at staten som arbeidsgiver i meget stor utstrekning må legge opp sin lønnspolitikk på basis av hva som skjer i samfunnet for øvrig.

Staten som arbeidsgiver må tilpasse lønnsnivået for sine egne ansatte til forholdene i det øvrige arbeidsliv. Denne tilpasning må gjelde hele stillingsskalaen, fra de laveste stillinger til lederstillingene.

Det er grunn til å nevne at også Lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 ble utarbeidet ut fra den forutsetning at det skulle være mest mulig like forhold mellom staten og det øvrige arbeidsliv.

Tjenestetvistloven ble så langt som mulig søkt tilpasset det forhandlingssystem man har i det private næringsliv, under hensyntagen til de spesielle konstitusjonelle forhold som myndighetene mente burde ivaretas. Det går som en rød tråd gjennom forarbeidene til loven at begrunnelsen for dette var en kontinuerlig utvikling mot en harmonisering i lønns- og arbeidsvilkårene i de to områder.

Som eksempler på dette viktige fundament for Tjenestetvistloven hitsettes fra Ot.prp. nr. 20 for 1958, side 20, spalte 2:

"Departementet er kommet til at man i første omgang bør prøve en ordning med felles meglingsinstitutt, for interessetvister i den offentlige og private sektor. Tendensen har i de senere år mer og mer gått i retning av lønnsmessig likestilling mellom statens tjenestemenn og arbeidstakere i kommuner og det private næringsliv. Ved at meglingen i tjenestetvister foregår ved samme instans som meglingen i interessetvister ellers, vil man etter departementets mening inneha en større garanti for at lønnsoppgjørene i staten og i det private næringsliv blir sett i sammenheng."

Videre hitsettes uttalelsene fra departementets konsulent under lovarbeidene, professor Kristen Andersen, vedlegg 3 til Ot.prp. nr.20 for 1958, side 10.

"De økonomiske, sosiale og rent menneskelige problemer man står overfor ved vurderingen og fastsettelsen av statstjenestemennenes lønns- og arbeidsvilkår, er ikke i noen henseende vesensforskjellige fra dem man kjenner når det gjelder vurderingen og fastsettelsen av de private arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår."

Samme vedlegg side 14, spalte 1 og 2:

"Det er vel og bra med den megen tale om at staten som arbeidsgiver representerer det hele samfunns interesser. Vi vet imidlertid alle at denne talen har en viss feststemt romantisering over seg. Under enhver omstendighet kan den ikke eliminere den kjensgjerning at statstjenestemennene som arbeidstakere gjennomgående føler seg i nøyaktig samme økonomiske og sosiale interesseforhold til sin arbeidsgiver som de private arbeidstakere til sine."

Samme vedlegg side 15, spalte 1:

"Slik jeg ser på disse spørsmål, vil såvel statens som tjenestemennenes interesser være best tjent med at man har et felles meglingsinstitutt, og på denne måte markerer at det også på dette punkt er hensikten å tilveiebringe den størst mulige likhet ved vurderingen og reguleringen av de offentlige og de private arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår."

Dette er synspunkter som AF kan gi sin fulle tilslutning til.

Tjenestetvistlovens system med dominerende hovedsammenslutninger har lang tradisjon i norsk tjenestemannsrett. Den någjeldende tjenestetvistlovs forarbeider og utforming viser klart at lovmakernes målsetting var å gi hovedsammenslutningene en dominerende stilling på arbeidstakersiden. Se her f.eks. Ot.prp. nr. 34 (1968-69) hvor det på s. 7-8 er uttalt:

"Lønns- og prisdepartementet skal bemerke:
a. Hovedsammenslutningene er i tjenestetvistloven gitt en dominerende stilling på arbeidstakersiden. Hovedsammenslutningene kan nemlig kreve forhandlinger direkte med Lønns- og prisdepartementet og der ved inngå hovedtariffavtaler, som i realiteten også

danner mønster for tariffavtalene med de frittstående tjenestemannsorganisasjonene. Når hovedsammenslutningene er gitt denne særlige forhandlingsmessige posisjon, henger det sammen med at de forutsettes å ha godt utbygde forhandlingsorganer og at de representerer tjenestemenn innen flere administrasjonsgrener (se Ot.prp. nr. 20 for 1958, s. 18, første spalte).

Når hovedsammenslutningene skal slutte tariffavtaler som omfatter hele statstjenesten, må de ha en slik oppbygging at hver enkelt hovedsammenslutning blir tvunget til å avveie kravene fra de forskjellige tjenestemannsgrupper i de forskjellige etater mot hverandre. En organisasjon som reelt bare representerer et par etater, kan ikke forutsettes å ta hensyn til helheten i lønnsregulativet i samme grad som den som representerer mange etater og grupper med vidt forskjellige arbeidsvilkår."

Som det her fremgår, er det det offentliges interesser i en koordinering og balansering av oppgjørene som har ført tjenestemennene og deres organisasjoner inn i et hovedsammenslutningsmønster. En forutsetning for dette var imidlertid at hovedsammenslutningenes hovedtariffavtaler skulle danne mønster for de avtaler som ble inngått med de frittstående organisasjonene. AF kan konstatere at dette ikke var tilfelle ved årets oppgjør og viser i denne forbindelse til oppgjørene for henholdsvis polititjenestemenn under Justisdepartementet og hjelpepleiere under Sosialdepartementet. Se nedenfor under pkt. 6 og 7.

2. LØNNSNIVÅET I STATEN

2.1 Generelt

Statens lønnskomité av 1971 fastslår i delinnstilling I at statens lønnsnivå avtar i forhold til det private næringsliv med stigende stillingsnivå. Fra delinnstilling I, side 90, spalte 1, hitsettes følgende:

"Det ser for øvrig ut til at stillingsinnehavere med høyere utdanning gjennomgående blir bedre lønnet i det private næringsliv enn i staten - særlig når det gjelder de høyere stillingssjikt."

Videre heter det på side 9, 2. spalte i samme innstilling:

"Sammenligningen viser at statens lønnsnivå generelt sett ikke er ugunstig og at det i enkelte til-

feller ligger over lønnsnivået for tilsvarende grupper i privat virksomhet. Komitéen fastslår også at lønnsnivået i det høyere stillingssjikt i statstjenesten er betydelig lavere enn i det høyere stillingssjikt i arbeidslivet for øvrig."

Utviklingen de senere år har ikke endret på dette faktum. Det motsatte er heller tilfelle. Nivåforskjellen eller lønnsgapet mellom lønningene i staten og i det private næringsliv er blitt bare større og større.

NAVFs utredningsinstitutt foretok høsten 1985 en undersøkelse (Tiårsundersøkelsen) av de studenter som gikk ut fra universitetene våren 1974 og som hadde vært i arbeid ca. 10 år. Enkelte foreløpige resultater fra denne undersøkelsen er publisert i NAVFs melding "Utdanning og arbeidsmarked 1986". Fra meldingen side 31, 2. avsnitt og følgende hitsettes:

"Ansatte i privat sektor øker sin lønn vesentlig raskere enn offentlig ansatte. TIÅRSUNDERSØKELSEN viser at gjennomsnittlig månedslønn fra hovedarbeidsgiver for kandidatene fra 1974 ansatt i privat sektor var 41 prosent høyere enn for ansatte i offentlig sektor.

I 1984 var gjennomsnittslønnen i privat virksomhet kr. 19.090 for universitetskandidater fra 1974. Dette er 45 prosent høyere enn for de som arbeidet i undervisning og forskning (kr. 13.170) og 37 prosent høyere enn for offentlig virksomhet for øvrig (kr. 13.970). Figur 3.4 viser også tydelig at forskjellen mellom de ulike kandidatgruppene innen en og samme sektor er relativt små. Det er altså næringssektor mer enn utdanning som bestemmer lønnen.

Et nærliggende spørsmål er om forskjellen i lønnsnivå mellom privat og offentlig sektor viser en økende tendens. Mye tyder på det, selv om vi ikke har data som er direkte sammenliknbare. Enkelte undersøkelser som NAVFs utredningsinstitutt utførte i slutten av 1970-åra kan tyde på at gjennomsnittslønnen for universitetskandidater som da hadde vært ca. ti år i jobb var rundt 25 prosent høyere i privat enn i offentlig sektor (Borgersen og Edvardson 1983). I så fall har lønnsgapet for denne gruppen økt fra 25 til over 40 prosent på bare noen få år.

Figur 3.5 viser at universitetskandidater i ledende stillinger i offentlig sektor tjener mindre enn de som har ikke-ledende stillinger i det private. Det er altså ikke bare høye topplederlønninger i det private som trekker gjennomsnittet oppover. Resultatene viser også at den relative lønnsforskjellen

mellom ledere og andre synes å være større i offentlig sektor enn i privat, vel å merke for de utdanningsgruppene vi her studerer. Det kan ha sammenheng med at begrepet "ledende stilling" er mindre klart definert i privat enn i offentlig sektor. Mange som sitter i mellomstillinger, f.eks. ulike typer ekspert- eller utredningsoppgaver i store bedrifter, kan være lønnsmessig plassert langt over dem som har tittelen "sjef" i et mindre firma. Forskjellene mellom offentlig og privat sektor ville trolig ha blitt enda større dersom inntektsstatistikken hadde omfattet selvstendig næringsdrivende. Særlig blant veterinærer og jurister er det mange selvstendige som ville ha trukket inntektsnivået opp dersom de var regnet med. Privat ansatte har gjennomgående også flere tilleggs-goder, f.eks. bilordning og lånemuligheter, som øker inntektsforskjellene ytterligere i forhold til offentlig ansatte."

Undersøkelsen slår med andre ord fast at:

- Gjennomsnittslønnen etter 10 år i arbeidslivet lå ca. 41 % høyere i privat sektor enn i offentlig sektor;
- Lønns-gapet for gruppen 10 år etter eksamen har økt vesentlig på bare få år;
- Gjennomsnittslønnen er lavere blant kandidater i ledende stillinger i offentlig sektor enn blant de som har ikke-ledende stillinger i privat sektor;
- Laveste gjennomsnittslønn etter 10 år finnes blant de kandidater som jobber innenfor undervisning og forskning.

For 1984 viser anslag som AF har gjennomført - basert på statens lønnsstatistikker og Norsk Arbeidsgiverforenings funksjonærstatistikk at

- For AFs medlemmer var lønnsforskjellen nå i gjennomsnitt 22 1/2 % i forhold til den private sektor;
- For aldersgruppen 40-45 år er lønns-gapet ca. 33 % i forhold til privat sektor.

AF har gjennom de siste tariffoppgjørene gjentatte ganger og på forskjellige måter dokumentert det store lønns-gapet

og de konsekvenser dette vil ha for staten som arbeidsgiver og for samfunnet som helhet. Dette syn blir også støttet fra sentralt hold i statsforvaltningen.

Senest i en reportasje i Aftenposten 9. juli d.å. hvor "Livsløpsprosjektet" til regjeringen ble presentert, uttaler statens rasjonaliseringsdirektør bl.a. følgende:

"Statsforvaltningens to viktigste problemer i dag er mangelen på investeringsmuligheter i tiltak som gir avkastning først på lengre sikt, og den svært sentraliserte lønns- og personalforvaltningen."

AF vil her understreke at den beste investering staten som arbeidsgiver nå kan gjøre, er å satse på den arbeidskraft staten allerede har. Her må det satses ikke bare på lønn, men også på utdanning, arbeidsmiljø, faglige utfordringer osv. Det må videre understrekes at AFs medlemmer og deres holdninger vil være av stor betydning for gjennomføringen av slike prosjekter.

I tilknytning til det som er nevnt ovenfor, kan det være nærliggende å spørre om den private sektor fanger opp de dyktigste fra den statlige sektor. I meldingen 1986:1 fra NAVF har man vært inne på spørsmålet, og det hitsettes følgende fra side 29, siste avsnitt og side 30 første avsnitt:

"Et nærliggende spørsmål er da om den private sektoren fanger opp de dyktigste fra offentlig sektor. Finner det sted en type "brain-drain" mellom de to sektorer i arbeidslivet? Det foreligger ingen sikre data om dette, og vi har i alle fall ikke noe objektivt mål på dyktighet. Men for avgangskullet fra universitetene i 1974 har vi registrert karakterer til avgangseksamen. Mobilitetstallene viser at avgangen fra offentlig sektor er størst blant dem som hadde de beste karakterene. Om karakterer er noen god indikator på dyktighet i jobben kan nok diskuteres. Men selv om resultatene må tolkes med forsiktighet, kan det se ut til at private bedrifter fanger opp noen av de formelt sett best kvalifiserte fra undervisning og forskning og offentlig sektor for øvrig."

Fra Statens lønnskomité av 1971 Delinnstilling I side 10, 2. spalte, hitsettes følgende:

"Når det gjelder universitets- og høyskoleutdannede vil komitéen bemerke at etter hvert som antall høyere utdannede har økt og nye studieretninger er skapt, er også det private næringsliv blitt en betydelig arbeidsgiver for høyere utdannet arbeidskraft. Markedsprisen for denne gruppe arbeidstakere spiller derfor nå en stadig større rolle. Det kan være dårlig økonomi å tilby statstjenestemennene et lønnsnivå som på kort og lengre sikt vil svekke kvalitetsnivået i offentlig tjeneste."

Videre på side 92, 2. spalte, i Delinnstilling I sier Lønnskomitéen:

"Målet for statens lønnspolitikk må være å sikre en tilgang på tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft til stillinger på alle plan og i alle deler av statstjenesten og sikre at arbeidstakerne gjennom de vilkår som tilbys ser seg tjent med å bli i statens tjeneste."

Det heter videre på side 113, 2. spalte:

"Når Komitéen så vidt sterkt har understreket behovet for staten til å være konkurransedyktig på arbeidsmarkedet, både for høyt utdannede og andre, ligger det i dette en erkjennelse av at staten har behov for å sikre seg særlig dyktige tjenestemenn. Det kan være dårlig økonomi å tilby tjenestemennene et lønnsnivå som på kort og lengre sikt vil svekke kvalitetsnivået i offentlig tjeneste."

De konklusjoner lønnskomitéen av 1971 i sin tid kom frem til, har etter AFs oppfatning fortsatt gyldighet. Partene har etter AFs oppfatning - hver på sin måte - innsett problemene, men strides om hvilke virkemidler som skal benyttes. Mens staten ønsker å benytte beskjedne, avgrensede midler til å rette opp de mest presserende problemer, ønsker AF en generell heving av lønnsnivået i staten, og spesielt for de i det midlere og høyere stillingssjikt. Skal nivåhevingen i forhold til det øvrige arbeidsliv ha noen effekt både på kort og lang sikt, må tiltakene ha en viss bredde og størrelse. Tiltakene må dessuten iverksettes snarest, før det blir helt umulig å rette opp lønns-gapet i forhold til privat sektor.

2.2 Lønnsnivå for enkelte stillingskategorier

Nivåforskjellene eller lønnsgapet mellom lønningene i staten og det private næringsliv kan illustreres med følgende tall (1979 og 1985):

2.2.1 Begynnerstillinger

A)

INGENIØR	1979	1985	%-vis endring
Begynnerlønn - privat			
sektor 1)	70.800	134.000	89,3
Begynnerlønn - stat	57.600	109.500	90,1
Lønnsgap	Kr. 13.200	24.500	
	% 22,9	22,4	

1) Basert på Norges Ingeniørorganisasjon - NITOs lønnsstatistikk for de respektive år

B)

SIVILINGENIØR	1979	1985	%-vis endring
Begynnerlønn - privat 1)	85.100	166.900	96,1
Begynnerlønn - stat	71.700	128.600	79,4
Lønnsgap	Kr. 13.400	38.300	
	% 18,7	29,8	

1) Basert på Norske Sivilingeniørers Forenings lønnsstatistikk for de respektive år (personer med 1 års tjeneste)

C)

AKADEMIKERES BEGYNNERLØNN	1979	1985	%-vis endring
Begynnerlønn - privat 1)	92.500	176.900	91,2
Beg.lønn - saksbeh.-stat	71.700	128.600	79,4
Beg.lønn - adjunkt-stat	71.700	118.200	64,9
Lønnsgap priv./saksbeh. kr	20.800	48.300	
	% 29,0	37,6	
priv./adj. kr	20.800	58.700	
	% 29,0	49,7	

1) Personer med høyere utdanning i aldersgruppen 25-29 år (menn, C-2 i N.A.F.-statistikken)

2.2.2 Ledende stillinger

A)

BYRÅSJEF/KONTORSJEF	1979	1985	%-vis endring
Funksjonær ledende stilling (C1) m/høyere utdanning - privat 2)	kr 152.900	273.000	78,5
Byråsjef/kontorsjef stat	125.700	199.800	58,9
Lønnsgap kr	27.200	73.200	
	% 21,6	36,6	

2) N.A.F.s funksjonærstatistikk for de respektive år

B)

OVERINGENIØR	1979	1985	%-vis endring
Overingeniør m/teknisk høyskole (A-1)-privat 1)	175.300	302.500	72,6
Overingeniør - stat (kode 3240)	125.700	199.800	58,9
Lønnsgap kr	49.600	102.700	
	% 39,5	51,4	

1) N.A.F.s funksjonærstatistikk for de respektive år

2.2.3 Lederstillinger

<u>EKSPEDISJONSSJEF</u>	<u>1979</u>	<u>1985</u>	<u>%-vis endring</u>
Ass.dir. (C-0)-privat 2)	199.200	350.300	75,8
<u>Ekspedisjonssjef - stat</u>	<u>164.900</u>	<u>263.300</u>	<u>59,7</u>
Lønnsgap	kr 34.300	87.000	
	% 20,8	33,0	

2) N.A.F.s funksjonærstatistikk for de respektive år

2.3 Mindrelønnsutviklingen

I de senere oppgjør har det vært vanlig at organisasjonene har fremmet krav om kompensasjon for den mindrelønnsutvikling som de statsansatte har hatt i forhold til det øvrige arbeidsliv. Den gjennomsnittlige mindrelønnsutviklingen har vært basert på den gjennomsnittlige årslønn i staten sammenlignet med årslønnsveksten for industriansatte (med gjennomsnitt mellom industriarbeidere og funksjonærer).

AF har hevdet at det i tillegg må foretas beregninger over lønnsforskjellene mellom privat og statlig sektor for enkelte sammenlignbare stillingsgrupper. Slike beregninger er utført i det felles statistikkutvalg partene hadde.

Tar vi utgangspunkt i perioden 1984-85, kan mindrelønnsutviklingen for de statstilsatte i gjennomsnitt anslås til følgende:

A. Lønnsutviklingen i staten

Gjennomsnittlig årslønn 1984	Kr. 126.666
1/1-1985 10.861 x 4 =	43.444
1/5-1985 11.512 x 8 =	<u>92.096</u>
	" 135.540

Lønnsvekst 1984 til 1985:

$$100 \frac{(135,540 - 1)}{126,666} = \underline{7 \%}$$

B. Lønnsvekst for industriarbeidere/funksjonærer

a) Lønnsvekst for industriarbeidere

1984-85: 7,4 %

b) Lønnsvekst for funksjonærer 1984-85: 8,5 %

c) Lønnsvekst for industriansatte under ett fra
1984-85*): 7,84 %.

*) Benyttet fordelingen 60 % industriarbeidere og
40 % funksjonærer

C. Mindrelønnsutvikling

De statsansattes mindrelønn kan derved beregnes til:

$$100 \frac{(107,84 - 1)}{107,0} = \underline{0,8 \%}$$

Ses mindrelønnsutviklingen over tid, får vi følgende:

År	% endring fra året før	I N D E K S						
1979	-	100						
1980	0,1	100,1	100					
1981	0,3	100,4	100,3	100				
1982	-1,2	99,2	99,1	98,8	100			
1983	0,95	100,1	100,0	99,7	100,95	100		
1984	1,35	101,5	101,35	101,1	102,3	101,35	100	
1985	0,8	102,3	102,2	101,9	103,1	102,1	100,8	

I Rikslønnsnemndas kjennelse av 17. august 1984 (sak nr. 6/84) i tvisten mellom AF og staten, uttaler de 3 nøytrale medlemmene følgende (s. 81):

"På den annen side må en samtidig søke å unngå at bestrebelsene for å avdempe kostnadsvæksten og bekjempe inflasjonen utdyper lønnsmessige skjevheter og gir en urimelig fordeling av byrdene. Det er her en avveining som må foretas og hvor skjønnsmessige vurderinger vil måtte foretas. Hensett til at de statsansatte siden 1979 har hatt en relativt gunstig lønnsutvikling i forhold til industriarbeidere, finner disse medlemmer alt i alt ikke grunn til ved dette oppgjør å gi en spesiell kompensasjon for at lønnsveksten for 1982-83 isolert sett har vært noe lavere enn for andre grupper."

I denne forbindelse vil AF dessuten minne om det de 3 nøytrale medlemmene uttalte i samme kjennelse side 75:

"Disse medlemmer vil imidlertid samtidig understreke at den offentlige sektor ikke kan ses på som et særrområde lønnsmessig, men at den i hovedsak må vurderes etter de samme kriterier som de som gjelder for arbeidsmarkedet ellers."

Videre uttaler de på side 76, 3. avsnitt følgende:

"Disse medlemmer finner derfor at de statsansatte lønnsmessig i hovedsak må bli å vurdere på linje med og etter de samme kriterier som andre lønns-takergrupper både i forhold til de generelle og økonomiske hensyn og spesielle lønnsmessige hensyn som bør tas i betraktning."

Siden 1983 og frem til 1985 har de statsansatte hatt en statistisk mindrelønnsutvikling på 3,1 % i gjennomsnitt. Etter AFs mening burde det derfor ha vært rom for en spesiell kompensasjon for den tidligere mindrelønnsutvikling de statsansatte har hatt ved årets oppgjør. Mindrelønnsutviklingen fordeler seg også forskjellig på de forskjellige stillingsgrupper/kategorier. Etter AFs mening er det derfor naturlig - hvis ikke hele etterslepet/mindrelønnsutviklingen blir kompensert - at det i første omgang er de gruppene som har det største etterslepet som blir tilgodesett, dvs. det midlere og høyere sjikt. Staten uttalte da også under forhandlingene at det tross alt var i dette sjikt staten som arbeidsgiver hadde de største problemene.

2.4 Konklusjon

Som det fremgår av tabelloversiktene foran, har lønnsopp-gjørene de senere år ført til at:

- Lønnsnivået i staten i forhold til det øvrige arbeidsliv er sterkt forringet;
- Lønnsgapet har økt betydelig (i løpet av 80-årene med ca. 50 %), og er klart størst for det midlere og høyere sjikt.

I tillegg kan nevnes at det i det private gis "frynsegoder" som i gjennomsnitt antas å ligge i størrelsesorden 6 % (da er frivillige bedriftsvisse pensjonsordninger holdt utenfor). Ytelsen varierer imidlertid meget mellom de enkelte næringer og mellom de enkelte bedrifter. De mest utbredte "frynsegoder" ser ut til å være lån / garanti for lån, bilgodtgjørelser og subsidierte varer og tjenester.

Etter AFs mening viser det som er sagt ovenfor at det grunnleggende problem i staten er det generelt lave lønnsnivået. Pga. de store lønsmessige forskjeller som eksisterer, er det ikke lenger tilstrekkelig med "brannslukningstiltak" fra statens side. Lønnsnivået må nå heves hvis ikke de statstilsatte lønsmessig skal bli et C-lag.

I denne forbindelse vil vi minne om det statens lønnskomité av 1971 uttalte (jfr. pkt. 1.4 foran):

"Det vil således være nødvendig å påse at forskjell i lønssystemer ikke fører til for store lønnsvariasjoner når det gjelder sammenliknbare stillinger i og utenfor statstjenesten."

Etter AFs mening er det nå helt nødvendig å iverksette tiltak som kan lukke noe av den enorme lønnsforskjellen som i dag eksisterer mellom langtidsutdannede i statlig og privat sektor.

3. AFs KRAV VED HOVEDTARIFFREVISJONEN 1986

3.1 Den organisasjonsmessige behandling

Den organisasjonsmessige behandlingen av årets tariffoppgjør begynte like etter at fjorårets tariffoppgjør var godtatt.

I løpet av sommeren 1985 ble det utarbeidet et debatthefte for bruk under utarbeidelsen av AFs krav, og i løpet av høsten 1985 foregikk det omfattende drøftinger på grunnplanet i AFs medlemsorganisasjoner. I tillegg arrangerte AF regionale tariffkonferanser på i alt 18 steder i løpet av oktober måned. Over 1.100 tillitsvalgte deltok på disse konferansene.

På bakgrunn av den omfattende interne organisasjonsmessige behandling og AFs lønnspolitiske målsetting, kunne AFs sentrale ledelse allerede i desember måned i fjor trekke opp følgende hovedkonklusjoner:

- Det store lønnsgapet for statstilsatte og lærere må reduseres. Rent praktisk bør dette skje ved hjelp av spesielle lønsmessige tiltak.
- Det må gis et likt prosentvis tillegg på A-tabellen.
- Lederavlønningene må tas opp i sin fulle bredde, og drøftinger bør opptas snarest med staten.
- Det bør foretas en teknisk harmonisering av hovedlønnstabellen fra midten av regulativet og oppover.
- Det gjennomføres et justerings-/normeringsoppgjør høsten 1986 innenfor en ramme på 5 %.
- For 2. avtaleår gjennomføres det et justerings- og normeringsoppgjør på fritt grunnlag.
- Avtaleforhandlingene i mellomperioden bør intensiveres, og partene må også ved disse forhandlingene ta opp nivådiskusjoner.
- Det inngås en produktivitetsavtale som eventuelt kan knyttes til V-b i hovedtariffavtalen.
- Statspensjonistenes vilkår vurderes på nytt.

- På bakgrunn av det store dokumenterte behov for etterutdanning/lederopplæring inngås det en rammeavtale med staten om dette.

3.2 AFs hovedmålsetting

AF mener prinsipielt at utdanning, ansvar og arbeidsbelastning må gi lik avkastning uavhengig av om arbeidstakeren er ansatt i offentlig eller privat virksomhet.

For AF er det et overordnet mål å sikre staten og skoleverket den arbeidskraft som er nødvendig for at disse virksomheter skal virke etter sin hensikt.

For å løse de akutte problemene mener AF at lønnsnivået for langtidsutdannede i staten og skoleverket må bringes opp på minst 95 prosent av det gjennomsnittlige lønnsnivå for sammenlignbare grupper i arbeidslivet.

3.3 AFs krav

AF overleverte sine krav til Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved brev av 28. februar 1986.

3.3.1 Generelt tillegg

Ved utformingen av profilen eller innretningen av hovedlønntabellen (A-tabellen) var det AFs oppfatning at det generelle tillegget måtte gis som likt prosentvist tillegg på 6 % pr. 1. mai.

AF forutsatte at A-tabellen på forhandlingstidspunktet fortsatt hadde 39 lønnstrinn. Hvis dette ikke var tilfelle, vil AF kreve at tabellen ble utvidet, slik at den fortsatt ble på 39 lønnstrinn.

Det er et viktig punkt for AF å få til en rimelig avstand mellom lønnstrinnene i statens regulativ. AF fremsatte derfor krav om en teknisk harmonisering av regulativet mellom ltr. 20 og ltr. 39.

3.3.2 Spesielle lønsmessige tiltak

Et av ÁFs sentrale krav ved årets tariffoppgjør var at det ble ført forhandlinger om spesielle lønsmessige tiltak pr. 1. mai 1986 for visse stillingskategorier.

AFs krav var basert på:

- at begynnerlønnen heves, og at det tas hensyn til at belastningen med studielån inntreer etter drøyt et år
- at opprykkstakten og topplønnen på stigen endres;
- at direkte innplasserte stillinger i lønnstrinn 24 og over oppjusteres 2 lønnstrinn (hvis ikke annet er sagt).

3.3.3 Lederavlønningen

Partene hadde i løpet av vinteren/våren drøftet hvordan topplederne i staten bør få fastsatt sine lønnsbetingelser.

AF er av den oppfatning at lønnsnivået for de høyere lederstillinger i staten er for lavt sammenlignet med tilsvarende stillinger i arbeidslivet for øvrig, og at det er behov for å bedre lederlønningene i staten. Fra AFs side tas det derfor sikte på en tilpasning til lønnsnivået for sammenlignbare stillinger for øvrig i arbeidslivet, og til dels å innføre mer fleksible og desentraliserte lønnsfastsettelsesordninger. AF vil i denne forbindelse også peke på de møter det har vært mellom AF og staten om avlønningen av dommere.

Det er med stor beklagelse at AF nå konstaterer - etter

flere tilbud fra staten under forhandlingene og mekling - at staten likevel ikke vil løse de spesielle lønsmessige forhold for disse grupper. AF tar dette til etterretning, men vil komme tilbake til dette spørsmålet ved første anledning.

3.3.4 Andre sentrale krav

I tillegg til de tre kravene som er nevnt ovenfor, fremmet AF også en del andre krav av sentral betydning for AFs medlemmer.

En vil her spesielt trekke fram kravet om at det høsten 1986 skulle gjennomføres justerings-/normeringsforhandlinger innenfor en ramme på 5 % pr. dato. Grunnlaget for forhandlingene måtte være ytterligere å rette opp de lønsmessige skjevheter som er i staten i forhold til det øvrige arbeidsliv. Gjennomføringsmåten og virkningstidspunktet skulle avtales nærmere mellom partene. Det formelle skillet mellom justeringer og normeringer skulle oppheves.

3.4 Økonomisk ramme

Med utgangspunkt i de krav AF fremmet overfor staten i brev av 28. februar d.å., ble den økonomiske rammen beregnet til 10,63 % på årsbasis. Rammen var bygd opp av følgende elementer:

AFs OPPRINNELIGE KRAV

DATO		DATO %	ÅRSBASIS 1986 %
1.5	Generelt tillegg . A-tabellen 6 % . B-tabellen %	6,00	4,00
1.5	Harmonisering av A-tabellen fra l.tr. 20 og over	0,50	0,33
1.5	Spesielle lønnsmessige tiltak	3,23	2,15
1.9	Justeringer	5,00	1,67
		14,73	8,15
Høsten 87	Just./norm. på fritt grunnlag	-	-
	Overheng 1986		1,90
	Glidning 1986		0,30
	LØNNSVEKST	14,73	10,35
1.5.86	Fellesbestemmelsene	0,42	0,28
	ØKONOMISK RAMME	15,15	10,63

4. FORHANDLINGER

Forhandlingene ble etter lovlig oppsigelse og utløp av tariffavtalene startet ved åpningsmøtet 20. mars 1986. Etter forhandlingsmøter 4., 8., 11., 17., 18., 21. og 22. april ble det konstatert brudd i møte den 22. april. Samme dag ble Riksmeklingsmannen varslet om dette.

Det ble fra statens side satt frem tilbud i flere omganger. Først under åpningsmøtet vedrørende stillinger i ltr. 36 og høyere samt selektive tiltak, deretter i møter den 17/4 og 21/4. Akademikernes Fellesorganisasjon la på sin side frem en skriftlig kommentar til statens tilbud i møte 17/4. Under møtet den 18/4 uttalte lederen for AFs forhandlingsutvalg følgende:

"Under forutsetning av at vi kan finne tilfredsstillende løsninger på våre nivåproblemer er det mulig for Akademikernes Fellesorganisasjon å tilpasse seg en ramme av størrelsesorden 9,5 % i sitt opplegg."

Dette som svar på statens krav om reduksjoner i organisasjonens rammekrav.

AF fremmet også i sin skisse av 17/4 forslag om et lønns- trinns opprykk på A-tabellen fra 1.9.1986 med sikte på å skape noe mere rom for spesielle lønnsmessige tiltak for enkelte stillingsgrupper/kategorier uten å endre den økonomiske ramme. I motsetning til statens holdning i oppgjørene med de frittstående organisasjonene, ble dette ikke tatt til følge.

Statens tilbud hadde dog visse positive trekk sett fra AFs side. For det første ble det i begynnelsen av forhandlingene fra statens side gitt uttrykk for at staten nå hadde problemer på det mellomste og høyere lønnsstige. AF tolket dette som et signal om at staten ønsket en viss utvikling på dette nivå. Ved åpningsmøtet ble det også som tidligere nevnt fremsatt krav fra statens side om visse endringer i lønnsfastsettelsessystemet for stillinger fra ltr. 36 og over. Disse kom etter langvarige forhåndsdiskusjoner mellom partene i tiden forut for oppgjøret. AF signaliserte da også at man i en viss grad så positivt på statens krav på dette punkt.

For AF var det også et positivt trekk at staten den 20. mars 1986 uttalte at

"Staten vil under forhandlingene ta opp forslag om at det avtales hvordan man gjennom selektive tiltak kan gjøre statlige virksomheter mer konkurransedyktige når det gjelder særlig kvalifisert arbeidskraft."

Statens tilbud under forhandlingene var også i innretning vurdert som positivt for AF. Likeledes fikk AF under forhandlingenes innledende faser inntrykk av at staten ønsket et likt prosentvist tillegg. Statens forutsetninger om et justeringsoppgjør på fritt grunnlag i 1. avtaleår, hvor resultatet var forutsatt å innfalle i den økonomiske ramme for

2. avtaleår, ble også positivt mottatt i AFs delegasjon. Imidlertid fant AF, etter en totalvurdering og ut fra den økonomiske ramme som lå i statens siste tilbud (7,5 %), sammen med de andre hovedsammenslutningene, å måtte bryte forhandlingene den 22. april.

5. MEGLING

Etter at det den 22. april ble konstatert brudd, gikk partene i megling den 23. april 1986. På grunn av regjeringsskiftet ble partene enige om å utsette meglingen en uke. De raske skiftninger i den politiske ledelsen i Forbruker- og administrasjonsdepartementet både i den borgerlige trepartiregjeringen og ved skiftet av regjering førte oppgjøret inn i en fase av avventende stillstand og usikkerhet. Meglingen fikk derfor etter AFs syn ikke det innhold og den fremdrift den burde ha hatt. I tillegg førte Regjeringens nedskrivning av den norske krone med 12 % den 11/5 til ytterligere vansker.

Den 14.5.1986 fremla Riksmeklingsmannen et forslag fra staten med en økonomisk ramme beregnet til 7,8 % på årsbasis. Her var det tidligere fremsatte krav/tilbud fra staten for stillingene fra ltr. 36 og over tatt ut. Dette til tross for det relativt omfattende arbeidet som lå til grunn for forslaget og at tallmaterialet som ble utarbeidet foran oppgjøret klart viste at det bl.a. er i disse stillingsgruppene de aller største lønnsforskjeller mellom statlig og privat sektor eksisterer. At dette vanskeliggjorde meglingen for AFs del må være ganske klart. Statens tidligere tilbud om en avsetning til selektive tiltak ble også redusert fra 0,5 % til 0,3 % på årsbasis. Reduksjonene innebar reelt sett at 0,2 % av de tidligere tilbudte 0,5 % ble tatt ut og benyttet til spesielle lønnsmessige tiltak for arbeidstakere i det laveste lønnsstjikt. Dette til tross for statens tidligere utsagn om at det ikke var her problemene var prekære.

På tross av gjentatte anmodninger kom det heller ikke noen

positive signaler tilbake på AFs krav om spesielle lønnsmessige tiltak for langtidsutdannede stillingsgrupper. Etter at AF begjærte meglingen avsluttet den 14. mai, sto meglingen etter AFs syn i det vesentlige stille. I møtene fra 19. mai og utover ble en vesentlig del av tiden brukt til diskusjon om arbeidstid. Alt nødvendig bakgrunnsmateriale for endringer på statssektoren forelå fra et tidligere partssammensatt utvalg. Utkast til formuleringer måtte imidlertid på grunn av arbeidsgivernes sterke ønske om koordinering mellom det statlige og det kommunale tariffområdet, utarbeides og presenteres parallelt, noe som førte til forsinkelser og en unødvendig presset situasjon. Det siste utkast til ny hovedtariffavtale ble fremmet gjennom Riksmeklingsmannen den 22/5, etter megling på overtid. Kl. 0500 godtok Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon stat forslaget.

Gjennom sonderinger både med Riksmeklingsmannen og arbeidsgivermotparten ble det klarlagt at staten ikke ville fortsette megling. Etter å ha behandlet forslaget i sine organer, meddelte AF at de avviste forslaget til ny tariffavtale.

6. RESULTATER FRA ANDRE TARIFFOPPGJØR

6.1 Privat sektor

I de lønnsavtaler som foreløpig er avsluttet i LO/N.A.F.-området, varierer den økonomiske rammen fra 1985-86 fra sektor til sektor.

Fra Kreditt og konjunkturer (nr. 2/86) fra Den norske bankforening hitsettes følgende:

"Overhenget fra 1985 utgjør i LO/N.A.F.-området ca. 3,5 %. Sammen med tarifftillegget betyr dette at før vi tar hensyn til de lokale tilleggene (lønnsglidningen) og de spesielle tilleggene innen enkelte områder, ligger gjennomsnittstimelønnen i privat sektor i 1986 allerede 5 % over gjennomsnittet for 1985. Lønnsglidningen i LO/N.A.F.-området lå i 4. kvartal 1985 på ca. 7 % målt over 4 kvartaler.

Foreløpige tall for lønningene i industrien i 1. kvartal 1986 varsler ikke om noen avdempning i lønnsglidningstakten. Rapporter fra markedet peker tvert om i retning av at det i mange bedrifter ble gitt store lokale tillegg i 2. kvartal i år. Situasjonen på arbeidsmarkedet gjør det også lite sannsynlig med noen markert nedgang i lønnsglidningen gjennom inneværende år. Hvis lønnsglidningen holder seg i området 6,5 - 7 % gjennom 1986, vil bidraget herfra til timelønnsveksten bli opp mot 3,5 %. Gjennomsnittlig timelønn vil i så fall øke med 8 - 8,5 % i 1986."

Bankforeningen antar med andre ord en lønnsvekst på 8-8,5 % fra 1985 til 1986.

I Norges Industriforbunds debatt- og studiehefte nr. 67/86 (s. 24) uttales følgende:

"Overhenget fra i fjor vil bidra med 3,2 prosentpoeng til årslønnsveksten, eksklusive overtid, for arbeidere i industrien. Bidraget fra tariff tilleggene vil trolig bli rundt 2 prosentpoeng. Under forutsetning av at lønnsglidningen vil bidra like sterkt til årslønnsveksten i år som i fjor, vil årslønnsveksten, eksklusive overtid, for arbeidere i industrien bli 8,8 %."

Norges Bank har i sin "Økonomisk oversikt" 2/86 uttalt følgende på side 11:

"I forhandlingene mellom MVL og Jern og Metall ble det gitt et generelt tillegg på 1 kr. pr. time fra 1. april. Medregnet overhenget fra 1985 og et bidrag fra lønnsglidningen på 3-3 1/2 %, anslås lønnsveksten innen industrien til 7-8 % fra 1985-86."

Som et supplement til de mer tradisjonelle beregninger har Norges Bank foretatt enkelte modellberegninger. I samme rapport sier de på side 13:

"Selv om vi tar hensyn til de kildene til usikkerhet som alltid følger med modellberegninger, indikerer anslagene at lønnsveksten i år kan bli omlag like høy, eller høyere enn de siste år."

I Sosialøkonomen 6/86 i artikkelen "Lønnsdannelse i norsk industri" er det foretatt anslag over lønnsutviklingen for 1986 og 1987. Det konkluderes i artikkelen med at lønnsveksten fra 1985 til 1986 - under bestemte betingelser - kan bli på rundt 9,2 %, dvs. en betydelig høyere lønnsvekst enn det vi kjenner fra de foregående år.

Med utgangspunkt i det som er nevnt ovenfor - samt de foreløpige resultater for funksjonærer - er det rimelig å anslå at lønnsutviklingen i industrien fra 1985-86 kan bli i størrelsesorden 8,5 - 9,5 %. AF vil i denne forbindelse påpeke at lønnsstatistikkene bekrefter at partene i forbindelse med tariffoppgjørene undervurderer den forventede lønnsutvikling i privat sektor.

6.2 Statlig sektor

6.2.1 Tariffavtale med de 2 andre hovedsammenslutningene

De avtaler som ble anbefalt av Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon stat, og som det senere er inngått avtale om med en tilleggsprotokoll mellom Statstjenestemannskartellet, YS-S og staten, er av staten beregnet til å ha følgende økonomiske ramme:

a) Meklingsforslaget

Dato		Dato %	Årsbasis %
1.5.86	Generelt tillegg	4,85	3,23
1.5.86	Lønsmessige tiltak	0,53	0,35
	- stige forkortning 16 år		(0,13)
	- unge arbeidstakere		(..)
	- stiger I og II (lavtlønn)		(0,13)
	- harmonisering av lærerstigen/ faglærerstigen		(0,07)
	- lektors topplønn		(0,02)
1.7.86	Harmonisering av trinnavstanden ltr. 29-41	4,20	2,10
1.7.86	Ett lønnstrinns opprykk for samtlige		
1.9.86	Lokale just./norm.forhandlinger	0,50	0,17
1.5- 31.12.86	Selektive tiltak V-b pkt. 3		0,30
			6,15
1.1.87	Justeringer på fritt grunnlag	-	-
	Overheng 1986		1,90
	Glidning gjennom 1986		0,30
	LØNNSUTVIKLING		8,35
1.5.86	Fellesbestemmelsene
	ØKONOMISK RAMME		8,35

b) Vedtatte tariffavtaler

De økonomiske forskjeller mellom meklingsmannens forslag og de vedtatte tariffavtaler kan oppsummeres slik:

- Den økonomiske rammen for 1986 er ikke endret.
- De avtalte stigeendringer m.v. får plass innenfor rammen.
- Det foretas sentrale justeringer pr. 1. januar 1987 innenfor en økonomisk ramme på 1 %.

6.2.2 Tariffoppgjøret i justissektoren

Den 16. juni d.å. - dvs. etter at tariffoppgjøret for AF og Norsk Lærerlag var sendt til behandling i Rikslønnsnemnda - inngikk staten v/Justisdepartementet, Norsk Politiforbund og Lensmannsetatens Landslag en ny hovedtariffavtale med en økonomisk ramme som kan anslås til 9,62 %. Tariffavtalen i justissektoren har enkelte særtrekk som vi vil påpeke.

- a) Staten aksepterer og godkjenner en hovedtariffavtale på 9,62 % for en organisasjon utenfor hovedsammenslutningene, mens hovedsammenslutningene må holde seg innenfor en ramme på 8,35 %.
- b) I tarifforhandlingene på justissektoren er det mulig å få innfridd særkrav, samt at virkningstidspunktet for disse kan settes til 1. september.
- c) Arbeidstidsforkortelsen pr. 1.1.87 utsettes og kompenseres med vanlig overtidsgodtgjørelse.
- d) Det nedsettes et hurtigarbeidende utvalg som bl.a. skal vurdere lønnsforholdene for samtlige etatsstillinger i organisasjonsområdet, og som skal legge frem forslag til et forenklet og helhetlig lønssystem for etaten, uten at de av hovedsammenslutningenes organisasjoner som finnes i sektoren er forutsatt tatt med.

På bakgrunn av ovennevnte forhold ble det gjenopptatt forhandlinger mellom Statstjenestemannskartellet, YS-S og staten. AF og Norsk Lærerlag fikk ikke delta i disse. De nye forhandlingene resulterte i at bl.a. fengselsbetjenter og verksbetjenter fikk de samme lønsmessige forbedringer som i avtalen til Norsk Politiforbund og Lensmannsetatens Landslag.

Siden AF ikke har fått ta del i de omhandlede forhandlinger, har to av våre grupper - politiembetsmennene og lens-

mennene - blitt holdt utenfor ved gjennomføringen av vesentlige endringer i etaten.

De nye tariffavtalene medfører at lønnsrelasjonen mellom overordnede/underordnede tjenestemenn blir ytterligere forskjøvet. Hvis disse forhold ikke snarest blir rettet opp, vil svikten i søkermassen til høyere politistillinger og ledige lensmannsstillinger bli ytterligere forsterket, et forhold AF mener er ytterst alvorlig.

6.2.3 Tariffoppgjøret for hjelpepleierne

I løpet av mai og juni ble det holdt meklingsmøter mellom Norsk Hjelpepleierforbund på den ene siden og staten v/Helsedirektoratet på den annen side. Den 10. juni d.å. kom partene frem til enighet om ny hovedtariffavtale.

I denne avtalen har partene under selve hovedtariffrevisjonen vært villige til å forskuttere noe av de kommende justerings- og normeringsoppgjør, noe staten ikke var villig til overfor AF.

6.3 Kommunal sektor

6.3.1 NKS-området

Partene i NKS-området kom etter mange forhandlings-, meklings- og konfliktrunder frem til et resultat som alle parter kunne akseptere. Resultatet har følgende økonomiske ramme:

	<u>Årsbasis</u>		<u>Dato</u>
Overheng	2,10 %		
Glidning	0,30 %		
Generelt tillegg	3,33 %	pr. 1.5	5,0 %
1 ltr. for alle	2,15 %	pr. 1.7	4,30 %
Spesielle lønsmessige tiltak	0,20 %	pr. 1.10	0,80 %
Fellesbestemmelser	0,11 %		
Div. lønnsendringer	<u>0,16 %</u>		
	<u>8,35 %</u>		

I forhold til det statlige tariffområde vil vi påpeke følgende:

- a) De spesielle lønsmessige tiltakene ble datofestet til 1.10, dvs. til 0,8 %.

Forhandlingene om disse tiltakene ble gjennomført i uke 27. De markedsutsatte og langtidsutdannede grupper ble her tilgodesett. 0,1 % av rammen er avsatt til lokale forhandlinger pr. 1.10.

- b) Pr. 1.1.87 skal det føres sentrale justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1 % på årsbasis. Det er ingen begrensninger på hvilke krav som kan reises.

- c) Reglene om overtid er vesentlig forbedret. Mens det før var store grupper i kommunesektoren som ikke fikk overtid, og rådmenn, etatsjefer og fagsjefer falt helt utenfor, får nå alle arbeidstakere unntatt rådmenn, etatsjefer og fagsjefer ordinær overtidsbetaling. Gruppen rådmenn m.v. kan imidlertid få et fast overtidstillegg oppad begrenset til kr. 7.500 pr. år samt inntil 7 dager fri. Disse dagene kan tas ut i penger.

- d) Det nedsettes diverse utvalg vedrørende pensjon, opplæring og faglig ajourføring m.v.

e) Det innføres et tilleggsregulativ i kommunene.

f) Diverse særbestemmelser i de enkelte overenskomster.

6.3.2 Oslo kommune

I Oslo kommune hadde man i utgangspunktet samme ramme som i NKS-området, men ved senere forhandlinger fikk man enkelte justeringer som økte rammen med mellom 0,2 % og 0,3 %. Rammen her er således mellom 8,55 % og 8,65 % på årsbasis. De justeringer som ble foretatt, innebar i hovedsak

- heving av begynnerlønn på 15-19 stigen til 16-19
- heving av en rekke akademikerstillinger i ltr. 27 til ltr. 28.
- avsetting av en pott til justeringene for YF
- avsetting av en pott for justeringer av akademikerstillinger i sjiktet ltr. 25-28 pr. 1.8.86.

7. UTVIKLING ETTER BRUDET I FORHANDLINGER OG MEGLING

Selv om AF ikke alltid har vært like fornøyd med koordineringen av tariffoppgjørene i stats- og kommunesektoren, har organisasjonen alltid lojalt respektert arbeidsgivers ønsker om en slik koordinering.

Det er helt klart at koordineringen denne gang førte til store forsinkelser i fremdriften i statsoppgjøret. Det er nok å vise til den behandlingen arbeidstidsspørsmålet fikk på kommunesiden. I tillegg fikk vi regjeringsskiftet som førte til at meglingen i realiteten måtte utsettes en uke. Det er vel også grunn til å anta at selve regjeringsskiftet generelt medførte forsinkelser i beslutningsprosessen på arbeidsgiversiden. Uten disse forsinkende elementer kunne oppgjøret i statssektoren fått en avklaring gjennom for-

handlinger og megling på et langt tidligere tidspunkt.

AF gikk til streik ved å ta ut en på forhånd nøye vurdert gruppe medlemmer fra kl. 0900 torsdag 22. mai. Streiken i kommunesektoren var i gang på ettermiddagen samme dag. I en slutfase etter at meglingsinstitusjonen hadde oppgitt meglingen både på stats- og kommunesiden, forsøkte kommunal- og arbeidsminister Leif Haraldseth å få til en løsning i kommuneoppgjøret. Tilsvarende initiativ til å finne løsninger i statssektoren der Regjeringen har direkte arbeidsgiveransvar, ble ikke tatt.

Onsdag 28. mai tok LOs leder, Tor Halvorsen, kontakt med riksmeglingsmann Bjørn Haug for å forsøke å løse konflikten i kommunesektoren, men uten resultat.

Senere i uke 22 pågikk det samtaler og sonderinger mellom NKS og arbeidstakerorganisasjonene. Det gikk sterke rykter om at man var i ferd med å finne en løsning i slutten av uken. Dette førte til at AF 1. juni tok initiativ for på nytt å få staten i tale ved å begjære meglingen gjenopptatt. Riksmeglingsmannen innkalte også Norsk Lærerlag. AF og NL presenterte overfor staten via meglingsmannen hvert sitt opplegg med flere sammenfallende punkter. Organisasjonene antydte også finansieringsmåte. Staten på sin side fant ingen grunn til å gå med på å gjenoppta meglingen.

Den 10. juni foreligger det protokoll fra forhandlinger mellom staten og hjelpepleierne. Den 16. juni foreligger det tilsvarende protokoll innen politi- og lensmannsetaten. I den ene av disse forhandlingene beveger man seg ut over rammen på 8,35 % på årsbasis, i begge forhandlingene gjennomføres det justeringer pr. 1.9.

Da det ble klart at oppgjøret innen politi- og lensmannsetaten ville utløse nye forhandlinger i hovedtariffoppgjøret i staten, ba AF om å få delta. Dette skjedde på møtet med forbruker- og administrasjonsminister Anne-Lise Bakken den 20. juni og gjennom annen kontakt med Regjeringen. Staten opptok etter regjeringskonferansen 23. juni forhand-

linger med Kartellet og YS-S uten å innkalle AF.

AF hevdet i et brev til FAD av 24. juni at det ikke kunne være juridiske forhold som hindret AF i å delta i forhandlingene. AF mottok svar på sin henvendelse dagen etter. Her uttalte FAD at det ikke er forbud mot at partene møtes til formelle forhandlinger også etter at lov om tvungen lønnsnemnd er vedtatt. Imidlertid var staten for sin del ikke villig til å oppta nye formelle forhandlinger med AF.

Den 24. juni ble AF innkalt til et orienteringsmøte i FAD om den daværende situasjon vedrørende nye forhandlinger. AF ba på dette møte om å få skriftlig redegjørelse fra FAD om protokollen fra justissektoren nå var godkjent av FAD. 8. juli mottok AF departementets redegjørelse, som meddeler at protokollen ikke har vært forelagt FAD til godkjennelse. I brev av samme dag til departementet viser AF til St.prp. nr. 109, hvor det på side 10 står følgende:

"Forbruker- og administrasjonsdepartementet gis fullmakt til å kunne samtykke i at det ved forhandlinger/mekling foretas tilsvarende regulering av lønningene m.v. i hovedtariffavtalene med de tjenestemannsorganisasjoner som står utenfor tjenestemennenes hovedsammenslutninger."

Med henvisning til ovennevnte spør AF på nytt om protokollen fra justissektoren er godkjent av FAD. Pr. 18.7 har AF ennå ikke fått noe skriftlig svar fra FAD.

Da tilleggsprotokollen mellom Statstjenestemannskartellet/YS-S og staten forelå, fant partene i kommuneoppgjøret det rimelig at det også der ble ført tilpasningsforhandlinger med utgangspunkt i det som hadde skjedd i statssektoren (justissektoren). I denne forbindelse garanterte Regjeringen overfor NKS nødvendige påplussinger gjennom inntektsystemet til dekning av eventuelle merkostnader som følge av forhandlingene.

Norsk Kommuneforbund var hele tiden med i forhandlingene i kommunal sektor. Først ved drøftinger og senere - da en totalløsning syntes å kunne få generell aksept - i formelle forhandlinger som resulterte i et forlik med NKS.

Når det gjelder resultatet av disse forhandlingene, vises til pkt. 6.3.1 foran.

Helt fram til inngåelsen av dette forlik hadde AF og Kommuneforbundet vært i nøyaktig samme situasjon, ingen av forbundene nådde fram ved forhandlinger eller meglings, begge hadde vært i streik og begge fikk stortingsvedtak om tvungen lønnsnemnd mot seg.

AF ba i brev til FAD av 7. juli om tilsvarende samtaler/forhandlinger med FAD som NKS hadde ført med Norsk Kommuneforbund. Hvis sonderingene ga positivt resultat, ville AF vurdere å akseptere riksmeklingsmannens møtebok med den tilleggsprotokoll som Kartellet/YS-S og staten hadde inngått.

Statens reaksjon på AFs krav var et "tilbud" om forlik på grunnlag av det som forelå av avtaler på statssektoren mot at organisasjonene aksepterte en senere iverksettelsesdato enn 15. mai, som var en del av forliket i kommunesektoren. AF kunne ikke akseptere dette.

Under forhandlinger, meglings og streik og også i tiden etter streiken, forsøkte AF å finne løsninger som bl.a. innebar forskuttering av justeringsforhandlinger til spesielle lønsmessige tiltak. Vi kan bare konstatere at staten i alle faser har nektet å diskutere slike løsninger med AF.

Kravet til koordinering av stats- og kommuneoppgjørene må etter AFs oppfatning gjelde begge veier. Koordineringen kan ikke bare gjelde hovedlønstabellen, men må også tilnærmet gjelde lønsplasseringene av langtidsutdannet arbeidskraft. Det er med beklagelse vi har registrert at staten ikke kan akseptere noen overføringsverdi fra kommunal til statlig sektor på dette punkt.

Den argumentasjon som i dette tariffoppgjøret er blitt benyttet til fordel for Kommuneforbundet, benyttes med motsatt fortegn overfor AF.

Staten har gjennom dette lønnsoppgjøret på en uheldig måte koblet sin rolle som arbeidsgiver og politisk myndighet. Regjeringen har vært lite opptatt av å løse de lønnspolitiske problemene som eksisterer. AF finner det beklagelig at staten gang på gang avviste våre forslag til løsninger, dels på strengt formelt grunnlag og dels uten nærmere begrunnelse.

8. NÆRMERE OM ENKELTE PUNKTER I PÅSTANDEN

8.1 Lønnstabellene

AF nedlegger påstand om et likt prosentvist tillegg på 6 % pr. 1. mai for all voksen arbeidskraft på hovedlønnstabellen. Det påpekes spesielt at innretningen av tillegget er utformet slik at alle voksne arbeidstakere i staten får et større prosentvist tillegg enn det som ligger i Riksmeklingsmannens møtebok. Et synkende prosentvist tillegg som avtalt mellom staten og Statstjenestemannskartellet og YS-S vil etter AFs syn ytterligere forsterke de lønsmessige skjevheter som allerede eksisterer.

Tilleggslønnstabellen (lønnstabell B) har tidligere regelmessig vært regulert med gjennomsnittet av reguleringene på A-tabellen, bortsett fra i 1981 hvor B-tabellen ikke ble regulert. B-tabellens utvikling har derfor vært svakere enn den generelle lønnsutvikling i staten. I perioden 1979 til 1985 økte tilleggene på B-tabellen med 37,2 %, mens den gjennomsnittlige årslønnsvekst i staten i samme periode var på 68,3 %. AF krever derfor at tilleggene på B-tabellen nå reguleres sterkere enn hovedlønnstabellen tilsvarende den økonomiske ramme for oppgjøret.

AF har i alle år vært opptatt av å få til en rimelig avstand mellom lønnstrinnene i statens regulativ. AF så derfor positivt på det forslag Riksmeklingsmannen la frem. Imidlertid mener AF at trinnavstanden bør utvides til 4,5 %, noe som er i tråd med det som ble lagt til grunn i

lønnskomitéens innstilling av 1971. AF krever derfor at lønnstabell A's oppbygging fra 1. september 1986 endres slik at avstanden mellom lønnstrinnene fra 29 og oppover blir 4,5 %.

8.2 2. avtaleår

I forbindelse med 2. årsforhandlingene har det vært vanlig at partene vurderer hvordan lønnsutviklingen har vært i 1. avtaleår med sikte på eventuell mindrelønnskompensasjon.

AF mener at partene i større grad enn tidligere må vurdere lønnsnivået i staten i forhold til lønnsnivået i det øvrige arbeidsliv. Utviklingen i disse nivåforskjeller må stanses, og utviklingen må snus til fordel for de statsansatte. AF legger derfor ned en påstand om at man i 2. avtaleår inntar begrepet "lønnsnivå" på lik linje med "lønnsutvikling".

Ved de siste års tariffoppgjør har partene i tilknytning til 2. avtaleår avtalefestet retten til justerings- og normeringsforhandlinger enten på fritt grunnlag eller innenfor en økonomisk ramme. AF er derfor overrasket over at staten ikke ville gå med på et slikt krav ved årets tariffoppgjør. Etter AFs mening tilsier usikkerhetene ved lønnsutviklingen i det øvrige arbeidsliv, herunder den forventede lønnsglidning, og de store nivåforskjeller mellom sektorene, mer enn noen gang et justerings- og normeringsoppgjør høsten 1987. AF vil derfor nedlegge påstand om at et slikt oppgjør blir gjennomført på fritt grunnlag.

8.3 Særlige lønnstillegg, bistillingsgodtgjørelser og særavtaler

Også her nedlegger AF påstand om en regulering med samme prosentsats som for rammen på oppgjøret såfremt tilleggene og godtgjørelsene ikke blir regulert på annen måte.

AF har tidligere møtt problemer ved at enkelte virksomheter

og departementer hevder at en generell regulering i hovedtariffoppgjøret skal sette rammer for endringer i virksomhetenes særavtaler. AF mener at man ved det sentrale oppgjøret ikke vil kunne avtale endringer i spesielle, ofte detaljerte og situasjonsbestemte særavtaler uten at det også er adgang til å justere disse lokalt og på fritt grunnlag. De samme synspunkter må gjelde for opprettelse av nye særavtaler. Det nedlegges derfor påstand om at det skal komme direkte til uttrykk i tariffavtalen at det i perioden kan forhandles om opprettelse av og endringer i virksomhetenes særavtaler på fritt grunnlag.

8.4 Nye lønnsplaner

Når det gjelder innføringen av nye lønnsplaner for rådgiver og prosjektleder, mener AF at disse for å oppfylle sine funksjoner bør spenne over lønnsstikkene ltr. 27-42. AF mener også at det er mest fornuftig at disse tas i bruk umiddelbart.

AF nedlegger i tillegg påstand om opprettelse av en rekke andre koder, dette for å skape fleksibilitet og øket tilpasning i lønnsystemet.

Det understrekes at innføringen av nye koder på nåværende tidspunkt ikke medfører økonomiske belastninger for rammen på oppgjøret.

8.5 Særlige lønnstiltak

8.5.1 Særlige lønnsmessige tiltak

AFs påstand om gjennomføring av særlige lønnsmessige tiltak står sentralt i arbeidet for å bringe de langtidsutdannede opp på et akseptabelt lønnsnivå. Det vises her til det som er sagt foran. I forbindelse med dette punktet kan ikke AF unnlate å peke på de svært uheldige konsekvensene Riksmeklingsmannens forslag har for forholdene på universitets- og

høgskolesektoren. AFs medlemmer vil ikke kunne akseptere at amanuensisstillinger og stillinger som høgskolelektor lønnes lavere enn lektorer i skoleverket.

8.5.2 Produktivitetsavtale

I Rikslønnsnemndas kjennelse i sak nr. 6/84 mellom AF og staten er følgende tatt inn på side 114:

"Merknad:

Partene er enige om at det er viktig at det fortsatt arbeides aktivt for høyere produktivitet i staten. En partssammensatt gruppe vil i tariffperioden vurdere de forskjellige spørsmål som reiser seg i forbindelse med eventuell inngåelse av produktivitetsavtaler i virksomhetene."

Den rapport gruppen kom frem til, dannet utgangspunktet for AFs krav vedrørende produktivitet.

I møte 6. mai overleverte Riksmeklingsmannen et forslag til produktivitetsavtale som AF delvis kunne slutte seg til.

AFs påstand om produktivitetsavtale bygger derfor i hovedsak på dette forslag.

Skoleverket vil i produktivitetssammenheng være i en særstilling. Eventuelle tilpasningsforhandlinger for skoleverket føres i tariffperioden.

8.6 Arbeidstid

Akademikernes Fellesorganisasjon kan i hovedsak slutte seg til Riksmeklingsmannens møtebok på dette punkt. Det er imidlertid påkrevet med en presisering under bokstav b nr. 2. Det bør her konkret bemerkes at de endringer i arbeidsrutiner m.v. som foreslås gjennomført som følge av arbeidstidsforkortelsen, ikke skal være til hinder for at det i perioden også kan reises krav i tilknytning til en mer generell effektivisering og/eller produktivitetsøkning.

Undervisningspersonalets arbeidstid: AF kan akseptere Riksmeklingsmannens møtebok på dette punkt bortsett fra to forhold.

AF presiserer innledningsvis at det partssammensatte utvalget som skal vurdere undervisningspersonalets arbeidssituasjon legger til grunn at med virkning fra 1.1.87 settes den ukentlige arbeidstid i det statlige tariffområdet til maksimalt 37,5 timer.

I Riksmeklingsmannens møtebok er det forutsatt at hver av hovedsammenslutningene blir representert med et medlem hver i utvalget. For AFs vedkommende vil en slik sammensetning av utvalget være svært vanskelig å akseptere. Utvalget forventes å ville komme til å berøre alle skoleslag og en rekke særavtaler der primærforeningene er part. AF organiserer flere rene skoleorganisasjoner, med tilsammen mellom 27.000 og 28.000 medlemmer, i tillegg organiserer flere av våre andre medlemsorganisasjoner også lærere. Utvalget bør på bakgrunn av dette sammensettes slik at de berørte tjenestemannsorganisasjoner, berørte fagdepartementer, FAD og NKS blir representert i utvalget.

AF vil i tillegg nedlegge påstand om at utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. januar 1987.

8.7 Den økonomiske ramme for påstanden

De meromkostninger AFs påstand påfører staten i 1986 i forhold til de avtaler Statstjenestemanskartellet og YS-S har inngått med staten, kan anslås slik:

Kostnads- dato		Årsbasis
1.5	Generelt tillegg	0,8 %
1.5	Spesielle lønnsmessige tiltak *)	1,1 %
1.9	1 lønnstrinns opprykk*) for alle	-0,7 %
1.9	Teknisk harmonisering fra ltr. 29 og over	
		1,2 %
1.1.87	Justeringer på fritt grunnlag	-
Høsten 87	Justeringer og normeringer på fritt grunnlag	-
MEROMKOSTNINGER		1,2 %

*) De spesielle lønnsmessige tiltak pr. 1.5. og det ene lønnstrinnet for alle pr. 1.9. sees i sammenheng

Avtalen til de 2 andre hovedsammenslutningene er kostnadsberegnet til 8,35 % på årsbasis.

Rammen for AFs krav kan derfor anslås til ca. 9,6 % på årsbasis.

9. VIRKNINGSTIDSPUNKT

AF har nedlagt påstand om at den nye tariffavtalen skal gjøres gjeldende fra henholdsvis 1. mai og 15. mai 1986.

Som tidligere nevnt omfatter denne saken to tvister. For det første tvisten som er innbrakt for Rikslønnsnemnda etter tjenestetvistlovens § 26 a. I Rikslønnsnemndas sak 1/1980 av 24. juni 1980 fastsatte nemnda virkningstidspunktet til 30. mai 1980 for disse gruppene. Dette var det tidspunktet de arbeidstakere som hadde vært i streik gikk tilbake til arbeidet. I Arbeidsrettens dom av 4. desember 1980, sak nr. 52/80 mellom staten og AF ble dette kjent ugyldig.

I denne saken ble det bl.a. fastslått i domsslutningen ved-

rørende motsøksmålet:

"Rikslønnsnemndas kjennelse av 24. juni 1980 kjennes ugyldig for så vidt angår ikrafttredelsestidspunktet for kjennelsen i den tvist som ble behandlet med hjemmel i tjenestetvistlovens § 26 a."

Dette medførte m.a.o. at virkningstidspunktet for disse arbeidstakerne ble 1. mai 1980. Vi anser det derfor fastslått av Arbeidsretten at virkningstidspunktet også for denne tvist må bli 1. mai 1986.

Når det gjelder den andre tvisten, kan det etter AFs oppfatning ikke sies at det er trukket opp noen fast praksis av Rikslønnsnemnda om at virkningstidspunktet for tvister i staten skal være fra det tidspunkt arbeidstakerne gjenopptar arbeidet etter en streik.

Det er flere forhold som tilsier at virkningstidspunktet ved dette tariffoppgjøret blir et annet. For det første er Norsk Kommuneforbund og Norske Kommuners Sentralforbund blitt enige om 15. mai som virkningstidspunkt, og at dette vil bli lagt til grunn ved en eventuell behandling i Rikslønnsnemnda. AF forutsetter at både AF og Norsk Kommuneforbund blir behandlet likt i denne forbindelse. For det annet må en vesentlig del av forsinkelsen i årets tariffoppgjør tilskrives regjeringsskiftet samt den sterke samordningen på arbeidsgiversiden mellom oppgjørene i den statlige og kommunale sektor.

På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor og av at konflikten i staten varte i 15 døgn, vil AF nedlegge påstand om at virkningstidspunktet for denne gruppen statstilsatte settes til 15. mai 1986.

Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet har nedlagt følgende påstand:

Følgende inntas i de nye hovedtariffavtaler mellom Staten, Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag for statens tjenestemenn og lærere m.fl. i grunnskolen og den videregående skolen fra ikrafttreden av de nye hovedtariffavtaler og inntil 30. april 1988:

I. GENERELLE LØNNSTILLEGG

A. Lønnstabell A (hovedlønnstabell)

LTR	NÅVÆRENDE	%-TILLEGG	NY
=====			
1	60163	6.30	63953
2	61820	6.30	65715
3	72907	6.30	77500
4	74982	6.30	79706
5	77126	6.30	81985
6	81191	6.15	86184
7	83168	6.05	88200
8	85760	5.95	90863
9	88025	5.85	93174
10	90716	5.65	95841
11	93442	5.55	98628
12	96877	5.45	102157
13	101326	5.35	106747
14	105364	5.45	111106
15	109545	5.50	115570
16	113871	5.50	120134
17	118167	5.40	124548
18	123331	5.20	129744
19	128644	5.00	135076
20	134647	4.80	141110
21	141209	4.60	147705
22	148127	4.40	154645
23	155326	4.30	162005
24	163090	4.20	169940
25	169725	4.10	176684
26	176635	4.00	183700
27	183892	3.90	191064
28	191678	3.80	198962
29	199842	3.70	207236
30	207974	3.60	215461
31	216218	3.50	223786
32	224823	3.40	232467
33	233820	3.30	241536
34	243221	3.20	251004
35	253038	3.20	261135
36	263326	3.20	271752
37	274545	3.20	283330
38	286323	3.20	295485
39	298608	3.20	308163
40			321384
41			335171

B. Lønnstabell B (tilleggslønnstabell)

Lønnstabell B reguleres med 7.5%.

II. 2. AVTALEÅR

Før 1. mai 1987 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår med virkning fra 1. mai 1987. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2.avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1.avtaleår.

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalene innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1987). Hovedsammenslutningenes representantskaper/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

Merknad:

Partene viser til at det er regjeringens forutsetning at nedskrivning av den norske krone 11. mai 1986 ikke skal kompenseres ved ekstra inntektsvekst for noen grupper.

Partene vil ved oppgjøret pr. 1. mai 1987 vurdere hvordan denne forutsetning er fulgt og hvilken betydning dette eventuelt bør få for oppgjøret for statstilsatte.

III. LØNNSREGULATIVETS FELLESBESTEMMELSER

Følgende bestemmelser skal lyde:

§ 5

Når en arbeidstaker dør, utbetales de etterlatte et beløp svarende til 3 ganger folketrygdens grunnbeløp.

§ 10

Nr. 9.

Arbeidstaker med en arbeidstid på 15 timer eller mer pr. uke som ammer sitt barn gis tjenestefri med lønn inntil to timer pr. dag.

Nr. 10.

Ved adopsjon av barn under 10 år gis adoptivforeldre som har 6 måneder forutgående sammenhengende tjeneste rett til permisjon med lønn tilsammen i inntil 18 uker. Permisjonen må være avsluttet senest 18 uker etter at omsorgen for barnet er overtatt. Det forutsettes at begge foreldre arbeider utenfor hjemmet og at den som gis permisjon tar omsorgen for barnet.

Nr. 11.

Arbeidstaker som har omsorg for barn under 12 år har rett til inntil 10 dagers permisjon med lønn pr. kalenderår for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt, eller dersom den som har det daglige tilsyn med små barn er sykt. (Resten av bestemmelsen som nå).

§ 11 nr. 2

Arbeidstaker uten forsørgelsesbyrde utbetales 1/3 av den sivile lønn under førstegangstjeneste. Ellers utbetales full lønn. En arbeidstaker regnes ikke som forsørger dersom den andre personen har en inntekt som overstiger satsen i lønnsregulativets lønnstrinn 8. (Resten av

bestemmelsen som nå).

§ 16

Nr. 1, 1.ledd.

For pålagt overtidsarbeid gis et tillegg til timelønnen på 50%. Tillegget økes til 100% for overtidsarbeid mellom kl. 20.00 og 06.00 og for overtidsarbeid på lørdager, søn- og helgedager og etter kl. 13.00 onsdag før skjærtorsdag, jul- og nyttårsaften.

Nr. 3

Ved etatsvise særavtaler kan det avtales at overtidsgodtgjørelse også kan gis til arbeidstakere som har arbeid av ledende art eller særlig selvstendig stilling dersom de regelmessig utfører pålagt og kontrollerbart overtidsarbeid.

IV. SÆRLIGE LØNNSTILLEGG OG BISTILLINGSGODTGJØRELSER

Særlige lønnstillegg som tidligere har vært regulert i forbindelse med de generelle lønnsreguleringer og som ikke er innført på tilleggslønnstabellen (tabell B) og bistillingsgodtgjørelser som ikke reguleres på annen måte, økes med 7,5 %.

V. ENDRINGER I HOVEDTARIFFAVTALENE I PERIODEN

A. Det føres sentrale justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1.0% av lønsmassen beregnet på årsbasis.

Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. januar 1987.

Merknad: Partene er enige om at justeringer i forslaget til nye hovedtariffavtale og i andre avtaler i tidsrommet 1. mai 1986 - 31. desember 1986, anses

som forskott slik at de grupper dette gjelder, bare kan påregne minimale justeringer pr. 1. januar 1987.

8. Partene kan i tariffperioden forhandle om:

- a) omgjøring av stilling/stillinger fra lavere til høyere grad eller fra høyere til lavere grad (normering)
- b) flytting av stilling/stillinger til høyere eller lavere lønnstrinn (justering)
- c) endring av lønnsplan (justering) eller overføring av stilling/stillinger fra en lønnsplan til en annen (normering)
- d) spesiell avlønning
- e) bruk av tilleggsregulativet

dersom det

1) i forbindelse med endret teknologi, omorganisering og omlegging av arbeidsoppgaver har skjedd vesentlige endringer (i rimelig utstrekning tas også hensyn til endringer som har skjedd gradvis over lengre tidsrom) i de forhold som er lagt til grunn ved lønns plasseringen,

2) gjennomføres effektiviseringstiltak,

3) er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft.

Til forhandlinger etter dette punkt avsettes 0,3% av lønsmassen, beregnet på årsbasis.

MERKNAD:

Etater som har spesiell fullmakt for å kunne rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft avgjør selv

om det er behov for å nytte fullmakten.

Dersom fullmakten nyttes er det gjenstand for forhandlinger med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/ Norsk Lærerlag.

4) Forhandlingene føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departementet og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag, med følgende unntak:

Mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag føres forhandlinger

- f) om justering av gjennomgående lønnsplaner og/eller stillinger på disse lønnsplaner
- g) om justering av lønnsplaner og/eller stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere etater
- h) i forbindelse med vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft, (jfr. pkt. 3 foran).

Forbruker- og administrasjonsdepartementet kan i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag avgjøre at forhandlinger som går inn under bokstav g og h kan føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

Dersom forhandlingene ikke kan komme igang innen 14 dager etter at kravet er kommet inn, slik tjenestetvistloven fastsetter, må utsettelse avtales mellom partene.

5) Tidspunktet for iverksettelse av forhandlingsresultatet fastsettes under forhandlingene.

- 6) Oppstår det tvist kan hver av de parter som har ført forhandlingene bringe saken inn for Statens lønnsutvalg i samsvar med tjenestetvistlovens regler.
- C. Det avsettes pr. 1. september 1986 0,5% av virksomhetens/ etatens lønnsmasse til forhandlinger om justeringer av etatsstillinger, normeringer, endringer i virksomhetenes/ etatenes særavtaler osv.

MERKNAD:

I disse forhandlinger kan ikke justeringskrav for gjennomgående stillinger (dvs. stillinger på lpl. i 90.000 serien) behandles.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet avgjør i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag hvor justeringskrav for stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere virksomheter/etater (største brukers prinsipp) skal behandles.

- D. Nye lønnsplaner.

Det innføres to nye gjennomgående lønnsplaner (lønnsplaner i 90.000 serien), lønnsplan for rådgiver og lønnsplan for prosjektleder i lønnssettet ltr. 27 - 36.

Partene kommer tilbake til utformingen og bruken mv. av de nye lønnsplaner i forbindelse med de justeringsforhandlinger som skal føres etter pkt. VA.

Under disse forhandlinger vurderes også spørsmålet om innføring av lønnsplaner for rådgiver og prosjektleder på lavere lønnsnivå.

VI. SÆRLIGE LØNNSTILTAK M.V.

A. Lønnsendringer.1. Lp1. 90.910

2384	Unge arbeidstakere		
	inntil 16 1/2 år		ltr. 2
	Mellom 16 1/2 og 17 år		ltr. 3
	Mellom 17 og 17 1/2 år		ltr. 5
	Mellom 17 1/2 og 18 år		ltr. 7

2. Lønnsstiger

I	Ltr.	A	O
	8	0	K
	11	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	12	-

II	Ltr.	A	O
	11	0	K
	12	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	8	-
	16	12	-

3. Lp1. 02.314

0150 Tollaspirant ltr. 8.

4. Fra 1. mai 1986 oppnås topplønn i stilling etter 16 års tjenesteansiennitet på følgende lønnsplaner:

Lp1. 05.100

2286 Kaptein
2287 Rittmester
2288 Kapteinløytnant

Lp1. 09.165

3108 Morsmålsinstruktør
1656 Lærer og faglærer uten opprykk
1657 Lærer og faglærer med opprykk
2545 Lærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning
1662 Overlærer
1660 Adjunkt
2998 Adjunkt med opprykk

Lp1. 09.200

1669 Instruktør

Lpl. 17.510

2759 Høgskolelærer/øvingslærer

Lpl. 17.567

1809 Tanntekniker

Lpl. 17.825

3397 Lysassistent

Andre endringer i lønnsplanene behandles i forbindelse med justeringsforhandlingene, jfr. pkt. V foran.

5. Lpl. 09.165 Undervisningsstillinger:

1656 Lærer og faglærer uten opprykk, 1657 Lærer og faglærer med opprykk og 2545 Lærer og faglærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning slås sammen, og plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
20	12	-
21	16	-

1658 Lærer og faglærer med opprykk ved skoler for spesialundervisning, plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
21	14	-

1663 Lektor plasseres slik:

Ltr.	A	O
20	0	K
21	4	A
22	6	-
23	10	-
24	12	-
25	14	-
27	16	-

6. Fra 1. juli 1986 flyttes alle stillinger - direkte plasserte stillinger på ett lønnstrinn og stillinger med lønnsstrinn - på ett lønnstrinn

Samtidig endres hovedlønstabellens (Tabell A)s oppbygging slik at avstanden mellom lønnstrinnene fra 29 og oppover blir 4,2%.

7. Med virkning fra 1. september 1986 plasseres følgende stillinger slik:

Lp1. 08.200

	Ltr.	T
0616 Fengselsbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0617 Fengselsførstebetjent	21	
4061 Fengselsførstebetjent	22	

Lp1. 08.202

0628 Verksbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0629 Underverksmester	21	
4062 Underverksmester	22	

Lp1. 08.210

3285 Underbestyrer	19
3945 Underbestyrer	20
3500 Underbestyrer	20
4016 Underbestyrer	21
3195 Bestyrer	21
4065 Bestyrer	22

Ovennevnte stillingsplasseringer på lp1. 08.200, 08.202 og 08.210 inkluderer lønnstrinnsopprykket pr. 1. juli 1986.

Med virkning fra 1. mai 1986 foretas regulering av fengselstillegget etter mønster av reguleringen av

polititillegget. Reguleringen foretas i forhandlinger mellom Justisdepartementet og de berørte tjenestemannsorganisasjoner tilsluttet hovedsammenslutningene.

B. Opplæring og utdanning

Partene er enige om å sette ned et partssammensatt utvalg som får i oppdrag:

1. Å vurdere behovet for faglig kompetanseoppbygging for statstilsatte og lærere.
2. Å vurdere behovet for opplæring i administrasjon og ledelse.
3. Å vurdere og komme med forslag til på hvilken måte evt. tiltak kan gjennomføres på f.eks. ved hel eller delvis lønnet permisjon, ved bruk av stipendier, ved kjøp av studieplasser m.v.

Utvalget bør legge fram sitt forslag innen 1. februar 1987. Det forhandles om innstillingen i tariffperioden.

C. Produktivitetsavtaler

Partene er enige om at det innenfor den enkelte virksomhet er nødvendig med et kontinuerlig arbeid for å utnytte ressursene på en måte som gir størst mulig effekt og gir best mulig service til publikum.

Partene vil derfor arbeide videre med utgangspunktet i rapporten fra den nedsatte arbeidsgruppe for å finne fram til hensiktsmessige former for produktivitetsavtaler. Det tas sikte på å sette i gang forsøksordninger innen 1. januar 1987.

D. Arbeidstiden

a. Nedsettelse av arbeidstid

1. Det gjennomføres nedsettelse i arbeidstiden fra 1.1.1987 i samsvar med de prinsipper som ligger til grunn for de arbeidstidsreduksjoner som er avtalt i privat sektor. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsreduksjonen avtales i den enkelte virksomhet.

Merknad:

Statens forhandlere fremholder at i etater hvor det arbeides etter turnusordninger vil arbeidsordningene bli gjennomgått, med sikte på at arbeidstakerne i størst mulig utstrekning skal gis vanlig spisepause etter arbeidsmiljølovens § 51, nr. 1, første og annet ledd, slik at det ikke blir nødvendig å benytte unntaksbestemmelse i tredje ledd om medregning av spise-pausen i arbeidstiden.

2. På områder der arbeidstidsforkortelsen skaper særlige problemer, forutsettes det at arbeidstakerne som en overgangsordning skal ha inntil samme uketimetall som pr. 31.12.1986 når personalmessige forhold gjør det nødvendig.
3. For perioden fram til 30.4.1988 betales ordinær timelønn tillagt 50% for arbeidstiden mellom 37.5 og 40 t, tilsvarende for skift og turnus.
4. For timelønte arbeidstakere som får nedsatt arbeidstiden

fra 40 timer til 37.5 timer økes timelønnen med 6.67 %
 fra 39 timer til 36.5 timer økes timelønnen med 6.85 %
 fra 38 timer til 35.5 timer økes timelønnen med 7.05 %
 fra 36 timer til 33.6 timer økes timelønnen med 7.15 %

5. Divisoren 1900 i fellesbestemmelsenes § 1 reduseres til 1850.
 6. Det foretas nødvendige tilpasninger av arbeidstidsnedsettelsen for deltidstilsatte.
 7. Akkordtariffer m.v. reguleres i samsvar med den reduserte arbeidstid.
 8. Andre lønnssetninger som er uttrykt i kroner og ører pr. time forhøyes på tilsvarende måte som bestemt i punkt 4, når det er på det rene at arbeidstakernes månedlige fortjeneste ellers ville synke ved nedsettelsen av arbeidstiden hvis satsene ikke ble regulert. Eksempelvis timepenger i NSB.
 9. Godtgjørelse, f.eks. etter B-regulativet for tidligere økt arbeidstid opp til 40 t. pr. uke vurderes i forbindelse med forhandlingene i de enkelte virksomheter.
- b. Opprettholdelse av produksjon, økt produktivitet og effektivisering av arbeidstiden
1. Det er et grunnleggende utgangspunkt for arbeidstidsnedsettelsen at produksjonen skal holdes oppe. Dette forutsetter at partene i den enkelte virksomhet bestreber seg på å øke produktiviteten og gjøre arbeidstiden så effektiv som mulig.
 2. Partene er enige om at arbeidstidsreduksjonen, i den utstrekning det er mulig, skal søkes gjennomført uten økt bemanning. For å oppnå dette, forutsetter partene at det på det enkelte arbeidssted blir foretatt en gjennomgang av arbeidsrutiner m.v. med sikte på en effektiv og rasjonell utnyttelse av arbeidstiden.

For turnuspersonalet (skiftpersonalet) skjer tilpasningen i den enkelte virksomhet ved nødvendig omlegging av tjenestelister og eventuell omdisponering av personalet, slik at arbeidstidsforkortningen også for

disse kan oppnås uten bruk av flere tilsatte.

Lengden på ulike skift vurderes med sikte på å gjøre det enklere å sette inn arbeidskraft når arbeidspresset er størst.

Kompensasjon for forskyvning av opprinnelig oppsatt arbeidstid for skift- og turnuspersonale vurderes med sikte på forenkling og kostnadsreduksjon.

3. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsnedsettelsen skjer i forhandlinger om arbeidstidsreglement i de enkelte virksomheter.

c. Utvikling av organisasjon og administrasjon

1. Arbeidet med organisasjons- og administrasjonsutvikling vil bli intensivert, bl.a. ved økt vekt på opplæring, styring mot konkrete mål og resultater og bruk av ny teknologi. Dette gjelder både planlegging av arbeidsoppgaver, arbeidstidsordninger og lederopplæring.
2. Det gis faglig støtte til økt delegering av økonomiansvar til institusjoner og utvikling av avdelingsvise budsjetter.
3. Staten vil sette ned et sentralt partssammensatt utvalg som i god tid foran neste tariffoppgjør skal vurdere endringer i avtaleverket som kan bidra til organisasjonsutvikling, bedre ressursutnyttelse og høynet kvalitet på de tjenester som produseres.

d. Rekrutteringstiltak

For å lette tilpasninger til ny arbeidstid, tar myndighetene sikte på å øke utdanningskapasiteten slik at rekrutteringen, særlig av sykepleiere og hjelpepleiere, bedres.

E. Undervisningspersonalets arbeidstid

Det settes ned et partssammensatt utvalg med følgende mandat:

1. Å vurdere undervisningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon basert på et årsverk og sett hen til at den generelle arbeidstid i arbeidslivet ellers fra 1. januar 1987 vil bli 37.5 timer pr. uke. Herunder skal utvalget vurdere en ny organisering av arbeidsåret. I denne sammenheng skal utvalget bl.a. vurdere organisering av tid til ulike oppgaver og funksjoner, bl.a. tid til samarbeid.
2. Å vurdere hvilke lønsmessige konsekvenser en ny organisering av arbeidsåret bør få.

Utvalget sammensettes med en representant fra hver av hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag, samt representanter fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet og Norske Kommuners Sentralforbund.

Utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. mai 1987, og det skal deretter forhandles om innstillingen.

VII. SÆRREGULATIVENE

Særregulativene for stasjonsholdere og landstelefonister i Televerket reguleres tilsvarende reguleringen av satsene på A-tabellen (hovedlønnstabellen).

VIII. AKKORDARBEID

For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at akkordene reguleres slik at akkordfortjenesten (ut over regulativlønn) økes med 2/3 av det generelle lønnstillegg.

Den praktiske gjennomføring finner sted etter etatsvise drøftelser mellom administrasjonen og de berørte organisasjoner.

Såfremt det i avtaleperioden skulle bli innført nye akkordsystemer, er det partenes forutsetning at forhandlinger skal kunne opptas om akkordgrunnlagets størrelse.

IX. BOLIGFRADRAG, KOSTFRADRAGSSATSER OG BRENSELFRADRAGSSATSER

Boligfradragssatsene tilpasses de nye regulativlønninger og økes forholdsmessig. Det samme gjelder ved eventuell regulering av lønningene for 2.avtaleår. Kostfradragssatsene økes tilsvarende stigningen i boligfradragssatsene.

Brenselsfradragssatsene økes i samsvar med stigningen i brenselomkostningene.

Endringene i kostfradragssatsene og brenselsfradragssatsene gjøres gjeldende fra iverksettelse av de nye hovedtariffavtalene og reguleres i tariffperioden med virkning fra tidspunktet for en eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår.

X. PENSJONSFORHOLD

- a) De nye lønninger medtas i innskotts- og pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse.
- b) Pensjonene omregnes i samsvar med de prinsipper Stortinget fastsetter for pensjonsregulering.

Protokolltilførsel:

Partene er innforstått med at det ikke kan kreves morarenter for forsinkelser ut over første ordinære lønningdag, dersom forsinkelsen skyldes selve forhandlingene eller nødvendige endringer eller tekniske tilpasninger i beregnings- og utbetalingssystemet som har direkte sammenheng med forhandlingene.

Ikrafttreden

Rikslønnsnemndas kjennelse gis virkning fra

- a) 6. juni 1986 for medlemmer av Akademikernes Fellesorganisasjon
- b) 10. juni 1986 for medlemmer av Norsk Lærerlag
- c) 1. mai 1986 for de tjenestemenn i de to organisasjoner som omfattes av tjenestetvistlovens § 26a.

Staten v/ Forbruker- og administrasjonsdepartementet har i det vesentlige anført:

1. INNLEDNING

1.1. Oppsigelse av gjeldende hovedtariffavtaler

I henhold til § 12, 2.ledd i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958, sa Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, Akademikernes Fellesorganisasjon, Statstjenestemannskartellet og Norsk Lærerlag opp hovedtariffavtalene for sine medlemmer henholdsvis 23., 24., 27. og 30. januar 1986.

1.2. Forhandlingene

Forhandlingene mellom tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag og staten ble innledet 20. mars 1986 med at organisasjonene la fram og begrunnet sine krav. I samme forhandlingsmøte la staten fram forslag til nye bestemmelser i hovedtariffavtalene.

Forhandlingene fortsatte i tidsrommet 4. - 22. april 1986. Det ble ikke oppnådd enighet mellom partene, og i forhandlingsmøte 22. april 1986 ble det konstatert brudd. Riksmeklingsmannen ble samme dag varslet om bruddet i forhandlingene.

1.3. Meklingen

Meklingen mellom partene ble påbegynt 23. april 1986. Den 14. mai 1986 ble det i samsvar med § 17 i lov om offentlige tjenestetvister (lov av 18. juli 1958) satt fram krav om at meklingen skulle avsluttes. Riksmeklingsmannen framsatte 22. mai 1986 forslag til nye hovedtariffavtaler. Forslaget og riksmeklingsmannens møtebok er tatt inn i St.prp. nr. 109 (1985 - 1986).

Riksmeklingsmannens forslag ble framsatt til Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentral- forbund - Seksjon Stat som meddelte at de ville sende ut forslaget med anbefaling.

Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag fant ikke å kunne anbefale meklingsforslaget eller å sende forslaget ut til avstemning uten anbefaling.

1.4. Lov om lønnsnemnd

W. 10. ⁸⁰
Kommunalministeren innkalte Akademikernes Fellesorganisasjon, Norsk Lærerlag og staten til møte 22. mai 1986 kl. 0900. Partene ga en redegjørelse for situasjonen. På møtet ble det klart at det ikke var grunnlag for fortsatt meklingsforhandling.

Fra 22. mai 1986 tok Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag en del av sine medlemmer ut i streik. Streiken ble senere utvidet og etter varsel om ytterligere opptrapping av streiken innkalte kommunalministeren partene til et nytt møte den 5. juni 1986 kl. 1500. Statsråden opplyste at Regjeringen på bakgrunn av den varslede opptrapping av punktstreiken fant det nødvendig å foreslå tvungen lønnsnemndsbehandling av tvisten. Kommunalministeren henstilte til arbeidstakerorganisasjonene om å avstå fra den varslede opptrapping av streiken og avblåse den pågående streiken.

Etter oppfordringen fra statsråden erklærte Akademikernes Fellesorganisasjon at organisasjonen avblåste streiken med øyeblikkelig virkning. Norsk Lærerlag meddelte først at medlemmene ville gjenoppta arbeidet mandag 9. juni 1986. Fredag 6. juni 1986 varslet imidlertid organisasjonen at dens medlemmer ville gjenoppta arbeidet samme dag kl. 2400. Organisasjonenes medlemmer, mulig med unntak av et fåtall førskolelærere, tok imidlertid ikke opp arbeidet i skolen før tirsdag 10. juni 1986. Dette skyldes at Norsk Lærerlag

mandag 9. juni 1986 gjennomførte det de kalte en "politisk streik" i protest mot Regjeringens forslag om tvungen lønnsnemnd.

Staten mener aksjonen ikke kan regnes som en lovlig politisk aksjon. Det går fram av flere dommer i Arbeidsretten at en politisk demonstrasjonsstreik - for å være lovlig - må være uavhengig av et konkret vedtak om tvungen lønnsnemnd som angår aksjonens deltakere, jfr. Arbeidsrettens Dommer (ARD) 1960 side 1, ARD 1966 side 62, ARD 1970 side 65 og ARD 1975 side 12.

Etter statens mening er det mer nærliggende å betrakte aksjonen som en fortsettelse og utvidelse av tariffstreiken, idet organisasjonenes medlemmer ikke gikk tilbake til arbeidet før tirsdag 10. juni. En slik utvidelse skal imidlertid etter avtale varsles 4 dager i forveien. Det ble ikke gjort og aksjonen var derfor etter statens mening tariffstridig.

Lov om lønnsnemndsbehandling for de to organisasjoner ble vedtatt i Odelstinget den 9. juni 1986 og i Lagtinget den 12. juni 1986.

1.5. Twister for embetsmenn og andre som ikke har streikerett

Organisasjonene har en del medlemmer som ikke har streikerett. Dette gjelder embetsmenn, militære tjenestemenn, tjenestemenn ved politiet og andre tjenestemenn med politimyndighet.

I lov om offentlige tjenestetwister av 18. juli 1958 er det i § 26 a fastsatt at når det har vært foretatt mekling i en tvist som gjelder tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse, skal Rikslønnsnemnda avgjøre tvisten med bindende virkning for partene når meklingen ikke har ført fram.

For de øvrige medlemmer av Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag er det som nevnt ved særskilt lov bestemt at tvistene skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Selv om Rikslønnsnemndas kompetanse i saken bygger på to forskjellige lovbestemmelser, går Forbruker- og administrasjonsdepartementet ut fra at Rikslønnsnemnda vil behandle tvisten under ett.

1.6. Partenes behandling av meklingsforslaget

Svarfrist for riksmeklingsmannens forslag til nye hovedtariffavtaler for perioden 1986 - 1988 var satt til 20. juni 1986.

1.6.1. Stortinget samtykket for arbeidsgivers del med vedtak den 20. juni 1986 i at det med virkning fra 1. mai 1986 ble foretatt regulering av lønningene m.v. for de offentlige tjenestemenn som er medlemmer av Stats-tjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat i samsvar med meklingsforslaget av 22. mai 1986, jfr. St.prp. nr. 109 (1985 - 1986) og Innst. S. nr. 262 (1985 - 1986).

1.6.2. Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat hadde som nevnt ovenfor anbefalt meklingsforslaget. De to organisasjoner hadde imidlertid tatt forbehold om å oppta nye forhandlinger dersom andre organisasjoner fikk bedre vilkår enn det riksmeklingsmannens forslag av 22. mai 1986 innebar.

Ved svarfristens utløp hevdet de to hovedsammenslutninger at protokoll av 16. juni 1986 mellom Justisdepartementet og Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landslag hadde en større økonomisk ramme enn meklingsforslaget av 22. mai 1986. Dette ble også konstatert av en arbeidsgruppe sammensatt av representanter fra de berørte organisasjoner og Forbruker- og administrasjonsdepartementet. Rammen for riksmeklingsmannens forslag var beregnet til 8,35 % på års-

basis. Dersom rammeberegningen skulle overføres direkte, ville det tilsvarende tall for oppgjøret i justissektoren være 9,62 %.

Statens representanter vil hevde at ved vurderingen av rammen av oppgjøret mellom Justisdepartementet og Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landslag må tas hensyn til at partene også hadde forskuttert de avtalte justeringsoppgjør pr. 1. september 1986 og 1. januar 1987. Det må også tas hensyn til at det avsatte beløp til selektive tiltak på 0,3% av årslønnsmassen ikke vil bli aktuelt å bruke innen politi/lensmannsetaten. Staten er imidlertid innforstått med at det var grunnlag for nye forhandlinger med Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat før disse organisasjoner avga endelig svar overfor Riksmeklingsmannen.

Slike forhandlinger ble ført i dagene 20. - 25. juni 1986. Av forhandlingsresultatet kan nevnes at partene ble enige om å endre bestemmelsen om justeringsforhandlinger på fritt grunnlag pr. 1. januar 1987 til bestemmelse om at forhandlingene skal føres innenfor en økonomisk ramme på 1.0 % av lønnsmassen beregnet på årsbasis. Det fremgår også av protokollen fra forhandlingene at Regjeringen avga en uttalelse om at den ser hovedsammenslutningene som helt sentrale og viktige i det statlige lønnsoppgjør. Regjeringen vil derfor gjennomgå forhandlingsordningen i staten og i denne sammenheng påskynde arbeide med revisjon av tjenestevistloven med sikte på å fremme forslag som sikrer hovedsammenslutningenes posisjon.

Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag ønsket å delta i de forhandlinger som fant sted 20. - 25. juni 1986. Dette ønsket ble avvist av staten ettersom forhandlingene skjedde på grunnlag av et forbehold til det meklingsforslag de to organisasjoner tidligere hadde avvist.

2. ORGANISASJONENES KRAV

Nedenfor gjengis og omtales de krav de tre hovedsammen-
slutninger og Norsk Lærerlag satte fram i forbindelse med
årets oppgjør. I pkt. 2.1. gis en summarisk oversikt over
organisasjonenes krav. Oversikten er satt opp slik at en
lett skal kunne se hvilke krav som er satt fram på det
enkelte punkt. Kravene er gjengitt i stikkordsform. I
punkt 2.2. omtales de fremsatte krav noe nærmere.

2.1. Hovedtrekk i kravene ved tariffrevisjonen pr. 1.5.1986

	KARTELLET	AF	YS-S	NL
	=====			
LØNNS- TABELL A	% + krone- tillegg	6% på alle trinn + harmo- nisering av trinnavstand	Likt %-tillegg på samtlige lønnstrinn	% + krone- tillegg

LØNNS- TABELL B	Gj.sn. av A	Vesentlig	Gj.sn. av A	Gj. sn. av A

LØNNSUTVIKL.- GARANTI	1.1.87 1.1.88	(Forbehold)	Forbehold	1.1.87 1.1.88

JUSTERINGER/ NORMERINGER	1.5.86 1.9.86 1.5.87	Høst 86 - 5% Høst 87	1.10.86 - 2% 1.5.87	1.5.86 1.9.86 1.5.87

LØNNMESSIGE TILTAK	1 ltr. opp for alle 1.9.86 Ingen stiger lengre enn 16 år 1.5.86 Regu- lering av laveste stiger 1.5.86.	Dir.plass i ltr. 24-39 opp 2 ltr. pr. 1.5.86. Heve beg. lønn. Endre topp- lønn og oppr.takt. Tiltak for langtidsut- dannete.	Nivåheving 1.5.86 tilsv. 1 ltr. for alle. Lavtlønte: Automatisk norm. opprykk. Ø-til- legg for arb- ledere.	Standardstiger for under- visningsstil- linger. Adm. stillinger i skolev. heves 1 ltr. 1.5.86. Alle i staten/ skoleverket heves 1 ltr. 1.9.86.

PKT. VB	Ny tekst: -lokalt preg -produkt- ivitet	Ny tekst: -lokale forh. -produktivi- tet	Ny tekst: Avklaring av forhand. parter og - rammer.	Ny tekst: -lokalt preg -produktivi- tet

	KARTELLET	AF	YS-S	NL
=====				
ARBEIDSTID	37,5 t/u for alle	Ingen endr. (forbehold)	37,5 t/u for alle 1.5.86.	37,5 t/u for alle.
PENSJON	Pensj. gr. lag: Toppl. i laveste lønnsstige Beregn.gr. lag økes 2 trinn (pensj. før 1.10.81) og 1. ltr. 1.10.81-1.8.84. Partssammenarb. gr. vurd. ytterl. tiltak	Drøfte etterlattepensjon. Pensj.gr.lag oppjusteres 2 ltr. 1.5.86. Fjerne "knekke" ved ltr. 27 og ltr. 37.	Pensj.gr.lag heves 2 ltr. (pensj. pr. 30.9.81) og 1 ltr. (pensj. 1.10.81 - 30.4.86)	Pensj.gr.lag: Toppl. i laveste lønnsstige. Gjeldede tids tilsatte. Beregn.gr.lag økes 2 trinn (pensj. før 1.10.81) og 1 ltr. 1.10.81-1.10.84. Partssammenarb.gr.vurd. ytterl.tiltak
SÆRREGULATIVER SÆRAVTALER	Satser reguleres som vanlig. Ellers fritt gr. lag. Også nye særavtaler.	Opprettelser og revisjoner forhandles på fritt grunnlag.	Gj.sn. av tabell A	Satser reguleres som vanlig. Ellers fritt gr.lag. Også nye særavtaler.
BOLIGLÅN	Partssammensatt utvalg.		Utvides 1.5.87.	Partssammensatt utvalg.
PENSJONSALDER/ SÆRALDERSGRENSER	Viser til arb.tid.-utv. Spm. kreves løst i perioden.	Ingen krav (forbehold).	Fløksibel pensj.alder fra 62 år i perioden.	Særaldersgr. 65 år for ped.pers. i perioden. - Arbt.utv.
UTDANNINGS- PERMISJON/ DIVERSE	Forslag i perioden.	Avtaler om rett til faglig ajourføring og lederutvikl. Morarente.	Utvalg vurdere utv. og alt. ferie. Eget pkt. i HTA om produktivitet.	Forslag i perioden. Redusert arbeidsbyrde for eldre lærere.
FRITTSTÅENDE ORGANISASJONER	Ikke bedre avtaler enn HTA.		Ikke bedre avtaler enn HTA.	Ikke bedre avtaler enn HTA.

	KARTELLET	AF	YS-S	NL
=====				
ENDRINGER I FELLES- BESTEMMELSENE		Utvalg se på tilpassing for deltids- tilsatte.	Kronebeløp som tabell A.	
-Utbet. lønn § 4				
-Etterlønn § 5 (3 x 5)		§ 5 (5 x 6)		§ 5 (3 x 6)
-Stedfor- treder godt- gjørelse § 6				§ 6
-Fødselsperm. § 10 (30 uker)	§ 10 (26 uker)	§ 10 (26 uker)	§ 10 (26 uker)	§ 10 (32 uker)
-Arbeidstid § 15				§ 15
-Overtids- arbeid § 16		§ 16 (gjelde led- ere/selvst. still. + utlandet)		
-Natt/sønd. arb. § 18	§ 18	§ 18	§ 18	
-Arb.tid reise § 21		§ 21 (utlandet)	§ 21	

2.2. Kort omtale av kravene

På to vesentlige punkt spriker kravene fra organisasjonene. Det gjelder for det første hvilke arbeidstakere som skal prioriteres ved oppgjøret - og for det andre hvordan den avtalte rammen for oppgjøret skulle brukes.

Statstjenestemannskartellet og Norsk Lærerlag prioriterte ved utformingen av A-tabellen de lavere og midlere lønte. Den samme prioritering kom også fram ved kravet om endring av lønnsstiger for de lavere stillinger i avtaleområdet. Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat krevde også særlige tiltak for de lavest lønte. Men i motsetning til de to foregående organisasjoner, krevde Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat ett prosentuekt likt tillegg på A-tabellen. Akademikernes Fellesorganisasjon hadde krav som i første rekke tok hensyn til stillingene i det øvre og midlere sjikt. Denne organisasjonen krevde ett

Dessuten ønsket man å øke avstanden mellom trinnene for den øverste delen av A-tabellen. Endelig krevde denne organisasjon to lønnstrinns heving av direkte plasserte stillinger fra lønnstrinn 24 og over, samt en rekke andre justeringer. Norsk Lærerlag krevde justeringer for storparten av sine medlemmer i skoleverket.

Det var imidlertid ikke de ulike prioriteringer som i første rekke skapte vansker under forhandlingene, men derimot den ulike måten organisasjonene ønsket å ta ut lønnsveksten på.

Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat ønsket en hovedtariffavtale med flest mulig generelle tiltak som kom store arbeidstakergrupper til gode. Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag prioriterte høyest under hele forhandlingsrunden særlige lønnstiltak som bare ville komme et mindre antall arbeidstakere til gode. Staten erklærte tidlig under forhandlingene at hovedtariffavtaler bare bør inneholde generelle lønns- og arbeidsvilkår slik tjenestetvistlovens § 11 tilsier. Vurderingen av den enkelte stillings lønsplassering bør avgjøres ved justerings- og normeringsforhandlinger i tariffperioden. Gjennom forslag til avtalebestemmelser på punktene V A og V B ga staten også rom for omfattende lønnsendringer i den nye tariffperioden.

3. DEN ØKONOMISKE SITUASJON

3.1 Utviklingen fram til inntektsoppgjørene 1986

Gjennom 1985 ble den økonomiske utviklingen vesentlig annerledes enn det som ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet for 1985. Veksten i den innenlandske etterspørsel ble i 1985 klart sterkere enn forutsatt, og vi fikk den største veksten i privat konsum som er registrert etter den annen verdenskrig; over 8% målt i volum. Videre økte sivilt offentlig konsum med 3%, og bruttoinvesteringer i fast kapital utenom oljevirkksomhet, sjøfart og oljeboring

vokste med 4,1%. Den meget sterke innenlandske etterspørselveksten bidro til at sysselsettingen økte med hele 2,7% målt i årsverk. Produktivitetsveksten var imidlertid relativt lav.

Tiltakende press i store deler av økonomien førte til sterk lønnsglidning og klart sterkere kostnadsvekst enn forutsatt. Til tross for devaluering (kursjustering) av den norske krone i 1984 ble konkurranseevnen klart svekket i fjor.

Dette førte til meget sterk importvekst. Underskuddet på poster på driftsbalansen som knytter seg til fastlands-Norges transaksjoner med utlandet ble på nesten 66 milliarder kroner, eller mer enn 15 milliarder kroner høyere enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet.

Denne utviklingen må sees i sammenheng med at den økonomiske politikken i 1985 ble vesentlig mer ekspansiv enn forutsatt. Det ble gitt betydelige tilleggsbevilgninger over statsbudsjettet i løpet av året, samtidig som den innenlandske kreditttilførsel økte sterkt.

Det ble ikke foretatt noen innstramning i den økonomiske politikken som ble lagt fram i nasjonalbudsjettet for 1986, og den sterke kreditt ekspansjonen fortsatte utover høsten 1985. Den tradisjonelle import av varer lå i 1. kvartal i år nær 44% høyere målt i volum enn i 1. kvartal 1983. I samme tre-årsperioden hadde vår tradisjonelle eksport av varer bare økt med 5,7% i volum. I St.prp. nr. 59 for 1985-86 - om tilstramning av den økonomiske politikken - ble underskuddet på fastlands-Norges driftsbalanse overfor utlandet under forutsetning om uendret økonomisk politikk, anslått til 80 milliarder kroner i 1986 og 85 milliarder kroner i 1987. I så fall ville det være omtrent en fordobling fra 1983. Dette illustrerer de store ubalanser som hadde utviklet seg i vår innenlandske økonomi og i vår utenriksøkonomi før det er tatt hensyn til de endrede forutsetninger om utviklingen i inntektene fra petroleumssektoren.

Norsk økonomi er i stor grad avhengig av de usikre inntektene fra oljevirkksomheten, og vi har også vent oss til stadig økende inntekter fra denne sektoren.

Siden slutten av februar 1985 har kursen på amerikanske dollar falt sterkt og fra utgangen av november har prisen på råolje målt i dollar falt kraftig. Det har gjort at prisen på råolje har falt kraftigere målt i norske kroner enn målt i amerikanske dollar. Fra toppnivået på omlag 280 kroner pr. fat for vel ett år siden falt spotprisene med over 2/3 til 80 kroner på det laveste midt i april 1986.

I St.prp. nr. 59 (1985-86) - som den daværende regjering la fram i mars i år heter det (side 10):

"Om en legger til grunn en råoljepris på omlag 100 kroner pr. fat i 1986 kan underskuddet på den samlede driftsbalanse overfor utlandet anslås til omlag 30 milliarder kroner i 1986. Med en forutsetning om en oljepris på omlag 100 kroner pr. fat også i 1987, kan underskuddet i dette året komme opp i nesten 45 milliarder kroner."

Tidlig i 1986 ble det lagt fram en omfattende pakke med endringer i de kredittpolitiske virkemidler. Tiltakene bidro til en demping av den registrerte veksten i pengemengden og kreditttilførsel i forhold til 1985.

Stortinget vedtok 30. april å øke avgiftene med 105 millioner kroner og redusere utgiftene på statsbudsjettet med 728 millioner kroner.

3.2 Regjeringens opplegg for 1986

Allerede høsten 1985 var det et press mot den norske krone. Dette presset økte sterkt i forbindelse med regjeringsskiftet 9. mai 1986. De kortsiktige rentene var satt opp til 50 %, og det var et stort behov for å legge om den økonomiske politikken som har vært ført de senere år. Uten særskilte tiltak kunne vår konkurransevne lett bli svekket

med ca. 10 % fra 1985 til 1987.

Regjeringen fant det derfor nødvendig å devaluere den norske krone 11. mai.

Men dette var alene ikke tilstrekkelig for å rette opp ubalansen i norsk økonomi. Det var også nødvendig med ytterligere tilstrammingsiltak i finans- og kredittpolitikken.

Sammen med devalueringen kan tilstrammingsiltakene bidra vesentlig til å dempe veksten i privat konsum og styrke driftsbalansen overfor utlandet.

Ved utformingen av tiltakene er det tatt sikte på å bidra til en mer rettferdig fordeling av inntektene i samfunnet. Dette er et viktig mål i seg selv og det er en forutsetning for den samfunnssolidaritet alle grupper må vise. Men selv med disse tiltakene kan underskuddene i vår utenriksøkonomi i år og de nærmeste årene bli betydelige. Det er derfor behov for en ytterligere tilstramming av den økonomiske politikken neste år.

Tiltakene vil også påvirke prisutviklingen. I Revidert nasjonalbudsjett 1986 er det lagt til grunn at konsumprisstigningen fra 1985 til 1986 kan bli mellom 6,5 og 7 % når virkningen av devalueringen er medregnet. Det understrekes imidlertid at usikkerheten i prisanslaget er større i 1986 enn den normalt pleier å være på denne tid av året. Særlig skyldes dette usikkerhet knyttet til prisutviklingen på råolje og ulike oljeprodukter, prisvirkningene av devalueringen og kostnadsutviklingen som følge av inntektsoppgjørene.

Fra enkelte hold er det gitt anslag på høyere prisstigning. Det synes likevel ikke å være grunn til å gå fra anslaget i det reviderte nasjonalbudsjettet.

3.3 Utsiktene for 1987

Lønnsveksten gjennom 1986 ser ut til å bli betydelig for mange grupper. Både i offentlig og i privat sektor vil det bli et stort overheng i lønningene til neste år. Allerede ved årsskiftet vil en i privat sektor komme opp på et lønnsnivå som innebærer en høyere lønnsvekst fra 1986 til 1987 enn anslag for lønnsutviklingen hos våre handelspartnere. Skal det unngås at fordelene ved devalueringen skal bli spist opp av høy lønnsvekst, stiller dette store krav til inntektsoppgjørene neste år. Det store overhenget i offentlig sektor skaper også problemer for de offentlige budsjetter og dermed for finanspolitikken i årene framover.

Et viktig forhold er at pris- og kostnadsveksten i de land vi konkurrerer med vil være lav og fortsatt avtakende. Det regnes således med en økning i lønn pr. produsert enhet hos våre handelspartnere på 1 3/4% i 1987 og en økning i konsumprisene på 2 %.

De tiltak som allerede er gjennomført vil bidra til å lette presset i den innenlandske økonomien. En venter en avtakende vekst i det private konsum gjennom 1986 og inn i 1987 når veksten i kjøpekraften dempes og de kredittpolitiske tiltak får ytterligere gjennomslag. Også veksten i investeringene i flere mer skjermede tjenesteytende næringer vil kunne dempes. En må videre kunne regne med at reduserte leveranser til oljevirkosheten vil dempe presset i norsk økonomi gjennom neste år. Samlet vil dette bidra til dempet vekst i tradisjonell import.

Devalueringen av den norske kronen bedrer konkurranseevnen i norsk industri. Fortsatt vekst hos våre handelspartnere burde også gi grunnlag for en bedre utvikling i norsk tradisjonell eksport neste år enn i år.

Det vil bli en hovedoppgave for den økonomiske politikken i 1987 å få dempet pris- og kostnadsveksten bl.a. for å bidra til en høy aktivitet og sysselsetting i konkurranseutsatt virksomhet. Det vil være et mål gjennom 1987 å bringe pris- og kostnadsveksten et vesentlig skritt ned mot utviklingen hos våre handelspartnere. Et annet hoved-

mål er å få realisert en klar forbedring i utenriksøkonomien og statens finanser gjennom 1987. For å oppnå en slik utvikling må en strammere etterspørselsregulering suppleres med inntektspolitiske og nærings- og strukturpolitiske tiltak. Det er nå for tidlig å si hvor sterk innstramning som vil bli nødvendig å gjennomføre neste år.

4. LØNNSUTVIKLINGEN FOR SISTE TARIFFPERIODE

Statens personaldirektorat utarbeider lønns- og sysselsetningsstatistikk for statsforvaltningen og skoleverket en gang årlig - pr. 1. oktober. Statistikkene danner grunnlag for Norges offisielle statistikk (NOS) som utarbeides av Statistisk Sentralbyrå, og legges til grunn for beregning av lønnsvekst, lønnsglidning, lønnsoverheng m.v. for de statstilsatte og tilsatte i skoleverket. Alle statistiske data er tilgjengelige for partene i tariffoppgjøret - og det er således ingen uoverensstemmelser mellom staten og organisasjonene om innholdet i det statistiske materialet.

I likhet med tidligere, ble det under årets tariffforhandlinger i staten nedsatt et partssammensatt utvalg for å vurdere og tilrettelegge det statistiske grunnlagsmaterialet. Utvalgets rapport av 4. april 1986 belyser de fleste interessante sider ved lønnsutviklingen m.v. De metoder som er nyttet for beregning av lønnsvekst, glidning, overheng og endring i disponibel realinntekt er de samme som i tidligere rapporter. I samsvar med utviklingen i konsumprisindeksen er den faktiske prisstigning på 5,7 fra 1984 til 1985 lagt til grunn.

4.1. Lønnsutviklingen i staten og skoleverket

Årslønnsveksten for de statstilsatte fra 1984 til 1985 var på 7,0 %, mens den for tilsatte i skoleverket var 6,9 % - beregnet pr. årsverk. (Jfr. statistikkrapportens pkt. 3.1.1 og 3.2.1.)

Lønnsoverhenget til 1986 er for begge grupper beregnet til 1,9 %.

Utviklingen i den disponible realinntekt har vært positiv for hele tariffperioden, dvs. 1983-1984 og 1984-1985. Dette gjelder alle inntektsnivåer, uansett familietype. Dette forhold går også fram av de tabeller som Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene ajourfører årlig, og som er gjengitt i statistikkrapportens pkt. 3.6. For fullstendighetens skyld bør det nevnes at selv om veksten i disponibel realinntekt har vært klart positiv for de statstilsatte i tariffperioden, blir det påpekt av utvalget at veksten har vært svakere enn for industriarbeidere og funksjonærer i privat virksomhet i perioden 1983-85. Imidlertid må det understrekes at utvalget selv oppfordrer til varsomhet ved sammenligninger mellom ulike grupper arbeidstakere.

4.2. Lønnsutviklingen for andre grupper

Mens årslønnsveksten for de statstilsatte fra 1984 til 1985 ble beregnet til 7,0 %, viser beregninger som Det tekniske beregningsutvalg har foretatt stor variasjon mellom de øvrige grupper. Det vises her til pkt. 7.2 i statistikkrapporten, og de kommentarer som er gitt i NOU 1986:14 Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1986.

I den kommunale sektor har statistikken vært under omlegging det siste år, men lønnsveksten blir av Norske Kommuners Sentralforbund anslått til ca. 7 %. Imidlertid er lønnsoverhenget inn i 1986 beregnet til 2,1 % for kommunal sektor, tilsvarende 1,9 % i staten.

5. DEN ØKONOMISKE RAMMEN FOR OPPGJØRET

5.1. Grunnleggende forutsetninger

I Nasjonalbudsjettet for 1986 og Langtidsprogrammet 1986-89 har Regjeringen trukket opp mål og retningslinjer for

den økonomiske politikken. De sentrale mål er å sikre arbeid for alle og å trygge og videreutvikle velferdssamfunnet. I Revidert nasjonalbudsjett 1986 er hovedtrekkene i den økonomiske utvikling fram til midten av mai 1986 beskrevet og vurdert, jfr. kapittel 3.

Presstendensene i norsk økonomi er blitt kraftig forsterket under innledningen og gjennomføringen av årets tariffoppgjør. En hovedoppgave for den økonomiske politikken er bl.a. å dempe pris- og kostnadsveksten.

Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene har i sin siste rapport anslått konsumprisstigningen fra 1985 til 1986 til 5,5-6 % med utgangspunkt i en antakelse om 8 % lønnsvekst. Når en innarbeider den ekstra prisveksten som følger av devalueringen - anslått til om lag 1 prosent som et gjennomsnitt fra 1985 til 1986 - er det i Revidert nasjonalbudsjett lagt til grunn at konsumprisstigningen fra 1985 til 1986 kan bli på mellom 6,5 % og 7 %. Det må imidlertid understrekes at usikkerheten i prisanslaget er større i 1986 enn det normalt pleier å være på dette tidspunkt av året, noe som skyldes usikkerheten knyttet til prisutviklingen på råolje m.v., prisvirkningen av devalueringen og kostnadsutviklingen som følge av inntektsoppgjørene.

5.2. Økonomisk ramme

Regjeringen la stor vekt på å komme fram til en løsning av statsoppgjøret uten konflikter. Med dette utgangspunkt fant en å ville akseptere en ramme på 8,35%. Det måtte i denne forbindelse tas hensyn til at et mønster for lønnsoppgjørene i år i stor grad var lagt gjennom forbundsvise tariffoppgjør i LO/N.A.F.-området. Regjeringen har således tatt hensyn til Rikslønnsnemndas kjennelse fra 1984 hvor de nøytrale medlemmer presiserte at "de statstilsatte lønnsmessig i hovedsak må bli å vurdere på linje med og etter de samme kriterier som andre lønnstakergrupper - både i forhold til de generelle økonomiske hensyn og spesielle lønns-

messige hensyn som bør tas i betraktning".

Den realøkonomiske situasjon har endret seg betraktelig under gjennomføringen av inntektsoppgjørene våren 1986, men en eventuell avkortning av den økonomiske ramme i offentlig sektor ville naturlig bli oppfattet som en urimelig forskjellsbehandling i forhold til andre arbeidstakergrupper i samfunnet.

Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, som organiserer godt over halvparten av de statstilsatte har godtatt oppgjøret med en ramme på 8,35%. De tok imidlertid forbehold om nye forhandlinger dersom andre organisasjoner oppnådde bedre vilkår. Jfr. pkt. 1.6.2. foran.

Det er grunn til å tro at statsoppgjøret også har vært retningsgivende for enkelte lønnsoppgjør i privat sektor, herunder halv-offentlige virksomheter. Videre må statsoppgjøret antas å ha betydning for lokale forhandlinger i private bedrifter.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet går på denne bakgrunn ut fra at Rikslønnsnemnda ikke fastsetter noen høyere ramme for oppgjøret for de to organisasjoner som er til behandling.

5.3. Disponering av den økonomiske ramme

I utgangspunktet er det enighet mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og hovedsammenslutningene/ Norsk Lærerlag om at lønnsoverhenget fra 1985 til 1986 er på 1,9%. I tillegg er lønnsglidningen anslått å bidra til å heve gjennomsnittslønnen i 1986 med 0,3%. Dette er de bundne komponenter i årsrammen for tariffoppgjøret 1986.

Det meklingsforslaget som er anbefalt av Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, jfr. St.prp. nr. 109 (1985-86) har således

flg. komponenter i årsrammen

	Overheng 1986	1,90 %
	Lønnsglidning	0,30 %
1.5.	Generelt tillegg	3,23 %
1.5	Lønnsmessige tiltak/ stigeendringer	0,35 %
	Selektive tiltak	0,30 %
1.7.	Ett lønnstrinn opprykk	2,10 %
1.9.	Lokale forhandlinger	<u>0,17 %</u>
	Årsramme totalt	<u>8,35 %</u>

I meklingsforslaget mener staten å ha tatt tilbørlig hensyn til de krav som organisasjonene har fremmet under oppgjøret. En mener å ha foretatt en ansvarlig helhetsvurdering av arbeidsmarked, lønns- og kostnadsutvikling og sosiale hensyn. Dessuten har en forsøkt å utforme enkelte tariffmessige bestemmelser som gir en viss fleksibilitet og mulighet til å gjennomføre justeringer i tariffperioden. Dette gjelder så vel de sentrale som lokale forhandlinger som er avtalt ført i tariffperioden, samt forhandlinger om bruken av de selektive tiltak som tar sikte på å rekruttere og beholde spesielle typer arbeidskraft.

De krav som organisasjonene fremmet ved dette oppgjøret var betydelige - og svært sprikende hva angår profil og innhold. For staten som arbeidsgiver har det vært en vanskelig oppgave å tilnærme seg "en optimal løsning" som tilgodeser organisasjonenes samlede krav. Hovedelementene i meklingsforslaget er derfor basert på de generelle tillegg pr. 1. mai og nivåhevingen ett lønnstrinn pr. 1. juli i år. Justeringskravene fra Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag måtte avvises og henvises til de frie justeringsforhandlinger, dog ble visse prinsipale krav om stigeendringer innfridd. Under rammekomponenten "lønnsmessige tiltak" inngår således minstelønnsgaranti på begynnerlønnnivå, minimumslønn etter 4 års tjenesteansiennitet - og dessuten nedkorting av alle opprykksstiger til maksimum 16 år, noe som i størst utstrekning tilgodeser de pedagogiske stillinger i skoleverket. Beregninger som staten har foretatt viser at årsrammen for de pedagogiske stillinger i skoleverket - beregnet av egen lønnsmasse - er på 9,5 %. Og dette er en felles kostnad

som alle må bære.

Avsetningen på 0,3 % av årsrammen til selektive tiltak er ment til å løse de akutte problemer som statlige arbeidsgivere måtte ha med å beholde eller rekruttere personale i de mest konkurranseutsatte områder i staten. I første rekke har en på arbeidsgiversiden tenkt på vitenskapelig personale, forskere og lærere ved universiteter og høyskoler, visse kategorier EDB-personale og sivilingeniører; men for øvrig skal denne komponenten kunne nyttes generelt ved akutte situasjoner på alle utdannings- og stillingsnivåer.

6. PÅSTAND - IKRAFTTREDEN

Rikslønnsnemnda må ta stilling til hvilke hovedtariffavtaler som skal inngås mellom staten og Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag for statens tjenestemenn og lærere m.fl. i grunnskolen og den videregående skolen fram til 30. april 1988. Nemnda må videre ta stilling til fra hvilke datoer de nye hovedtariffavtaler skal gjelde.

6.1. Staten vil legge ned påstand om at den hovedtariffavtale som er inngått mellom Staten og Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat også skal gjelde mellom staten og de to organisasjoner som berøres av nærværende tvist. De inngåtte hovedtariffavtaler bygger på Riksmeklingsmannens forslag av 22. mai 1986 og protokoll mellom de samme parter av 25. juni 1986.

6.2. Staten vil videre legge ned påstand om at de nye hovedtariffavtaler - i samsvar med Rikslønnsnemndas tidligere praksis - gjøres gjeldende fra det tidspunkt arbeidet gjenopptas etter streiken. I tråd med dom i Arbeidsretten 4. desember 1980 vil imidlertid Staten legge ned påstand om at Rikslønnsnemndas kjennelse gis virkning fra 1. mai 1986 for den del av tvisten som behandles etter Tjenestetvistlovens § 26 a.

Akademikernes Fellesorganisasjon meddelte - som nevnt foran under pkt. 1.4 - torsdag ettermiddag 5. juni at medlemmene ville gå tilbake til arbeidet øyeblikkelig. Størparten av dem som hadde vært i streik gjenopptok arbeidet den påfølgende dag. Staten vil derfor legge ned påstand om at den nye hovedtariffavtalen for denne organisasjonen gjøres gjeldende fra 6. juni 1986.

Norsk Lærerlag meddelte etter møtet med statsråden 5. juni at organisasjonenes medlemmer ville gå tilbake til arbeidet mandag 9. juni 1986. Fredag 6. juni 1986 skrev imidlertid organisasjonen at arbeidet ville bli gjenopptatt samme dag kl. 2400. Organisasjonens medlemmer tok imidlertid ikke opp arbeidet i skolen før tirsdag 10. juni 1986. Dette skyldes at Norsk Lærerlag mandag 9. juni 1986 gjennomførte en såkalt politisk streik i protest mot Regjeringens forslag om tvungen lønnsnemnd. Staten mener aksjonen ikke kan regnes som en lovlig politisk streik, men som en fortsettelse og utvidelse av tariffstreiken. Staten vil derfor for Norsk Lærerlags vedkommende legge ned påstand om at den nye hovedtariffavtalen gjøres gjeldende fra den dag medlemmene tok opp arbeidet sitt - d.v.s. 10. juni 1986.

RIKSLØNNSNEMNDAS BEMERKNINGER

DEN ØKONOMISKE SITUASJON

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt, Solheim skal bemerke:

Om den økonomiske bakgrunn for oppgjøret vises til partenes redegjørelser og til opplysninger gitt i offentlige dokumenter, i første rekke Revidert Nasjonalbudsjett 1986 (St.meld. nr. 2, 1985-86), Rapport nr. 1, 1986 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene, Penger og kreditt 1986/3 (Norges Bank) og Økonomiske Analyser nr. 7/1986 (Statistisk Sentralbyrå).

Internasjonal økonomi

Utviklingen i internasjonal økonomi har hittil i år vært noe svakere enn antatt i Revidert Nasjonalbudsjett 1986. De negative effektene av oljeprisfallet i form av redusert OPEC-etterspørsel og generelt lavere investeringsaktivitet i energisektoren har vært sterkere enn antatt, mens de positive effektene som nedgangen i oljeprisene og i rentenivået skulle gi, har latt vente på seg. Økningen i OECD-landenes bruttonasjonalprodukt (BNP) vil derfor kunne bli om lag 2 1/2 % i 1986 mot tidligere antatt 3 %. For 1987 forventes derimot de mer gunstige virkningene av oljeprisfall og rentenedgang å slå sterkere gjennom, og gjennomsnittlig BNP-vekst for OECD-området i alt er anslått til 3 1/4 %.

Teksttabellen er basert på tall fra Revidert Nasjonalbudsjett 1986, og vil derfor avvike litt fra senere tilgjengelige anslag. Som det fremgår av teksttabellen, er BNP-veksten for våre handelspartnere anslått til 2 3/4 % i 1986 og 2 1/2 % i 1987. I tilsvarende år er timelønnsøkningen i industrien anslått til henholdsvis 4 3/4 % og 4 %. I våre viktigste markedsland ventes prisstigningen å ligge på et stabilt og lavt nivå gjennom 1986 og 1987 (2 - 2 1/4 %).

Arbeidsledigheten vil derimot trolig holde seg i overkant av 8 % i både 1986 og 1987, men med store variasjoner OECD-landene imellom.

Økonomiske indikatorer - Norges viktigste handelspartnere
(Prosentvis endring fra året før)

	<u>Anslag</u>		
	1985	1986	1987
Bruttonasjonalprodukt	2,5	2 3/4	2 1/2
Industriproduksjon	3,2	2 3/4	2 1/2
Konsumpriser	4,7	2 1/4	2
Lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE), nasjonalvaluta	2,5	2 1/4	1 3/4
Herav:			
Timelønn	6,0	4 3/4	4
Timeproduktivitet	3,5	2 1/2	2 1/4

Kilde: Revidert Nasjonalbudsjett 1986.

Norsk økonomi

a. Hovedtrekk av faktisk og forventet utvikling

Norsk økonomi utviklet seg gjennom 1985 betydelig sterkere enn opprinnelig regnet med. Veksten i privat konsum (8,2 prosent) var den høyeste som er registrert siste tre decennier. Også private investeringer og offentlig etterspørsel viste betydelig oppgang gjennom 1985. Kraftig innenlandsk etterspørselsvekst kombinert med norsk næringslivs tap av konkurranseevne førte til sterk importvekst og markedsandelstap. Som følge av høye oljeinntekter og ekstraordinær eksport av brukte skip til utlandet kom overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet likevel opp i 25,6 milliarder kroner i 1985, eller omtrent det samme som året før.

I første halvår 1986 holdt etterspørselen i norsk økonomi seg fortsatt godt oppe, men det er nå flere tegn til avdempet vekst. Senere tids utviklingstendenser med oljepris-

fall, tiltagende prisstigning og sterk innenlandsk etterspørsel har imidlertid satt Norge i en vanskelig økonomisk situasjon, og myndighetene har gitt klart uttrykk for at det er behov for å tilpasse innenlandsk bruk av varer og tjenester til inntektsutviklingen og styrke konkurransevnen. Selv om tendensene til svakere økonomisk utvikling ventes å forsterke seg mot slutten av 1986 og gjennom 1987, delvis forårsaket av reduserte etterspørselsimpulser i petroleumssektoren, er det behov for omfattende tilstramningstiltak for å rette opp ubalansen i norsk økonomi. I Revidert Nasjonalbudsjett for 1986 heter det i den sammenheng at devalueringen av den norske kronen 11. mai 1986 må sees på som et første element i en nødvendig omlegging av den økonomiske politikk.

Devalueringen av den norske kronen ble gjennomført ved at sentralkursen ble flyttet fra 100 til 112. Under forutsetning av at valutaindeksen holder seg omkring 112, er gjennomsnittlig, effektivt kursfall fra 1985 til 1986 beregnet til 6 1/4 prosent og til 3 3/4 prosent fra 1986 til 1987.

Under forutsetning av at oljeprisene i gjennomsnitt holder seg omkring USD 15 pr. fat, vil eksportverdien for olje og gass mer enn halveres fra 1985 til 1987. Videre vil driftsbalansen overfor utlandet allerede i 1986 vise et underskudd på nærmere 30 mrd. kroner, eller en forverring fra året før på over 50 mrd. kroner. På skattesiden vil nedgangen bli kraftig, fra 51 1/2 mrd. kroner i 1985 til 10-11 mrd. kroner i 1987. I den senere tid har oljeprisene på verdensmarkedet i perioder ligget vesentlig under USD 15 pr. fat, og fallet i eksportverdi og skatteinntekter vil i så fall bli enda mer dramatisk.

Etter at konsumprisene har vist en år-til-år økning på 5 1/2 - 6 prosent siden siste del av 1984, er veksttaket igjen på vei oppover. I august var konsumprisene i Norge 8,1 prosent høyere enn ett år tidligere. Det legges nå til grunn en gjennomsnittlig prisstigning fra 1985 til 1986 på om lag 7 prosent, med en periode med merkbart høyere veksttakt enn dette mot slutten av inneværende år. Som det

fremgår av tekstabellen, er gjennomsnittlig prisstigning i våre viktigste markedsland anslått til 2 1/4 prosent i 1986, noe som understreker at forskjellen i prisstignings-takt mellom Norge og utlandet er sterkt økende.

b. Lønnsoppgjøret 1986

Hovedoppgjøret mellom LO og N.A.F. ble i 1986 gjennomført som et forbundsvist oppgjør. I oppgjøret mellom Mekaniske Verksteders Landsforening (MVL) og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund ble det gitt et generelt tillegg på 1 krone pr. time fra 1. april. I tillegg kom justeringer av skiftordninger m.v. som er beregnet til 18 øre pr. time. Samlet bidrar det med 1,2 prosent til årslønnsveksten fra 1985 til 1986. I følge anslag i Økonomiske Analyser 7/86 vil lønnsveksten i industrien komme opp i over 8 prosent i 1986. Overhenget inn i 1987 vil i så fall bli på omkring 3 1/2 prosent. I annet kvartal 1986 lå gjennomsnittlig timelønn for industriarbeidere 8,5 prosent høyere enn i tilsvarende kvartal i 1985.

Arbeidstidsforkortelsen fra 1.1.1987 vil bidra til at timelønningene i gjennomsnitt økes med ytterligere om lag 5 prosent i LO/N.A.F.-området. Selv med ingen glidning gjennom året vil timelønningene i begynnelsen av 1987 som følge av arbeidstidsforkortelsen ligge vel 8 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1986.

De vedtatte oppgjør i statssektoren har en årslønnsvekstramme på 8,35 prosent i 1986 mot en faktisk lønnsøkning på 7 prosent i 1985. Med de tillegg som er foreslått for årets oppgjør vil overhenget inn i 1987 bli på nærmere 5 prosent.

Ut fra de lønnsoppgjør som er avsluttet hittil i år later gjennomsnittlig timelønn til å øke med 8-9 prosent i 1986. Som følge av devalueringen av den norske kronen vil relative lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) forbedres med omkring 3 prosent fra 1985 til 1986. Med den vedtatte arbeidstidsforkortelsen og det overhenget som kan forventes

inn i 1987 vil det neste år knapt være plass for lønns-
tillegg om en skal unngå forverring i relative lønnskost-
nader pr. produsert enhet.

Medlemmene Frivold og Mugaas med tilslutning av Fosheim og
Totland tar foranstående til etterretning.

DEN ØKONOMISKE RAMME FOR OPPGJØRET M.V.

a) Partenes krav

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil bemerke:

Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet har fremmet krav om at den hovedtariffavtale som er inngått mellom Staten og Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, Seksjon Stat, skal gjelde også mellom Staten og Akademikernes Fellesorganisasjon. Denne avtale er basert på forslag fra Riksmeklingsmannen og har en ramme for årslønnsveksten for 1986 på 8,35 % som fremkommer som følger:

Overheng 1986	1,90 %
Lønnsglidning	0,30 %
Generelt tillegg (pr. 1.5.86)	3,23 %
Lønnsmessige tiltak/stigeendringer (pr. 1.5.86)	0,35 %
Selektive tiltak	0,30 %
Ett lønnstrinn opprykk (pr.1.7.86)	2,10 %
Lokale forhandlinger (pr.1.9.86)	<u>0,17 %</u>
Samlet årsramme	<u>8,35 %</u>

I avtalen er videre - som konsekvens av at lønnsoppgjøret mellom Staten v/Justisdepartementet og Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landsforbund fikk en høyere årsramme enn 8,35 % - blitt inntatt en bestemmelse om at det i tillegg skal føres justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1 % av lønsmassen beregnet på årsbasis. Resultatet av disse forhandlinger skal gjøres gjeldende fra 1. januar 1987.

Fra Statens side er anført at de krav som ved dette oppgjøret ble fremmet fra organisasjonene i staten, var betydelige og svært sprikende hva angår profil og innhold. For Staten som arbeidsgiver har det vært en vanskelig oppgave å tilnærme seg "en optimal løsning" som tilgodeser organisasjonenes samlede krav.

Etter Statens mening er det i det ovenfor gjengitte rammeopplegg tatt tilbørlig hensyn til de krav som organisasjonene har fremmet under oppgjøret. Staten mener at det er foretatt en ansvarlig helhetsvurdering av arbeidsmarked, lønns- og kostnadsutvikling og sosiale hensyn. Dessuten har en forsøkt å utforme enkelte tariffmessige bestemmelser som gir en viss fleksibilitet og mulighet til å gjennomføre justeringer i tariffperioden.

Hovedelementene i meklingsforslaget utgjøres av de generelle tillegg pr. 1. mai og nivåhevingen med ett lønnstrinn pr. 1. juli inneværende år. De justeringskrav som er blitt fremmet fra Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag, har Staten funnet å måtte avvise og henvise til de frie justeringsforhandlinger. Dog er visse prinsipale krav om stigeendringer innfridd. Under rammekomponenten "lønnsmessige tiltak" inngår således bl.a. nedkorting av alle opprykkstiger til maksimum 16 år, noe som i størst utstrekning tilgodeser de pedagogiske stillinger i skoleverket.

Det er i denne forbindelse anført at beregninger som Staten har foretatt, viser at årsrammen for de pedagogiske stillinger i skoleverket - beregnet av egen lønnsmasse - vil bli på 9,5 %.

Staten anfører videre at avsetningen på 0,3 % av årsrammen til selektive tiltak er ment anvendt til å løse de akutte problemer som statlige arbeidsgivere måtte ha med å beholde eller rekruttere personale i de mest konkurranseutsatte områder i Staten. Det er opplyst at en på arbeidsgiversiden her i første rekke har tenkt på vitenskapelig personale, forskere og lærere ved universiteter og høyskoler, visse kategorier EDB-personale og sivilingeniører. For øvrig skal denne komponenten kunne nyttes generelt ved akutte situasjoner på alle utdannings- og stillingsnivåer.

Fra Statens side er ellers anført at når en fant å ville akseptere en ramme på 8,35 % for årslønnsveksten i 1986,

har det sin bakgrunn i at man la stor vekt på å komme fram til en løsning av statsoppgjøret uten konflikter, og at det måtte tas hensyn til at et mønster for lønnsoppgjørene i stor grad var lagt gjennom forbundsvis oppgjør i LO/N.A.F.-området. Det antas fra Statens side at statsoppgjøret er blitt retningsgivende for enkelte lønnsoppgjør i privat sektor, herunder halvoffentlige virksomheter, og at det må antas å ha betydning for lokale forhandlinger i private bedrifter. Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet gir på denne bakgrunn uttrykk for at man går ut fra at Rikslønnsnemnda ikke fastsetter noen høyere ramme for oppgjøret for Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon enn det som er påstått fra Statens side.

Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) viser i sitt prosessskrift til at organisasjonen omfatter praktisk talt samtlige grupper med langtidsutdanning i Norge. Som hovedsammenslutning overfor Staten representerer AF ca. 50.000 medlemmer. AFs medlemmer er spredt på et stort antall stillingskategorier, hovedsakelig den midtre og øvre del av Statens lønnsregulativ. Medlemmene innen skolesektoren utgjør halvparten av de 50.000 medlemmene som omfattes av hovedtariffavtalen med Staten.

AF dokumenterer i sitt prosessskrift det økende lønnsgapet mellom ansatte i statlig og privat sektor, og de konsekvenser dette vil ha for staten som arbeidsgiver og for samfunnet som helhet. Det fremholdes at lønnsnivået i staten i forhold til det øvrige næringsliv er blitt ytterligere forringet de siste år. Det vises i den sammenheng bl.a. til den såkalte Tiårsundersøkelsen som NAVFs utredningsinstitutt foretok høsten 1985. Det fremgår av denne undersøkelsen at etter 10 år i arbeidslivet lå gjennomsnittslønnen i privat sektor ca. 40 % høyere enn i offentlig sektor. I tillegg gis det i det private "frynsegoder" som i gjennomsnitt antas å ligge i størrelsesorden 6 %. Lavest gjennomsnittslønn etter 10 år finnes blant de kandidater som jobber innen undervisning og forskning. Etter AFs mening er det nå helt nødvendig å iverksette tiltak som kan lukke noe av den store lønnsforskjellen som i dag eksiste-

rer mellom langtidsutdannede i statlig og privat sektor.

I sin påstand har AF bygget på Riksmeklingsmannens forslag av 22. mai 1986, men har i tillegg fremmet en del særlige krav. AFs påstand avviker fra Statens tilbud på følgende punkter:

1) Lønnstabellen (I)

AF krever at det gis likt prosentvist tillegg på lønnstabell A med 6 %, og at satsene på lønnstabell B reguleres med 9,6 %, dvs. med en prosentsats tilsvarende den ramme for oppgjøret som AF krever. Videre krever AF at lønnstabell A pr. 1. september 1986 endres slik at trinnavstanden fra lønnstrinn 29 og oppover blir 4,5 %.

2) 2. avtaleår (II)

I bestemmelsen for 2. avtaleår krever AF at 2. ledd endres slik at i tillegg til lønnsutviklingen skal også lønnsnivået for de statstilsatte og lærerne vurderes i forhold til lønnsnivået i arbeidslivet for øvrig. AF krever dessuten et 3. ledd i bestemmelsen som innebærer at det høsten 1987 skal gjennomføres justerings- og normeringsforhandlinger på fritt grunnlag.

3) Særlige lønnstillegg og bistillingsgodtgjørelser (IV)

AF krever at de særlige lønnstillegg og bistillingsgodtgjørelser som omfattes av bestemmelsen, skal justeres med 9,6 %, dvs. med en prosentsats tilsvarende den ramme for oppgjøret som AF krever.

AF krever videre at det inntas et nytt 2. ledd om at det i perioden kan forhandles på fritt grunnlag om opprettelse eller revisjon av eksisterende særavtaler.

4) Endringer i hovedtariffavtalen i perioden (V)

Pkt. A: AF krever at justeringsforhandlingene pr. 1. januar 1987 skal føres på fritt grunnlag.

Pkt. C: AF krever at "endringer i virksomhetenes/etatenes særavtaler" tas ut av bestemmelsen, jf. deres krav under pkt. IV nytt 2. ledd.

Pkt. D: AF krever opprettet en rekke nye stillingskoder, jf. deres påstand. Videre kreves at lønnsplan for rådgiver og prosjektleder settes til lønnssjiktet lønnstrinn 27-42.

AF krever bestemmelsens 2. ledd endret slik:

"Partene kommer umiddelbart tilbake til utformingen og bruken av de nye lønnsplaner."

5) Særlige lønnstiltak (VI)

Pkt. A: AF krever inntatt et nytt pkt. 5 Langtidsutdannede. Det omfatter en rekke særlige lønsmessige tiltak som kreves gjennomført pr. 1. mai 1986, jf. deres påstand. I den sammenheng blir det blant annet fremholdt at AF ikke kan akseptere Riksmeklingsmannens forslag om at amanuensisstillinger og stillinger som høyskolelektor skal lønnes lavere enn lektorer i skoleverket.

Pkt. 6. kreves endret slik at alle stillinger flyttes opp ett lønnstrinn fra 1. september 1986 (i stedet for 1. juli).

Pkt. C: AF krever omfattende omformuleringer og endringer. Det kreves bl.a. at det skal kunne nedsettes et partssammensatt produktivitetsutvalg innenfor den enkelte virksomhet. AF har skissert utvalgets oppgaver, og gitt anvisning på fordeling av even-

tuell økonomisk gevinst.

Pkt. D: I pkt. b) nr. 2 kreves inntatt et nytt 2. ledd som presiserer at produktivitetstiltak som gjennomføres pga. arbeidstidsreduksjonen ikke skal være til hinder for at det også kan reises krav i tilknytning til effektivisering og/eller produktivitetsøkning, jfr. pkt. VI C.

Pkt. E: AF krever endret sammensetning av det utvalg som skal se på undervisningspersonalets arbeidstid. AF mener videre at utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. januar 1987.

6) Pensjonsforhold (X)

AF krever at det i pkt. X skal slås fast at for arbeidstakere som fratrer i tiden 1. mai - 1. september, skal pensjonsgrunnlaget fastsettes ut fra den lønns plassering stillingen ville ha etter hovedtariffavtalen pr. 1. september 1986.

De meromkostninger AFs påstand påfører staten i 1986 i forhold til de avtaler Statstjenestemannskartellet og YS-S har inngått med staten, er beregnet til om lag 1,2 % av samlet lønns masse. Statens totale oppgjørssamme for 1986 vil i så fall øke fra 8,35 % til nærmere 9,6 %.

b) Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil bemerke:

Det fremgår foran at AF på flere punkter har lagt Riksmeklingsmannens forslag til grunn for sine påstander. Disse medlemmer konstaterer at staten og AF er enige på disse punkter og legger dette til grunn.

Disse medlemmer vil fremholde at det i foreliggende økono-

miske situasjon ikke er rom for en så merkbar heving av det generelle lønnsnivå for midlere og ledende stillinger i staten som AFs totale krav vil innebære. Avsetningen på 0,3 % av årsrammen på 8,35 % til selektive tiltak og avsetningen på 1 % pr. 1.1.1987 til justeringsforhandlinger vil dessuten kunne løse en del problemer innen de mest konkurranseutsatte områder i staten. Disse medlemmer finner derfor å måtte avvise AFs krav om generell heving av lønns-satsene (kravene til endring av hovedtariffavtalens pkt. I og IV). Kravene til endringer/tillegg i pkt. VI A blir undergitt en nærmere drøftelse og vurdering i det følgende. Det vises i denne sammenheng til avsnitt d) nedenfor om oppgjørets ramme og innretning.

Når det gjelder de øvrige krav AF har fremmet, vil disse medlemmer understreke at det er ønskelig at de tariffav-taler som eksisterer innenfor statens tariffområde, er samsvarende med hensyn til lønnstabell, generelle fellesbe-stemmelser m.v. Det forhold at Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS) - Seksjon Stat 22. mai 1986 godtok Riksmeklingsmannens forslag til tariff-avtale må følgelig tillegges vekt. Bl.a. på dette grunnlag finner disse medlemmer å måtte avvise de øvrige krav som er referert foran s. 110-112, og som ville ha bidratt til av-vikende bestemmelser på sentrale punkter i de forskjellige avtalene i staten. Det dreier seg for så vidt i første rekke om tekniske reguleringer og om praktiseringen av enkelte av hovedtariffavtalens bestemmelser, samt om hvor-dan partene innen det statlige tariffområde skal samarbeide for å løse enkelte konkrete oppgaver. Slike spørsmål egner seg etter nemndas oppfatning best for avgjørelse av partene selv gjennom forhandlingssystemet. Når det spesielt gjelder kravet til endring av bestemmelsen for 2. avtaleår, finner disse medlemmer også å måtte avvise dette. AFs krav om at også lønnsnivået skal vurderes, ville innebære en vesentlig endring fra tidligere reguleringsbestemmelser. Det vises i denne sammenheng til nemndas bemerkninger i sak nr. 6/1984 s. 89.

Under nemndsbehandlingen har AF etter forespørsel fra

nemnda gitt høy prioritet til undervisningspersonalets (herunder amanuensis/høyskolelektor- stillingenes) lønnsmessige utvikling. AF har også påpekt lønnsutviklingen for fysiokjemikere og medisinske laboratorieingeniører og annet helsepersonell i forhold til tilsvarende og sammenlignbare stillinger innen offentlig og privat virksomhet. Dessuten har AF understreket de problemene som har oppstått spesielt innen justis- og helsesektoren etter inngåelse av tariffavtaler mellom staten og frittstående organisasjoner. AF har videre tatt statens utsagn om markedsutsatte grupper til etterretning. Disse medlemmer vil på bakgrunn av AFs prioritering i det følgende avsnitt i hovedsak ta for seg kravene om lønnsmessige forbedringer for undervisningspersonalet. Det vises i den sammenheng også til at nemnda samtidig har til behandling oppgjøret mellom Norsk Lærerlag og staten.

Medlemmet Frivold vil bemerke:

Når det gjelder de nøytrale medlemmenes vurderinger av avtalekomplekset innen statens tariffområde, vil dette medlem påpeke at AF har egen tariffavtale med staten. Når nemndas nøytrale medlemmer finner å måtte avvise krav som bidrar til avvikende bestemmelser på sentrale punkter i de forskjellige avtalene mellom staten og hovedsammenslutningene / Norsk Lærerlag, burde det ikke forhindre de nøytrale medlemmer i å diskutere nærmere aksept av AFs krav som f.eks. pkt. 2, pkt. 4 C og D og pkt. 5 E (med hensyn til representasjon) foran, i stedet for generell avvisning.

c) Lønnsutvikling for statsansatte med særlig vekt på undervisningspersonale i staten

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil bemerke:

I tabellen nedenfor er vist lønnsutviklingen for statsansatte sammenlignet med andre grupper. Det fremgår at både for perioden 1973-85 og 1982-85 har statsansatte hatt svakere lønnsvekst enn de grupper som det sammenlignes med.

Det har således også de siste årene vært en viss mindre-lønnsutvikling i forhold til det øvrige næringsliv. Ansatte i ledende stillinger i staten har siden 1982 hatt en noe sterkere lønnsutvikling enn gjennomsnittet for statsansatte. Sett i et lengre tidsperspektiv har likevel denne gruppen hatt klart svakest lønnsvekst. Det fremkommer ellers av tabellen at statsansatte har hatt svakere lønnsutvikling enn kommuneansatte. Alle inntektsnivåer i staten har imidlertid de siste årene hatt oppgang i disponibel realinntekt.

Årslønnsvekst for utvalgte grupper

	Årslønnsvekst. Prosenttall		
	1984-1985	1982-1985	1973-1985
Arbeidere i N.A.F.			
Industri	7,4	25,5	218,7
Byggevirksomhet	7,5	22,6	215,7
Landtransport	6,2	19,7	240,1
Funksjonærer i N.A.F.			
I alt	8,5	27,8	239,4
Ledende	8,9	27,6	201,3
Varehandel	7,9	26,7	239,2
Hotell og restaurant ¹⁾	7,5	22,2	264,8
Utenriks sjøfart	7,5	25,3	236,2
Bank ²⁾			
I alt	8,1	25,0	235,9
Ledende	8,1	22,3	192,7
Forsikring	6,7	23,5	216,2
Stat			
I alt	7,0	22,6	200,5
Ledende	7,4	24,8	155,5
Kommune ³⁾	7	25,4	222,4
Forr.messig tjenesteyting ⁴⁾	8,5	31,5	...

1) Omfatter heltidsansatte månedslønte. Tallene for de to siste årene er anslag.

2) Forretnings- og sparebanker.

3) Statistikken for kommunene har vært under utbygging. Tallet for 1984-85 er anslag.

4) Eksisterer bare tall fra og med 1982.

Kilde: Det tekniske beregningsutvalg for lønnsoppgjørene.

Det forhold at enkelte grupper av statsansatte lønnsmessig ligger klart lavere enn i privat sektor, kan ha uheldige effekter for rekruttering og kvalitet, og kan derved innebære et alvorlig problem samfunnsmessig sett. Når det gjelder en mer utdypende vurdering av lønnsforholdene mellom ansatte i stat og i det private næringslivet, vil disse medlemmer i hovedsak vise til de tre nøytrale medlemmers "Generelle merknader" i Rikslønnsnemndas kjennelse av 17.

august 1984 (sak nr. 6/84, s. 73-77). Disse merknader har relevans også til andre tariffområder innen staten enn de som omfattes av AF.

Når det spesielt gjelder undervisningspersonale i staten, er i tabell 1 nedenfor vist lønnsutviklingen i forskjellige perioder i de siste 10 år for ulike grupper undervisningspersonale sammenlignet med lønnsutviklingen i staten som helhet og innen norsk industri (LO/N.A.F.-området). Som det fremgår var lønnsveksten i staten totalt på 101,5 % for perioden 1976 - 85 sett under ett, hvilket var noe i underkant av lønnsveksten i industrien. Lønnsøkningen i staten totalt var på sin side 25 % høyere enn for ledende stillinger i staten.

Ved vurderingen av lønnsutviklingen innen undervisningssektoren er det nødvendig å ta hensyn til at det på dette område er en stor og økende andel deltidsansatte. Dette forhold bidrar til å trekke den gjennomsnittlige lønnsveksten pr. årsverk ned sammenlignet med en situasjon med bare (eller en konstant andel) heltidsansatte. I tabell 1 har en for den enkelte stillingsgruppe på denne bakgrunn basert seg på lønnsutviklingen for undervisningspersonale i full post.

Undervisningsgruppene lærer med opprykk, adjunkt og lektor hadde alle en klart svakere lønnsutvikling enn statsansatte generelt i perioden 1976 - 85, varierende fra en vekst for lektorer på 77,9 % til 93,3 % for lærer med opprykk. For gruppen lærer uten opprykk, som fra og med årets tariffrevisjon ikke lenger eksisterer i regulativet, var lønnsøkningen 106,2 % og således klart over lønnsveksten i staten totalt.

Tabell 1. Prosentvis (års-)lønnsvest(**) for utvalgte pedagogiske stillinger i skoleverket (i full post) sammenlignet med utviklingen for statsansatte og industriansatte 1976-85

Periode	Industri	Statsansatte		Lærer		Adjunkt		Lektor (Kode 1663)	
		I alt	Ledende	(Kode 1656 u/opptrykk)	(Kode 1657 m/opptrykk)	(Kode 1660 u/opptrykk)	(Kode 2998 m/opptrykk)	Gj.sn.lig mnd.lønn	Brutto rg.lønn
1976-85	103,1	101,5	80,4	106,2	93,3	91,3	(*)	77,9	83,3
1978-85	73,0	71,1	60,0	74,1	68,1	66,9	58,3	59,9	64,1
1981-85	38,7	37,7	34,8	37,6	35,8	37,0	35,0	36,1	37,3
1983-85	15,9	14,0	16,0	13,1	13,6	14,6	13,5	12,5	11,7
1984-85	7,4	7,0	7,4	6,3	6,7	6,8	6,0	6,5	6,4

Kilde: Statens Personaldirektorat og Det Tekniske Beregningsutvalg

(*) Kode 2998 innført i 1978

(**) Årslønnsvest for industri- og statstilsatte, datovekst pr. 1.10 for undervisningspersonale.

Som tallene i tabell 1 indikerer, varierer lønnsutviklingen mellom gruppene noe fra periode til periode. Lektorgruppen hadde således en klart svakere lønnsutvikling enn annet undervisningspersonale i perioden 1976 - 81. For perioden 1981 - 85 under ett var lønnsutviklingen for undervisningspersonalet på linje med lønnsutviklingen i staten totalt. I perioden 1983 - 85 har ledende stillingsgrupper i staten hatt en sterkere lønnsvekst enn statsansatte generelt, mens undervisningspersonalet på nytt har hatt en svakere lønnsøkning enn gjennomsnittet for staten. I siste to-årsperiode har videre gruppen lektorer igjen hatt en lavere lønnsvekst enn annet undervisningspersonale.

Totalt sett indikerer tabell 1 at med unntak for årene 1981 - 83 har undervisningspersonalet i perioden 1976 - 85 hatt en klart svakere lønnsvekst enn statsansatte generelt, og blant undervisningspersonalet har gruppen lektor fått svekket sin lønnsmessige posisjon.

På bakgrunn av de lange ansiennitetsstiger som gjelder for undervisningspersonale, jf. tabell 2a, vil den registrerte lønnsutvikling bli påvirket av endringer i fordelingen av de tilsatte etter tjenesteansiennitet. For lektorer vil lønnsutviklingen også være påvirket av endringen i tallet på såkalte "overtimer". Som det fremgår av tabell 1 har veksten i gjennomsnittlig månedslønn for lektorer i perioden 1976-85 vært klart svakere enn veksten i brutto regulativlønn, henholdsvis 77,9 og 83,3 %. Dette skyldes at de faste overtimer er blitt redusert fra 9,7 % av hel stilling i 1976 til 6,4 % i 1985. Mesteparten av denne reduksjon fant sted i perioden 1976-81 og er et vesentlig moment til forklaring av den sterke svekkelse av det relative lønnsnivå for lektorene i denne perioden. Reduksjonen i overtimer skyldes i vesentlig grad skjerpede retningslinjer til skoleverket fra KUD (fagdepartementet) om bruken av overtimer - og det forhold at tilgangen på kvalifisert undervisningspersonale til skoleverket har økt i samme periode.

Tabell 2a. Ansiennitetsstiger og prosentvis størrelse av samlede ansiennitets-
tillegg for utvalgte pedagogiske stillinger i skoleverket pr. 30.4.1986.

	Lærer (kode 1656)	Lærer (kode 1657)	Adjunkt kode (1660)	Adjunkt kode 2998)*	Lektor(kode 1663)
Begynnerlønnstrinn	15	15	17	18	20
Topplønnstrinn	21	21	24	25	26
År til topplønn	24	18	24	24	16
%-vis lønnsvekst fra begynner- til topplønn	28,9	28,9	38,0	37,6	31,2

Tabell 2b. Utvikling i tjenesteansiennitet og antall ansatte for ulike
pedagogiske stillinger (full post) 1976-85.

	Lærer (kode 1656)		Lærer (kode 1657)		Adjunkt kode (1660)		Adjunkt kode 2998)*		Lektor(kode 1663)	
	1976	1985	1976	1985	1976	1985	1978	1985	1976	1985
- mindre enn 10 år - 20 år og over	51,5 18,0	15,6 39,9	54,7 17,4	39,7 21,3	52,9 14,6	35,4 21,4	28,2 40,0	29,9 27,6	47,2 28,1	36,7 23,1
Antall tilsatte i full post i 1985	5 883		7 268		17 368		4 318		5 614	
%-vis endring i antall tilsatte 78-85 (full post)	- 33,0		2,4		30,3		533,1		21,5	
							54,8			

*) Stillingsgruppen opprettet i 1978

Tilsvarende har endringer i fordelingen etter tjenesteansiennitet gitt store utslag for lønnsutviklingen for enkelte grupper av undervisningspersonale. Sterkest utslag er det for gruppen lærer uten opprykk (kode 1656), som er den gruppe som har hatt den høyest registrerte lønnsvekst i de siste 10 år. Som følge av endringer i utdanningssystemet for lærere, er rekrutteringen til gruppen lærer uten opprykk blitt vesentlig redusert i de senere år. Antall ansatte i full post er redusert med 40 % siden 1976 og antall tilsatte i alt er gått ned med 42 %. Dette har ført til at antall tilsatte i full post med lavere tjenesteansiennitet enn 10 år har gått ned fra 51,5 % til 15,6 % i perioden 1976-85, og at andelen tilsatte med mer enn 20 års ansiennitet tilsvarende har økt fra 18,0 til 39,9 % i samme tidsrom, jf. tabell 2b. Tar en utgangspunkt i brutto regulativlønn og korrigerer for virkningen av gjennomsnittlig lengre tjenesteansiennitet, finner en at lønnsveksten i perioden 1976-85 for gruppen lærer uten opprykk var på 90,9 % mot 104,4 % ukorrigert, dvs. at økt tjenesteansiennitet har bidratt til å løfte lønnsnivået med 14,9 %. Når en ser bort fra "ansiennitetseffekten" og sammenligner med lønnsutviklingen for staten som helhet - hvor en må anta at ansiennitetsendringer totalt sett ikke gir seg særlig sterke utslag - har gruppen lærer uten opprykk for perioden 1976-85 hatt en lønnsvekst som ligger ca. 10 % lavere enn for statsansatte totalt.

Endringer i ansiennitetsfordelingen har i forskjellig grad påvirket lønnsutviklingen også for de øvrige undervisningsgrupper.

For gruppene lærer med opprykk (kode 1657) og adjunkt uten opprykk (kode 1660) har andelen tilsatte med lavere tjenesteansiennitet enn 10 år blitt endret fra rundt 53-55 % til mellom 35-40 %. Dette innebærer at den ansiennitetskorrigerte lønnsvekst for perioden 1976-85 vil ligge lavere enn den registrerte lønnsvekst.

Gruppen adjunkt med opprykk (kode 2998) ble først etablert i 1978, og har siden hatt en relativt sterk økning i antall

tilsatte. Siden 1978 har det skjedd en viss utjevning i ansiennitetsfordelingen fra en opprinnelig relativt høy andel tilsatte med mer enn 20 års tjenesteansiennitet. Ut fra det foreliggende materiale er det ikke grunn til å anta at endringer i ansiennitetsfordelingen for denne gruppen har gitt seg vesentlige utslag i den registrerte lønnsvekst for perioden 1978-85 under ett.

For gruppen lektor (kode 1663) har det skjedd en økning i andelen heltidstilsatte med 10 til 20 års tjenesteansiennitet og en reduksjon i andelen tilsatte med kortere eller lengre ansiennitet. For gruppen som helhet har det skjedd en forskyvning mot gjennomgående høyere tjenesteansiennitet. Ansiennitetsfaktoren har derved bidratt til å øke den registrerte lønnsvekst og motvirke effekten for lektorgruppen av et redusert antall overtimer.

Det foreliggende tallmateriale viser at lønnsveksten for alt undervisningspersonale har vært klart lavere enn for statsansatte totalt, og svakest for lektorgruppen. Forskjellen i lønnsveksten blir gjennomgående enda større i undervisningspersonalets disfavør hvis en korrigerer for endringer i fordelingen av de ansatte etter tjenesteansiennitet.

Dette forhindrer ikke at ansiennitetstillegg skal tas i betraktning når en vurderer lønnsutviklingen for undervisningspersonalet. Men det bør korrigeres for slike faktorer som ikke gir et reelt uttrykk for lønnsvekst for den enkelte lønnstaker og yrkesgruppe. Tilsvarende kan det stilles spørsmål ved om en registrert svakere lønnsutvikling som har sin bakgrunn i færre overtimer og/eller redusert leseplikt, skal kunne begrunne gjennomføring av spesielle lønsmessige tiltak for vedkommende undervisningsgrupper. Prinsipielt kan lønnstillegg og arbeidstidsreduksjoner ses på som alternative måter å ta ut en velstandsøkning på.

I tabell 3 er vist endringene i lønnsnivået for hovedgrupper av undervisningspersonale sett i forhold til gjennomsnittlig lønnsnivå i staten for perioden 1976 - 85.

Tabell 3. Lønnsnivå for undervisningspersonale i prosent av gjennomsnittlig lønn i staten i perioden 1976 - 85

	1976	1979	1981	1983	1985
Gjennomsnittlig lønn i staten	100	100	100	100	100
Lærer	102,1	101,4	99,0	98,6	97,8
Adjunkt	116,2	115,2	110,3	109,6	109,6
Lektor/fil.	139,8	136,8	128,6	128,1	126,3
Lektor/real	143,7	140,7	132,9	132,3	130,2

Av tabellen fremgår - som også vist i tabell 1 - at lønnsnivået for alt undervisningspersonale relativt sett har falt siden 1976 i forhold til gjennomsnittlig lønn i staten, men at lønnsnivået i undervisningssektoren - med unntak for gruppen lærere - fortsatt ligger høyere enn gjennomsnittet i staten. Den sterkeste reduksjon i det relative lønnsnivå har - som også vist i tabell 1 - funnet sted for gruppen lektor hvor det relative lønnsnivå er gått ned med ca. 10 % siden 1976. Reduksjonen i det relative lønnsnivå for undervisningspersonalet var særlig sterk i perioden 1976 - 1981. I årene 1981 - 83 opprettholdt undervisningspersonalet stort sett sin relative lønnsposisjon. Etter 1983 har - med unntak for adjunkter - reduksjonen i relativt lønnsnivå fortsatt. De momenter som foran er nevnt hva angår tolkingen av tallene i tabell 1, gjelder også for tabell 3.

Medlemmet Frivold er enig med nemndas flertall i beskrivelsen av de statsansattes lønnsutvikling i forhold til privat sektor og kommunesektoren, slik det kommer til uttrykk på side 114-116. Spesielt vil dette medlem understreke utsagnet om at ansatte i ledende stillinger sett i et lengre tidsperspektiv har hatt klart svakest lønnsvekst i

forhold til gjennomsnittet for statsansatte. Det vises for øvrig til AFs prosesskrift. Dette medlem tar til etterretning de beskrivelser og vurderinger av undervisningspersonalets lønnsforhold som kommer til uttrykk i dette avsnittet.

d) Oppgjørets ramme og innretning

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

Det tallmateriale som er lagt frem for nemnda viser at lønnsutviklingen for undervisningspersonale har vært svakere enn for statsansatte generelt over den siste tiårsperiode. Samtidig har den generelle lønnsvekst i staten gjennomgående vært lavere enn innen privat og kommunal sektor. Undervisningspersonalets relative lønnsnivå er blitt redusert både i forhold til gjennomsnittet i staten og kommunene og i forhold til lønnsnivået i privat sektor.

Disse medlemmer vil bemerke at endringer i de relative lønnsforhold mellom ulike stillings- og yrkesgrupper i samfunnet er en naturlig konsekvens av og en nødvendig forutsetning for strukturendringer og økonomisk vekst. Hvis en søkte å holde de relative lønnsforhold mellom samtlige arbeidstakergrupper konstant over tid, ville det - i den utstrekning det viste seg praktisk gjennomførlig - føre til at den økonomiske vekstprosess ble hemmet. Endringer i lønnsrelasjonene som ut fra arbeidsmarkedsforhold og veksthensyn kan synes formålstjenlige, behøver imidlertid ikke uten videre å bli oppfattet som "riktige" ut fra fordelingshensyn og rettferdighetsbetraktninger.

Misnøye innen en arbeidstakergruppe med egen lønnsutvikling er følgelig ikke tilstrekkelig grunnlag for å heve gruppens relative lønnsposisjon. Av større betydning her er spørsmålet om man med de gjeldende lønnsforhold på vedkommende område er i stand til å rekruttere og holde på den arbeidskraft som det kvantitativt og kvalitativt er behov for.

Etter opplysninger nemnda har mottatt, har rekrutteringen

til skoleverket inntil nylig vært tilstrekkelig på de fleste områder. Dette forhold synes å være i ferd med å endres, og det synes også å ha blitt stadig vanskeligere for skoleverket å holde på dyktig undervisningspersonale. På enkelte områder skal det således være problemer med å få besatt det nødvendige antall undervisningsstillinger. Videre er tallet på studenter gått merkbart ned innenfor flere fagområder, noe som etter hvert vil svekke tilgangen på undervisningspersonale. Fra arbeidstakerorganisasjonene er overfor nemnda fremholdt at dette er forhold som i første rekke må ses på bakgrunn av den forverring av undervisningspersonalets relative lønnsposisjon som har funnet sted over lengre tid.

Selv om andre forhold kan ha vært medvirkende til de problemer med tilgangen av lærerkrefter som en har hatt i den senere tid, finner disse medlemmer det neppe tvilsomt at den senere tids svekkelse av lærernes relative lønnsposisjon er en faktor av vesentlig betydning i denne sammenheng.

Disse medlemmer vil vise til at det må være av vesentlig samfunnsmessig betydning å sette skoleverket i stand til å skaffe seg og holde på dyktige lærerkrefter. Ut fra det materiale som er fremlagt for nemnda, er det disse medlemmers vurdering at det vil være riktig å ta sikte på å bedre undervisningspersonalets relative lønnsposisjon. I den foreliggende situasjon synes valget for nemnda realistisk sett å stå mellom to hovedløsninger.

Den ene løsning er direkte å gi undervisningspersonalet noe mer enn de får ved statens tilbud og meklingsforslaget, dog ikke mer enn at det samfunnsøkonomisk kan forsvares. Den løsning som her er overveiet av nemndas nøytrale medlemmer, er å foreta stigeendringer som medfører ytterligere ett lønnstrinn på topp for alle undervisningsstillinger, herunder slik at amanuensisstillinger og høyskolelektorer gis samme lønnstrinn på topp som lektorer. Meningen skulle i tilfelle være at det nye topptrinn nås etter 18 år. Som en del av dette alternativet inngår også en justering av løn-

nen for fysiokjemikere og medisinske laboratorieingeniører i staten på nivå med lønnen i kommunesektoren (NKS-området). En slik løsning ville koste 0,08 % på årsrammen med virkningsdato 1.10.86. Dette tilsvarer nær 90 mill. kroner på årsbasis, mens kravene fra AF og NL totalt har en ramme på omkring 350 mill. kroner.

Den annen løsning er å forutsette at undervisningspersonalet blir tilgodesett i de kommende justerings- og normeringsforhandlinger. I den forbindelse har disse medlemmer merket seg at med virkningsdato 1.10. d.å. for iverksettelse av avsetningen til selektive tiltak kan brukes ca. 350 millioner kroner (0,3 % av årsrammen). I tillegg kommer 0,5 % pr. 1.9.1986 (0,17 % av årsrammen, tilsvarende ca. 145 millioner kroner) til lokale forhandlinger, samt 1 % pr. 1.1.1987. Til sammen er udisponert i årets oppgjør beløp i størrelsesorden 800 millioner kroner.

Mot en direkte, moderat rammeøkning kan anføres at konsekvensene kan bli alvorlige ved at særgrupper får et berettiget håp om at "konflikt lønner seg". Derved kan forhandlingssystemet settes i fare. I samme retning kan det argumenteres med at det finnes andre særgrupper i det offentlige enn undervisningspersonalet som har en minst like dårlig lønsmessig utvikling de senere år. Videre kan anføres at det i den foreliggende økonomiske situasjon ikke bør foretas ytterligere rammeøkninger. Videre kan hevdes at en rammeøkning som følge av at Rikslønnsnemnda tilgodeser undervisningspersonalet med ytterligere lønnsforbedringer, vil kunne utløse krav fra organisasjoner med inngåtte avtaler om nye forhandlinger om tilsvarende forbedringer. Det kan også anføres at det prinsipielt og praktisk er best om undervisningspersonalet ble tilgodesett gjennom forhandlinger om ufordelte midler og ikke gjennom en kjennelse fra Rikslønnsnemnda.

I favør av en rammeøkning som tilgodeser undervisningspersonalet, taler i første rekke det forhold at nemnda mener at denne gruppen bør gis ytterligere lønsmessige forbedringer. Den naturlige måte for nemnda å sikre seg at

dette skjer på, er å avsi en kjennelse i samsvar med den frie og uavhengige stilling som nemnda har. Det kan også anføres at den rammeøkning som i tilfelle er tiltenkt undervisningspersonalet, er så moderat at den totale ramme for statens oppgjør fremdeles vil være på linje med oppgjørene i den private sektor.

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim har inngående vurdert de ulike og til dels motstridende hensyn som gjør seg gjeldende i denne sak. Avgjørelsen har gitt anledning til en viss tvil. Disse medlemmer er kommet til at det ikke kan legges avgjørende vekt på konsekvensbetraktninger som f.eks. at en kjennelse som gir noe direkte til undervisningspersonalet, kan gi særgrupper inntrykk av at det "lønner seg" å kjøre en konflikt til siste slutt. Forutsetningen for at nemnda trer i funksjon er nettopp at det foreligger en konflikt som ikke er løst gjennom forhandlingssystemet, og som av partene eller av de lovgivende myndigheter er brakt inn for nemnda. I prinsippet kan det naturligvis ikke utelukkes at en konflikt kan "lønne seg" for en arbeidstakergruppe. I denne sak foreligger som nevnt neppe heller avgjørende samfunnsøkonomiske beten- ligheter ved en løsning som gir en moderat rammeøkning.

Disse medlemmer har funnet det riktig å legge avgjørende vekt på en prinsipiell forståelse av nemndas funksjon i samfunnet. Det er da viktig å understreke at denne funksjon alltid vil være subsidiær i forhold til forhandlingssystemet. Tvungen lønnsnemnd er en nødlosning myndighetene griper til når forhandlingssystemet ikke strekker til og vesentlige samfunnsinteresser settes i fare. I årets kommuneoppgjør førte denne forståelse av Rikslønnsnemndas rolle til at nemnda anså seg berettiget til å heve en sak selv om den var brakt inn for nemnda ved lov om tvungen lønnsnemnd, fordi partene senere var blitt enige om en løsning og begjærte saken hevet, jfr. kjennelse i sak nr. 1/1986. Dersom partene i et oppgjør som er brakt inn for nemnda skal forhandle videre om betydelige ufordelte midler, er dette et forhold som nemnda må ta i betraktning.

En slik forståelse av Rikslønnsnemndas rolle gjør det for disse medlemmer meget vanskelig å akseptere en løsning som gjennom rammeøkning direkte tilgodeser undervisningspersonalet ved årets oppgjør. Statsoppgjøret karakteriseres bl.a. ved at det i tiden som kommer skal forhandles om ufordelte midler som til sammen beløper seg til 800 mill. kroner. Den positive løsning som er overveiet i nemnda, har som nevnt en økonomisk årsramme på nær 90 mill. kroner. Prosentvis utgjør denne løsning mindre enn hva AF og NL skulle gis etter en forholdsmessig fordeling av de ufordelte midler blant alle involverte organisasjoner. Disse medlemmer er klar over at det kan være andre arbeidstakergrupper innenfor det statlige område som statistisk sett er kommet like dårlig ut i sin lønnsutvikling som undervisningspersonalet. Man viser også til at undervisningspersonalet allerede i statens tilbud har fått en gjennomsnittlig lønnsøkning på 9,5 %, eller 1,15 prosentpoeng over gjennomsnittsrammen for staten totalt. Man legger likevel til grunn at prioriterte lønsmessige tiltak overfor undervisningspersonalet vil bli søkt gjennomført i de kommende forhandlinger mellom partene. Dette gjelder også amanuensisstillinger og høyskolelektorer.

Disse medlemmer vil for øvrig vise til at det - i henhold til meklingsforslaget og statens påstand - skal nedsettes et partssammensatt utvalg som skal vurdere undervisningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon, særlig med tanke på arbeidstiden. Utvalget skal også vurdere lønsmessige konsekvenser av en mulig ny organisering av arbeidsåret.

Disse medlemmer har merket seg at fysiokjemikere og medisinske laboratorieingeniører er lavere lønnet i staten enn i tilsvarende stillinger i kommunene. Høy grad av ensartethet i utdannelsesbakgrunn og arbeidsoppgaver bør tilsi relativt lik avlønning for statlig og kommunalt ansatte. Under nemndsbehandlingen er det fra statens side blitt opplyst at dette problemet vil bli løst.

Disse medlemmer forutsetter også at det i de kommende for-

handlinger om selektive tiltak blir tatt tilbørlig hensyn til at det innen statsforvaltningen finnes andre grupper som det pga. den lønsmessige utvikling er vanskelig å rekruttere og holde på for arbeidsgiver. I forhandlingene bør man også se hen til det resultat som midlere og ledende stillinger i kommunene har oppnådd.

Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim og Totland skal bemerke:

Rikslønnsnemndas nøytrale medlemmer fokuserer oppmerksomheten - på et svært detaljert nivå - omkring lønnsnivå og lønnsutvikling for de pedagogiske stillinger i skoleverket, og i særlig grad om de rene undervisningsstillinger og ikke de pedagogisk-administrative stillinger.

Ovennevnte stillinger er lønns plassert i det midlere og høyere sjikt av statens lønnsregulativ, hvor mange andre stillings- og utdanningsgrupper har fått påvist en tilsvarende "dårlig lønnsutvikling" i forhold til den gjennomsnittlige lønnsutvikling for statstilsatte totalt. Fokuseringen omkring undervisningspersonalet gir således et svært unyansert bilde av en lønnsutvikling som er et gjennomgående og karakteristisk trekk for de fleste grupper stats-tilsatte med lønnsnivå over gjennomsnittet.

Blant annet burde en balansert framstilling inneholde tabeller som også viste prosentvis lønnsutvikling i samme tidsrom for andre sammenlignbare grupper.

Disse medlemmer konstaterer at slutningen er i samsvar med statens påstand og tar det de nøytrale medlemmer uttaler for øvrig til etterretning.

Medlemmet Frivold kan til dels slutte seg til ovenstående kommentar, men vil peke på at de tabeller som etterlyses delvis finnes i det materialet som det partssammensatte statistikkutvalget la fram i forbindelse med årets hovedtariffoppgjør og i AFs prosesskriv.

Dette medlem skal videre bemerke:

Nemndas nøytrale medlemmer har vurdert en eventuell utvidelse av rammen på 8,35 % med 0,08 prosentenheter av årslønnsrammen i staten til fordel for en ny topplønn for lærergruppene i skoleverket, samme topplønn for amanuensis og høyskolelektor som for lektor og tilpassing av grunnstigen for fysiokjemikere til kommunal sektor. De overveielser som de nøytrale medlemmer gjør seg om nemndas posisjon og funksjon burde etter dette medlems syn klart ha ført til at man valgte en beskjedent utvidelse av rammene i stedet for å henvise til forestående forhandlinger. Dette ville dessuten ha gitt større rom for gjennom de kommende forhandlinger å få løst også andre problemer som AF har pekt på i prosedyre og nemndsbehandling.

Dette medlem forstår de nøytrale medlemmers påpekning av lønnsutviklingen for ledere i staten, samt henvisningen til avsetningen til selektive tiltak på 0,3 % av årslønnsrammen slik at de nøytrale medlemmene mener at lederavlønningen i staten er et problemkompleks, og at en del av problemene må finne sin løsning i forståelse partene imellom ved de kommende forhandlinger. I sine opprinnelige krav foran dette oppgjøret krevde AF at stillinger utover et visst lønnstrinnsnivå skulle fristilles i forhold til lønnsregulativet. Kravet ble imøtekommet ved et tilbud fra staten i forhandlingenes åpningsfase. Tilbudet ble imidlertid senere trukket tilbake.

De nøytrale medlemmene av nemnda viser i det foranstående til at man i de kommende justeringsforhandlinger m.v. bør se hen til de resultater som midlere og ledende stillinger har oppnådd på kommunal sektor. Dette medlem er tilfreds med denne henvisning og vil understreke at AF har registrert at det er spesielt innen teknisk/administrativ sektor og helsesektoren at lønnsrelasjonene for ensartede stillinger har utviklet seg forskjellig i staten og kommunene.

Som beskrevet har staten innenfor enkelte områder spesielt

i det midtre og øvre sjikt på regulativet store problemer med å rekruttere og beholde kvalifisert personale. Nemndas nøytrale medlemmer har i dette avsnitt anført at slike problemer må bli tatt tilbørlig hensyn til ved kommende forhandlinger om selektive tiltak. Når grunnleggende problemer i forbindelse med markedsutsatte grupper ikke til nå har funnet sin løsning i årets oppgjør, er AF enig i denne løsningsmodell. I denne forbindelse vil AF vise til blant annet kapittel 2 i sitt prosesskrift der lønnsnivåproblemer i staten beskrives, og det faktum at lønnsgapet mellom sammenliknbare stillinger i privat og statlig virksomhet er størst innenfor de tekniske, økonomiske og administrative stillingsområder.

Det er opplyst at en på arbeidsgiversiden i første rekke har tenkt på vitenskapelig personale, forskere og lærere ved universiteter og høyskoler, visse kategorier EDB-personale og sivilingeniører ved avsetningen til selektive tiltak. Dette medlem har merket seg at nemndas nøytrale medlemmer har registrert at AF har tatt ovenstående til etterretning.

Ut fra en helhetsvurdering, og ikke minst at nemndas flertall ikke var villig til å utvide rammene for å få løst de problemer som har vært diskutert, må dette medlem votere for AFs påstand.

IKRAFTTREDEN

Staten legger ned påstand om at den nye hovedtariffavtale for AFs medlemmer gjøres gjeldende fra 6. juni 1986, da arbeidet ble gjenopptatt etter streiken. Det anføres at dette er i samsvar med Rikslønnsnemndas praksis. For de medlemmer som ikke har streikerett, og som får sin sak behandlet etter tjenestetvistlovens § 26 a, påstår staten at Rikslønnsnemndas kjennelse gjøres gjeldende fra 1. mai 1986, jfr. arbeidsrettens dom av 4. desember 1980.

AF er enig med staten i at kjennelsen gjøres gjeldende fra 1. mai 1986 for de av medlemmene som ikke har streikerett og får sin sak behandlet etter tjenestetvistlovens § 26 a. For de øvrige medlemmer påstår AF at virkningstidspunktet skal være 15. mai 1986. Det anføres at Rikslønnsnemndas praksis med å legge vekt på tidspunktet arbeidet blir gjenopptatt etter en streik, ikke refererer seg til tvister i staten. Videre vises til at Norsk Kommuneforbund og Norske Kommuners Sentralforbund ble enige om 15. mai som virkningstidspunkt, og om at denne dato ville bli lagt til grunn ved eventuell lønnsnemndsbehandling. AF krever her å bli behandlet likt med Norsk Kommuneforbund. Endelig anføres at en vesentlig del av forsinkelsen i årets tariffoppgjør må "tilskrives regjeringsskiftet samt den sterke samordningen på arbeidsgiversiden mellom oppgjørene i den statlige og kommunale sektor".

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil uten videre slå fast at kjennelsen må tre i kraft 1. mai 1986 for de av AFs medlemmer som får sin sak behandlet etter tjenestetvistlovens § 26 a, jfr. arbeidsrettens dom av 4. desember 1980. For de øvrige medlemmer av AF vil utgangspunktet være at virkningstidspunktet settes til den dato arbeidet ble gjenopptatt etter streiken, dvs. den 6. juni 1986. Dette er for så vidt i samsvar med fast praksis i Rikslønnsnemnda, se f.eks. kjennelse i sak nr. 3/1986 s. 117 med henvisning til kjennelse i sak nr. 1/1984 s. 126. En del prinsipielle merknader til denne praksis har nemndas nøytrale medlemmer også gitt i kjennelse i sak nr. 2/1986

s. 116-117. Disse medlemmer kan ikke se at selve det forhold at det her dreier seg om en tvist med staten som part, kan gi grunnlag for å fravike den langvarige praksis i nemnda. Derimot finner disse medlemmer å kunne legge betydelig vekt på det forhold at AFs representanter aksepterte en ukes utsettelse av meklingen som følge av regjeringsskiftet i mai d.å., og det forhold at Regjeringen i kraft av sin arbeidsgiverfunksjon er part i oppgjøret. Dette var en så ekstraordinær situasjon at den kan begrunne et unntak fra nemndas vanlige praksis med å sette virkningstidspunktet til den dato arbeidet ble gjenopptatt etter en streik. Disse medlemmer finner derfor at virkningstidspunktet bør settes til 1. juni 1986.

Medlemmet Frivold beklager at nemndas flertall ikke er villig til å innføre ny praksis for virkningstidspunkt av ny tariffavtale etter streik, subsidiært var villig til fullt ut å ta i betraktning de helt spesielle forhold man hadde under årets tariffrevisjon.

Det er flere ting av praktisk art som taler for at ny tariffavtale skal iverksettes fra den dag man teoretisk kunne gå ut i streik med tillegg av antallet dager i konflikt. I år ville det altså ha blitt 15. mai.

Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim skal bemerke:

Disse medlemmer er enige i de prinsipielle vurderinger som gjøres gjeldende med hensyn til ikrafttreden. Man er imidlertid ikke enig i at regjeringsskiftet og den utsettelse som fulgte, er en situasjon av en slik art at de vanlige regler bør fravikes. Det var hele tiden en regjering i funksjon, og det var ingen absolutte hindringer for å fortsette forhandlingene. AF godtok utsettelsen og bør selv ta risikoen for de konsekvenser dette fikk for forløpet.

Ved å åpne for avvik på denne måten uthules praksis. Selv om det ikke er sannsynlig at en helt tilsvarende situasjon vil oppstå igjen, er det fullt mulig at det kan oppstå

andre omstendigheter av vesentlig betydning for forhandlingssituasjonen. Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim viser til statens påstand og stemmer for denne.

Medlemmet Totland vil bemerke at den faste praksis som Rikslønnsnemnda nytter ved fastsettelse av ikrafttreden etter streik, for ensidig velter skyldspørsmålet over på arbeidstakerorganisasjonen. Dette medlem reserverer seg mot de prinsipielle holdninger som kommer til uttrykk i kjennelsen på dette punkt.

S L U T N I N G

Den hittil gjeldende hovedtariffavtale mellom partene forlenges til 30. april 1988 med følgende endringer:

I. GENERELLE LØNNSTILLEGG

A. Lønnstabell A (hovedlønnstabell)

LTR	NÅVÆRENDE	%-TILLEGG	NY
=====	=====	=====	=====
1	60163	6.30	63953
2	61820	6.30	65715
3	72907	6.30	77500
4	74982	6.30	79706
5	77126	6.30	81985
6	81191	6.15	86184
7	83168	6.05	88200
8	85760	5.95	90863
9	88025	5.85	93174
10	90716	5.65	95841
11	93442	5.55	98628
12	96877	5.45	102157
13	101326	5.35	106747
14	105364	5.45	111106
15	109545	5.50	115570
16	113871	5.50	120134
17	118167	5.40	124548
18	123331	5.20	129744
19	128644	5.00	135076
20	134647	4.80	141110
21	141209	4.60	147705
22	148127	4.40	154645
23	155326	4.30	162005
24	163090	4.20	169940
25	169725	4.10	176684
26	176635	4.00	183700
27	183892	3.90	191064
28	191678	3.80	198962
29	199842	3.70	207236
30	207974	3.60	215461
31	216218	3.50	223786
32	224823	3.40	232467
33	233820	3.30	241536
34	243221	3.20	251004
35	253038	3.20	261135
36	263326	3.20	271752
37	274545	3.20	283330
38	286323	3.20	295485
39	298608	3.20	308163
40			321384
41			335171

8. Lønnstabell B (tilleggslønnstabell)

Lønnstabell B reguleres med 7.5%.

II. 2. AVTALEÅR

Før 1. mai 1987 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår med virkning fra 1. mai 1987. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2.avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1.avtaleår.

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalene innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1987). Hovedsammenslutningenes representanter/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

Merknad:

Partene viser til at det er regjeringens forutsetning at nedskrivning av den norske krone 11. mai 1986 ikke skal kompenseres ved ekstra inntektsvekst for noen grupper.

Partene vil ved oppgjøret pr. 1. mai 1987 vurdere hvordan denne forutsetning er fulgt og hvilken betydning dette eventuelt bør få for oppgjøret for statstilsatte.

III. LØNNSREGULATIVETS FELLESBESTEMMELSER

Følgende bestemmelser skal lyde:

§ 5

Når en arbeidstaker dør, utbetales de etterlatte et beløp svarende til 3 ganger folketrygdens grunnbeløp.

§ 10

Nr. 9.

Arbeidstaker med en arbeidstid på 15 timer eller mer pr. uke som ammer sitt barn gis tjenestefri med lønn inntil to timer pr. dag.

Nr. 10.

Ved adopsjon av barn under 10 år gis adoptivforeldre som har 6 måneder forutgående sammenhengende tjeneste rett til permisjon med lønn tilsammen i inntil 18 uker. Permisjonen må være avsluttet senest 18 uker etter at omsorgen for barnet er overtatt. Det forutsettes at begge foreldre arbeider utenfor hjemmet og at den som gis permisjon tar omsorgen for barnet.

Nr. 11.

Arbeidstaker som har omsorg for barn under 12 år har rett til inntil 10 dagers permisjon med lønn pr. kalenderår for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt, eller dersom den som har det daglige tilsyn med små barn er sykt. (Resten av bestemmelsen som nå).

§ 11. nr. 2

Arbeidstaker uten forsørgelsesbyrde utbetales 1/3 av den sivile lønn under førstegangstjeneste. Ellers utbetales full lønn. En arbeidstaker regnes ikke som forsørger dersom den andre personen har en inntekt som overstiger satsen i lønnsregulativets lønnstrinn 8. (Resten av

bestemmelsen som nå).

§ 16

Nr. 1, 1.ledd. For pålagt overtidsarbeid gis et tillegg til timelønnen på 50 %. Tillegget økes til 100 % for overtidsarbeid mellom kl. 20.00 og 06.00 og for overtidsarbeid på lørdager, søn- og helgedager og etter kl. 13.00 onsdag før skjærtorsdag, jul- og nyttårsaften.

Nr. 3

Ved etatsvise særavtaler kan det avtales at overtidsgodtgjørelse også kan gis til arbeidstakere som har arbeid av ledende art eller særlig selvstendig stilling dersom de regelmessig utfører pålagt og kontrollerbart overtidsarbeid.

IV. SÆRLIGE LØNNSTILLEGG OG BISTILLINGSGODTGJØRELSER

Særlige lønnstillegg som tidligere har vært regulert i forbindelse med de generelle lønnsreguleringer og som ikke er innført på tilleggs lønnstabellen (tabell 8) og bistillingsgodtgjørelser som ikke reguleres på annen måte, økes med 7,5 %.

V. ENDRINGER I HOVEDTARIFFAVTALENE I PERIODEN

A. Det føres sentrale justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1.0 % av lønnsmassen beregnet på årsbasis.

Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. januar 1987.

Merknad: Partene er enige om at justeringer i forslaget til nye hovedtariffavtale og i andre avtaler i tidsrommet 1. mai 1986 - 31. desember 1986, anses som forskott slik at de grupper dette gjelder, bare

kan påregne minimale justeringer pr. 1. januar 1987.

B. Partene kan i tariffperioden forhandle om:

- a) omgjøring av stilling/stillinger fra lavere til høyere grad eller fra høyere til lavere grad (normering)
- b) flytting av stilling/stillinger til høyere eller lavere lønnstrinn (justering)
- c) endring av lønnsplan (justering) eller overføring av stilling/stillinger fra en lønnsplan til en annen (normering)
- d) spesiell avlønning
- e) bruk av tilleggsregulativet

dersom det

1) i forbindelse med endret teknologi, omorganisering og omlegging av arbeidsoppgaver har skjedd vesentlige endringer (i rimelig utstrekning tas også hensyn til endringer som har skjedd gradvis over lengre tidsrom) i de forhold som er lagt til grunn ved lønns plasseringen,

2) gjennomføres effektiviseringstiltak,

3) er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft.

Til forhandlinger etter dette punkt avsettes 0,3 % av lønsmassen, beregnet på årsbasis.

MERKNAD:

Etater som har spesiell fullmakt for å kunne rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft avgjør selv om det er behov for å nytte fullmakten.

Dersom fullmakten nyttes er det gjenstand for forhandlinger med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/ Norsk Lærerlag.

4) Forhandlingene føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departementet og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag, med følgende unntak:

Mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag føres forhandlinger

- f) om justering av gjennomgående lønnsplaner og/eller stillinger på disse lønnsplaner
- g) om justering av lønnsplaner og/eller stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere etater
- h) i forbindelse med vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft, (jfr. p 3 foran).

Forbruker- og administrasjonsdepartementet kan i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag avgjøre at forhandlinger som går inn under bokstav g og h kan føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

Dersom forhandlingene ikke kan komme igang innen 14 dager etter at kravet er kommet inn, slik tjenestetvistloven fastsetter, må utsettelse avtales mellom partene.

5) Tidspunktet for iverksettelse av forhandlingsresultatet fastsettes under forhandlingene.

- 6) Oppstår det tvist kan hver av de parter som har ført forhandlingene bringe saken inn for Statens lønnsutvalg i samsvar med tjenestetvistlovens regler.
- C. Det avsettes pr. 1. september 1986 0,5 % av virksomhetens/ etatens lønnsmasse til forhandlinger om justeringer av etatsstillinger, normeringer, endringer i virksomhetenes/ etatenes særavtaler osv.

MERKNAD:

I disse forhandlinger kan ikke justeringskrav for gjennomgående stillinger (dvs. stillinger på lpl. i 90.000 serien) behandles.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet avgjør i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag hvor justeringskrav for stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere virksomheter/etater (største brukers prinsipp) skal behandles.

D. Nye lønnsplaner.

Det innføres to nye gjennomgående lønnsplaner (lønnsplaner i 90.000 serien), lønnsplan for rådgiver og lønnsplan for prosjektleder i lønnssettet ltr. 27 - 36.

Partene kommer tilbake til utformingen og bruken mv. av de nye lønnsplaner i forbindelse med de justeringsforhandlinger som skal føres etter pkt. VA.

Under disse forhandlinger vurderes også spørsmålet om innføring av lønnsplaner for rådgiver og prosjektleder på lavere lønnsnivå.

VI. SÆRLIGE LØNNSTILTAK M.V.

A. Lønnsendringer.1. Lpl. 90.910

2384	Unge arbeidstakere		
	inntil 16 1/2 år		ltr. 2
	Mellom 16 1/2 og 17 år		ltr. 3
	Mellom 17 og 17 1/2 år		ltr. 5
	Mellom 17 1/2 og 18 år		ltr. 7

2. Lønnsstiger

I	Ltr.	A	O
	8	0	K
	11	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	12	-

II	Ltr.	A	O
	11	0	K
	12	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	8	-
	16	12	-

3. Lpl. 02.314

0150 Tollaspirant ltr. 8.

4. Fra 1. mai 1986 oppnås topplønn i stilling etter 16 års tjenesteansiennitet på følgende lønnsplaner:

Lpl. 05.100

2286 Kaptein
2287 Rittmester
2288 Kapteinløytnant

Lpl. 09.165

3108 Morsemålsinstruktør
1656 Lærer og faglærer uten opprykk
1657 Lærer og faglærer med opprykk
2545 Lærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning
1662 Overlærer
1660 Adjunkt
2998 Adjunkt med opprykk

Lpl. 09.200

1669 Instruktør

Lpl. 17.510
2759 Høgskolelærer/øvingslærer

Lpl. 17.567
1809 Tanntekniker

Lpl. 17.825
3397 Lysassistent

Andre endringer i lønnsplanene behandles i forbindelse med justeringsforhandlingene, jfr. pkt. V foran.

5. Lpl. 09.165 Undervisningsstillinger:

1656 Lærer og faglærer uten opprykk, 1657 Lærer og faglærer med opprykk og 2545 Lærer og faglærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning slås sammen, og plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
20	12	-
21	16	-

1658 Lærer og faglærer med opprykk ved skoler for spesialundervisning, plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
21	14	-

1663 Lektor plasseres slik:

Ltr.	A	O
20	0	K
21	4	A
22	6	-
23	10	-
24	12	-
25	14	-
27	16	-

6. Fra 1. juli 1986 flyttes alle stillinger - direkte plasserte stillinger på ett lønnstrinn og stillinger med lønnsstiger - opp ett lønnstrinn.

Samtidig endres hovedlønnstabellens (Tabell A)s oppbygging slik at avstanden mellom lønnstrinnene fra 29 og oppover blir 4,2 %.

7. Med virkning fra 1. september 1986 plasseres følgende stillinger slik:

Lp1. 08.200

	Ltr.	T
0616 Fengselsbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0617 Fengselsførstebetjent	21	
4061 Fengselsførstebetjent	22	

Lp1. 08.202

0628 Verksbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0629 Underverksmester	21	
4062 Underverksmester	22	

Lp1. 08.210

3285 Underbestyrer	19
3945 Underbestyrer	20
3500 Underbestyrer	20
4016 Underbestyrer	21
3195 Bestyrer	21
4065 Bestyrer	22

Ovennevnte stillingsplasseringer på lp1. 08.200, 08.202 og 08.210 inkluderer lønnstrinnsopprykket pr. 1. juli 1986

Med virkning fra 1. mai 1986 foretas regulering av fengselstillegget etter mønster av reguleringen av

polititillegget. Reguleringen foretas i forhandlinger mellom Justisdepartementet og de berørte tjenestemannsorganisasjoner tilsluttet hovedsammenslutningene.

B. Opplæring og utdanning

Partene er enige om å sette ned et partssammensatt utvalg som får i oppdrag:

1. Å vurdere behovet for faglig kompetanseoppbygging for statstilsatte og lærere.
2. Å vurdere behovet for opplæring i administrasjon og ledelse.
3. Å vurdere og komme med forslag til på hvilken måte evt. tiltak kan gjennomføres på f.eks. ved hel eller delvis lønnet permisjon, ved bruk av stipendier, ved kjøp av studieplasser m.v.

Utvalget bør legge fram sitt forslag innen 1. februar 1987. Det forhandles om innstillingen i tariffperioden.

C. Produktivitetsavtaler

Partene er enige om at det innenfor den enkelte virksomhet er nødvendig med et kontinuerlig arbeid for å utnytte ressursene på en måte som gir størst mulig effekt og gir best mulig service til publikum.

Partene vil derfor arbeide videre med utgangspunktet i rapporten fra den nedsatte arbeidsgruppe for å finne fram til hensiktsmessige former for produktivitetsavtaler. Det tas sikte på å sette i gang forsøksordninger innen 1. januar 1987.

D. Arbeidstiden

a. Nedsettelse av arbeidstid

1. Det gjennomføres nedsettelse i arbeidstiden fra 1.1.1987 i samsvar med de prinsipper som ligger til grunn for de arbeidstidsreduksjoner som er avtalt i privat sektor. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsreduksjonen avtales i den enkelte virksomhet.

Merknad:

Statens forhandlere fremholder at i etater hvor det arbeides etter turnusordninger vil arbeidsordningene bli gjennomgått, med sikte på at arbeidstakerne i størst mulig utstrekning skal gis vanlig spisepause etter arbeidsmiljølovens § 51, nr. 1, første og annet ledd, slik at det ikke blir nødvendig å benytte unntaksbestemmelse i tredje ledd om medregning av spise-pausen i arbeidstiden.

2. På områder der arbeidstidsforkortelsen skaper særlige problemer, forutsettes det at arbeidstakerne som en overgangsordning skal ha inntil samme uketimetall som pr. 31.12.1986 når personalmessige forhold gjør det nødvendig.
3. For perioden fram til 30.4.1988 betales ordinær timelønn tillagt 50 % for arbeidstiden mellom 37.5 og 40 t, tilsvarende for skift og turnus.
4. For timelønte arbeidstakere som får nedsatt arbeidstiden

fra 40 timer til 37.5 timer	økes timelønnen med 6.67 %
fra 39 timer til 36.5 timer	økes timelønnen med 6.85 %
fra 38 timer til 35.5 timer	økes timelønnen med 7.05 %
fra 36 timer til 33.6 timer	økes timelønnen med 7.15 %

5. Divisoren 1900 i fellesbestemmelsenes § 1 reduseres til 1850.
6. Det foretas nødvendige tilpasninger av arbeidstidsnedsettelsen for deltidstilsatte.
7. Akkordtariffer m.v. reguleres i samsvar med den reduserte arbeidstid.
8. Andre lønnssetninger som er uttrykt i kroner og ører pr. time forhøyes på tilsvarende måte som bestemt i punkt 4, når det er på det rene at arbeidstakernes månedlige fortjeneste ellers ville synke ved nedsettelsen av arbeidstiden hvis satsene ikke ble regulert. Eksempelvis timepenger i NSB.
9. Godtgjørelse, f.eks. etter B-regulativet for tidligere økt arbeidstid opp til 40 t. pr. uke vurderes i forbindelse med forhandlingene i de enkelte virksomheter.

b. Opprettholdelse av produksjon, økt produktivitet og effektivisering av arbeidstiden

1. Det er et grunnleggende utgangspunkt for arbeidstidsnedsettelsen at produksjonen skal holdes oppe. Dette forutsetter at partene i den enkelte virksomhet bestreber seg på å øke produktiviteten og gjøre arbeidstiden så effektiv som mulig.
2. Partene er enige om at arbeidstidsreduksjonen, i den utstrekning det er mulig, skal søkes gjennomført uten økt bemanning. For å oppnå dette, forutsetter partene at det på det enkelte arbeidssted blir foretatt en gjennomgang av arbeidsrutiner m.v. med sikte på en effektiv og rasjonell utnyttelse av arbeidstiden.

For turnuspersonalet (skiftpersonalet) skjer tilpassningen i den enkelte virksomhet ved nødvendig omlegging av tjenestelister og eventuell omdisponering av personalet, slik at arbeidstidsforkortningen også for

disse kan oppnås uten bruk av flere tilsatte.

Lengden på ulike skift vurderes med sikte på å gjøre det enklere å sette inn arbeidskraft når arbeidspresset er størst.

Kompensasjon for forskyvning av opprinnelig oppsatt arbeidstid for skift- og turnuspersonale vurderes med sikte på forenkling og kostnadsreduksjon.

3. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsnedsettelsen skjer i forhandlinger om arbeidstidsreglement i de enkelte virksomheter.

c. Utvikling av organisasjon og administrasjon

1. Arbeidet med organisasjons- og administrasjonsutvikling vil bli intensivert, bl.a. ved økt vekt på opplæring, styring mot konkrete mål og resultater og bruk av ny teknologi. Dette gjelder både planlegging av arbeidsoppgaver, arbeidstidsordninger og lederopplæring.
2. Det gis faglig støtte til økt delegering av økonomiansvar til institusjoner og utvikling av avdelingsvise budsjetter.
3. Staten vil sette ned et sentralt partssammensatt utvalg som i god tid foran neste tariffoppgjør skal vurdere endringer i avtaleverket som kan bidra til organisasjonsutvikling, bedre ressursutnyttelse og høynet kvalitet på de tjenester som produseres.

d. Rekrutteringstiltak

For å lette tilpasninger til ny arbeidstid, tar myndighetene sikte på å øke utdanningskapasiteten slik at rekrutteringen, særlig av sykepleiere og hjelpepleiere, bedres.

E. Undervisningspersonalets arbeidstid

Det settes ned et partssammensatt utvalg med følgende mandat:

1. Å vurdere undervisningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon basert på et årsverk og sett hen til at den generelle arbeidstid i arbeidslivet ellers fra 1. januar 1987 vil bli 37.5 timer pr. uke. Herunder skal utvalget vurdere en ny organisering av arbeidsåret. I denne sammenheng skal utvalget bl.a. vurdere organisering av tid til ulike oppgaver og funksjoner, bl.a. tid til samarbeid.
2. Å vurdere hvilke lønnsmessige konsekvenser en ny organisering av arbeidsåret bør få.

Utvalget sammensettes med en representant fra hver av hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag, samt representanter fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet og Norske Kommuners Sentralforbund.

Utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. mai 1987, det skal deretter forhandles om innstillingen.

VII. SÆRREGULATIVENE

Særregulativene for stasjonsholdere og landstelefonister i Televerket reguleres tilsvarende reguleringen av satsene på A-tabellen (hovedlønnstabellen).

VIII. AKKORDARBEID

For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at akkordene reguleres slik at akkordfortjenesten (ut over regulativlønn) økes med 2/3 av det generelle lønnstillegg.

Den praktiske gjennomføring finner sted etter etatsvise drøftelser mellom administrasjonen og de berørte organisasjoner.

Såfremt det i avtaleperioden skulle bli innført nye akkordsystemer, er det partenes forutsetning at forhandlinger skal kunne opptas om akkordgrunnlagets størrelse.

IX. BOLIGFRADRAG, KOSTFRADRAGSSATSER OG BRENSELFRADRAGSSATSER

Boligfradragssatsene tilpasses de nye regulativlønninger og økes forholdsmessig. Det samme gjelder ved eventuell regulering av lønningene for 2.avtaleår. Kostfradragssatsene økes tilsvarende stigningen i boligfradragssatsene.

Brenselsfradragssatsene økes i samsvar med stigningen i brenselomkostningene.

Endringene i kostfradragssatsene og brenselsfradragssatsene gjøres gjeldende fra iverksettelse av de nye hovedtariffavtalene og reguleres i tariffperioden med virkning fra tidspunktet for en eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår.

X. PENSJONSFORHOLD

- a) De nye lønninger medtas i innskotts- og pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse.
- b) Pensjonene omregnes i samsvar med de prinsipper Stortinget fastsetter for pensjonsregulering.

Protokolltilførsel:

Partene er innforstått med at det ikke kan kreves morarenter for forsinkelser ut over første ordinære lønningssdag, dersom forsinkelsen skyldes selve forhandlingene eller nødvendige endringer eller tekniske tilpasninger i beregnings- og utbetalingssystemet som har direkte sammenheng med forhandlingene.

Ikrafttreden

De fastsatte bestemmelser gjelder som hovedtariffavtale og gis virkning fra 1. juni 1986. For de tjenestemenn som omfattes av tjenestetvistlovens § 26 a gis den nye hovedtariffavtalen virkning fra 1. mai 1986.

G. Fr. Rieber-Mohn
Georg Fr. Rieber-Mohn

Tore Lindholt
Tore Lindholt

Jon A. Solheim
Jon A. Solheim

Anders Frivold
Anders Frivold

Nils R. Mugaas
Nils R. Mugaas

Ikke stemmeberettigede medlemmer:

Nils Totland
Nils Totland

Berit Fosheim
Berit Fosheim